108STE JAARGANG — NO.: 141 ZATERDAG 22 JUNI 1991

AMIGOE

Holland you're worth a billion...

AKER: GEEN ERKENNING DOOR VS

esintegratie Joegoslavië op 26 juni feit

lovenië zet door

UBLJANA - De kogel is door de kerk, Slovenië besloten zich op 26 juni om 20.30 uur onafhankelijk te verklaren en daarmee is de desintegratie van oslavië een feit. Kroatië heeft immers verklaard republiek Slovenië te volgen. De bekendmaking officiële datum voor de Sloveense onafhankelijkheidsdag viel samen met het bezoek van de Amerikaanse minister van Buitenlandse zaken James Baker Belgrado, waar hij krachtig steun betuigde aan behoud van de Joegoslavische eenheid.

ker zei na afloop van bespreking met de Joegoslavische premier Ante Markovic dat de VS Slovenië niet erkennen als een onafhankelijke staat. Markovic schuwde op zijn beurt ië en Kroatië "alle wettige middelen" te zullen iken om te voorkomen de republieken zich er instemming van de oslavische regering eiden. "De federale regering is van mening dat het stitutionele recht van een op zelfbeschikking en heiding bereikt moet en door een democratisch proces en niet door een ijdige daad", betoogde emier in een harde toe tot het parlement.

Thaler, zei dat Slovenië in een slecht daglicht is komen te staan door "de onrealistische weergave van de problemen in Joegoslavië", door de minister van Buitenlandse zaken tijdens de CVSE-top. "Minister Budimir Loncar heeft in Berlijn een rookgordijn opgetrokken", aldus Thaler.

Na 26 juni zullen de Sloveense wetten in werking treden die al door het Sloveense parlement zijn bekrachtigd, maar de 'nieuwe natie' houdt wel een overgangsperiode aan, onder meer voor afspraken met het Joegoslavische leger, de invoering van de eigen munt en het Sloveense paspoort.

Minister van Defensie Janez Jansa zei vrijdag geen legeringrijpen te verwachten. Hij is dan ook niet van plan de Sloveense reservisten op te roepen. Volgens de minister zullen ook in de toekomst onderdelen van het federale leger op Sloveense bodem blijven ter bescherming van de noordgrenzen en het luchtruim.

DOOR DIALOOG

esprekken met de president van de zes deelrepublieken maakte Baker onder nog eens duidelijk Washington vindt dat rincipes van eenheid en de territoriale integriteit van Joegoslavië" gehandhaafd dienen te worden. "De emen dienen te worden ost door dialoog en onderhandelingen, niet met d, dwang of bloedvergieten", zei Baker.

Amerikanen weten zich rin gesteund door alle opese landen en Canada, igd in de Conferentie Veiligheid en Samenwerking in Europa (CVSE). namen afgelopen donderdag in Berlijn een verklaring aan waarin ze de Balkanstaat oproepen de crisis zaam en door onderhandelingen op te lossen. De opese Gemeenschap en Amerikaanse president rge Bush hadden al laten blijken ngen van republieken om af te scheiden niet te en. In een brief aan mier Ante Markovic in art van dit jaar zei Bush te hopen dat "de schillen tussen de volkeren kader van een verenigd en democratisch Joegoslavië" zouden worden opgelost.

UNIE

aar de Slovenen, die zich jaar december tijdens referendum massaal uitspraken voor afscheiding Joegoslavië, hebben zich gebogen voor de internationale druk. Over een Joegoslavische confederatie of van soevereine staten nog altijd worden sproken, maar de onafhankelijkheid gaat door, zo liet Sloveense regering tijdens een persconferentie weten.

De uitspraken van de CVSE en Baker betekenen volgens wel een flinke slag voor Ljubljana. Het Sloveense kabinet gaf duidelijk blijk van verbazing en teleurstelling over de veranderde opstelling van de VS". De Sloveense leiders verweten Washington nu een pro-Servische houding aan te nemen de eerste de democratieën Slovenië en Kroatië van harte gesteund.

ROOKGORDIJN

Onder-minister van Internationale samenwerking, Zoran

SYMBOLISCH

Inmiddels is al begonnen met de bouw van acht douaneposten langs de grens met Kroatië. Vooralsnog gaat het om een soort "symbolische" grensovergangen, waar alleen controle zal worden uitgeoefend op illegale migratie (voornamelijk uit Azië) en illegale wapentransporten.

In Ljubljana was vrijdag nog niet bekend of Kroatië ook op 26 juni de onafhankelijkheid zal uitroepen. Zoals televisiebeelden vanuit Zagreb tonen, vergadert het Kroatische parlement uren achtereen om de eigen wetgeving van de grond te krijgen.

Vuurwerk-explosie: 18 doden

NITEROI - Achttien mensen zijn gedood en ongeveer veertig gewond geraakt bij een ontploffing die zich vrijdag heeft voorgedaan in een vuurwerkwinkel in Niteroi, een dorp op vijftig km van Rio de Janeiro. Dit heeft de brandweer zaterdag meegedeeld.

Van de gewonden zijn er twintig in ernstige staat in een ziekenhuis opgenomen. De brandweer vreest dat ze onder de puinhopen van de winkel nog meer lijken zal vinden. Getuigen hebben verklaard dat verscheidene kinderen bij de winkel speelden toen de ontploffing plaatshad. De slachtoffers zijn personeelsleden en klanten van de winkel. In deze tijd van het jaar krijgen vuurwerkwinkels veel bezoek, omdat er nogal wat feesten gevierd worden.

Leger des Heils in SU

BERN - Na 77 jaar mag het Leger des Heils weer in de Sovjetunie gaan opereren, maakte de organisatie vrijdag bekend.

Het eerste bureau zal in Leningrad geopend worden, in het gebouw waaruit men in de jaren '20 werd verjaagd. De Noorse tak van het Leger zal het eerste pionierswerk verrichten.

Watersnood in China 400 doden

BEIJING - Na zware regenbuien en overstromingen zijn in de Oostchinese provincies Anhui en Jiangsu meer dan vierhonderd mensen om het leven gekomen.

Het zwaarst getroffen is het stroomgebied van de rivier de Huai, zo heeft de in Beijing verschijnende krant "China Daily" zaterdag gemeld. Meer dan tweehonderdduizend mensen zouden geevacueerd zijn.

In rij om grond veilig te stellen

■ *MANAGUA - Lange rijen vormen zich de laatste dagen in Managua waar men zich kan laten registreren als eigenaar van de grond waarop men woont. Dit uit angst dat men bij de invoering van een nieuwe wetgeving buiten de boot valt. Sedert het vorige bewind hebben veel Nicaraguanen het stukje grond waarop ze het een en ander verbouwden in eigendom gekregen. De huidige regering van president Violeta Chamorro zou dit willen gaan terugdraaien. Oud-president Daniel Ortega heeft al min of meer opgeroepen tot een nieuwe revolutie. De volksbewegingen hebben het gemeentehuis van Managua uit protest bezet en zijn begonnen met deze actie van het inschrijven van de nieuwe grondbezitters.*

(AFP-satellietfoto)

Mensenrechten-activist Rensch: recht op vluchtelingenstatus:

Parijs ziet democratie in Suriname niet zitten

PARAMARIBO - Frankrijk demonstreert gebrek aan vertrouwen in spoedig herstel van de Surinaamse democratische rechtsstaat. Dit zegt de mensenrechten-activist Stanley Rensch in een reactie op de Franse bereidheid tot overleg over de integratie van Surinaamse vluchtelingen in Frans Guyana.

De Franse minister van Overzeese gebiedsdelen, Louis le Pensec, had vrijdag in Cayenne gezegd dat Frankrijk bereid is te praten over permanent verblijf van de Surinaamse vluchtelingen. "Uit deze stellingname moet geconcludeerd worden dat Frankrijk op korte termijn geen wezenlijke verandering in Suriname ziet intreden", aldus Rensch in Paramaribo.

Vorige week nog had de speciale afgezant van de Franse regering Patrick Bouquet gezegd dat Frankrijk overweegt de veerverbinding tussen de grensplaatsen Saint Laurent en Albina te herstellen. Het inzetten van een veerboot zou volgens Bouquet een belangrijke bijdrage leveren aan de normalisering van de situatie in oost-Suriname. De terugkeer van Surinaamse vluchtelingen zou hierdoor aangemoedigd kunnen worden.

PROEFPROJECT

Bouquet was in Paramaribo voor overleg met de minister van Binnenlandse zaken, Hans Breeveld. Ze spraken over een proefproject voor het repatriëren van Surinaamse gezinnen naar hun oorspronkelijke woongebieden in het district Marowijne. Dit project moet worden gecoördineerd door Suriname, Frankrijk en het Hoge commissariaat voor de vluchtelingen van de Verenigde Naties.

De naar schatting zevenduizend Surinamers die in kampen rond Saint Laurent zijn ondergebracht, hebben geen vluchtelingenstatus. Volgens Rensch is het alleszins gerechtvaardigd dat ze die status wel krijgen. Frankrijk heeft zich steeds verzet tegen de vluchtelingenstatus voor de ontheemde Surinamers.

Walesa's kieswet afgewezen

WARSCHAU - Met de grondwettelijk vereiste tweederde meerderheid heeft het Poolse lagerhuis vrijdag de nieuwe voorstellen van president Lech Walesa verworpen om de kieswet te veranderen.

De voorstellen waren al aanvaard door de senaat (hogerhuis). Walesa had gedreigd het parlement te ontbinden als de wet niet werd aanvaard, die de grondslag moest gaan vormen van de eerste vrije parlementsverkiezingen in oktober dit jaar.

SU-president ontkent bestaan spanningen met premier Pavlov

Gorbatsjov veegt vloer aan met tegenstanders

MOSKOU - President Michail Gorbatsjov van de Sovjetunie heeft donderdag en vrijdag zijn best gedaan om het politieke debat te kalmeren, dat volgens hem voortdurend "gekaapt" wordt door zijn conservatieve critici in de Opperste Sovjet en dan vooral rechts-nationalistische KGB- en legerafgevaardigden.

In gesprekken met journalisten in de wandelgangen van het Kremlin wees Gorbatsjov er vrijdag op dat er helemaal geen grote meningsverschillen tussen hem en premier Valentin Pavlov zijn over het economische beleid en dat Pavlov actief meewerkt aan het verslag dat Gorbatsjov zal uitbrengen op de G-7, de top van de zeven rijkste industrielanden. Er zou alleen sprake zijn van partijleden die proberen "zuur te gooien in elke spleet".

SYNTHESE

Journalisten kregen een vingerwijzing hoe het plan dat aan de G-7 gepresenteerd zal worden eruit zal zien. Het is weer een synthese, zoals ook vorige economische plannen. Dit keer worden samengevoegd, zei Gorbatsjov, het plan dat zijn adviseur Javlinski heeft uitgebroed samen met Amerikaanse economen van de Harvard-universiteit, de aanbevelingen van het IMF en van de Europese bank voor Wederopbouw en ontwikkeling, plus de ideeën van Pavlov. Deze zouden veel "gemeenschappelijke punten" en "absoluut geen onoverkomelijke tegenstellingen" bevatten. Verwacht wordt dat ook Pavlovs stokpaardje meegenomen zal worden: het inwisselbaar maken van de roebel. Over privatisering bestaan verschillende meningen, zei Gorbatsjov, maar "het belangrijkste besluit is genomen: alle vormen van bezit zijn gelijk."

Gorbatsjov die lange tijd heeft geweigerd naar het parlement te komen, was vrijdag vanaf het begin van de zitting aanwezig en waarschuwde de orthodoxe communisten voor de gevolgen van het uitstellen van economische hervormingen. "Vertraging staat gelijk met sterven", zo zei de Sovjet-president met betrekking tot plannen om een markteconomie in te voeren en macht te delegeren aan de vijftien Sovjet-republieken.

GLAZEN STOLP

Gorbatsjov noemde in een korte emotionele toespraak twee van zijn conservatieve tegenstanders, die behoren tot "Sojoez" (unie-)groep in het parlement, bij naam: Vladimir Alksnis en Joeri Blochin voeren een campagne tegen mij, zei de president. "Op het moment dat het begrip en de samenwerking tussen de (Sovjet-) republieken groeien, zijn er mensen die dat niet bevalt", zei Gorbatsjov onder meer. Hij noemde zijn tegenstanders mensen die "bekrompen politieke belangen" zouden nastreven. Hij spaarde hen ook niet bepaald met de opmerking dat ze zich gedragen als wezens die "onder een glazen stolp leven".

Geïntroduceerd bij president door Bouterse:

Boerenveen leidt drie legerdiensten

PARAMARIBO - De Surinaamse legerkapitein Etienne Boerenveen is verantwoordelijk voor drie legeronderdelen: de Centrale inlichtingendienst, de Veiligheidsdienst en de militaire politie. Dit heeft bevelhebber Desi Bouterse vrijdag in Paramaribo meegedeeld. Hij vergezelde Boerenveen tijdens een kennismakingsbezoek aan president Johan Kraag.

Boerenveen hervatte ongeveer twee weken geleden zijn werkzaamheden in het Nationale leger. Toen bestond er nog onduidelijkheid over zijn taken. Wel werd bekendgemaakt dat hij lid is van het Militair gezag.

Boerenveen werd vorige maand door de Amerikaanse justitie vrijgelaten en gedeporteerd na vijf jaar gevangenschap wegens betrokkenheid bij het opzetten van een cocaïnelijn naar de Verenigde Staten. Volgens de leiding van het Surinaamse leger had Boerenveen niets met cocaïnesmokkel uit te staan, en zou hij "in een val gelokt" zijn.

Litouwen: weer grenspost aangevallen

MOSKOU - Een speciale eenheid van het Sovjetministerie van binnenlandse zaken (OMON) heeft vrijdagavond de Litouwse grenspost Salociai overvallen.

Dat heeft het informatiebureau van de Litouwse hoge raad zaterdag bekendgemaakt. Salociai ligt aan de grens tussen Litouwen en Letland. Later op de avond zouden de "Zwarte baretten" nog een andere grenspost hebben overvallen. Het informatiebureau verklaarde teleurgesteld te zijn over de Westerse reactie op de aanhoudende overvallen door omon-troepen.

GERICHT TEGEN PALESTIJNEN

Israëlische leger wil uitbreiding eenheid

Bestaan erkend van doodseskader

JERUZALEM - Het Israëlische leger heeft het bestaan toegegeven van undercover-doodseskaders die de geheime dienst Shin Bet helpen bij het 'arresteren en doden' van Palestijnse militanten. Militairen zeiden dat de eskaders, die door de Israëlische en internationale pers beschuldigd zijn van moordaanslagen, al lange tijd actief zijn op de westelijke Jordaanoever en in de Gazastrook. Journalisten werd verboden over deze 'doodseskaders' te schrijven en deden zij dat wel, dan werd hun perskaart ingetrokken.

In het nieuwsprogramma van vrijdag van de Israëlische televisie werden de doodseskaders getoond: als Palestijnse mannen of vrouwen vermomde Israëli's. Een van hen zei: "Ons doel is het oppakken of doden van hen die behoren tot de harde kern van onverbeterlijke Palestijnen. Die zijn vaak gevaarlijk en gewapend. Onze gouden regel is: verrassingseffect en hoofd koel houden."

De televisiekijkers zagen vervolgens hoe zo'n eskader een huis omsingelt en binnenvalt. In een andere scène worden achttien Palestijnen gearresteerd, van wie sommigen gewapend zijn. Palestijnen in de bezette gebieden gebruiken uiterst zelden vuurwapens. Een andere gewapende Palestijn wordt gesnapt terwijl hij zich voor een klerenkast aan het verkleden is.

Het leger wil het aantal undercover-teams uitbreiden, zei men vrijdag. Het zouden er nu vier zijn en verscheidene elite-scherpschutters van het leger zouden erin werken. Onduidelijk was voor journalisten waarom het leger het bestaan van de eskaders nu bekendmaakte.

''Hechte en duurzame samenwerking met Den Haag''

Antillen-nota nieuwe ontwikkelingsrelatie:

Eilanden willen minder inmenging van Nederland

WILLEMSTAD —Alle vijf Antilliaanse eilanden wensen een hechte en duurzame band met Nederland te behouden, mits dat gepaard gaat met vergaande bestuurlijke verzelfstandiging en mogelijkheden om meer greep te krijgen op hun sociale economische ontwikkeling. Om dat te bereiken moet er meer flexibilteit komen in de ontwikkelingsrelatie Nederland- Nederlandse Antillen en zou ondermeer de projectenhulp daadwerkelijk in programmahulp moeten veranderen èn is minder inmenging door Nederlandse 'tussenpersonen' gewenst. Dat alles is alleen mogelijk als het bestuursapparaat op de eilanden kwalitatief en kwantitatief verbeterd wordt. Het deficiënt functioneren van het overheidsapparaat is overigens, zo wordt op alle eilanden geconstateerd, hèt grootste knelpunt voor een optimale ontwikkeling. Dit staat in de deze week gereed gekomen nota 'Een ontwikkelingsmozaïek voor de negentiger jaren. Aanzet tot een nieuwe benadering van onze ontwikkelingsrelatie met Nederland.' De nota wordt volgende week aan minister van koninkrijkszaken, Ernst Hirsch Ballin, gepresenteerd. De nota werd samengesteld door een gemengde commissie met vertegenwoordigers van alle eilanden. Voorzitter is UNA-rector dr Valdemar Marcha.

Minister Jopi Giskus van ontwikkelingssamenwerking en een kleine delegatie met daarin ondermeer Marcha reizen vandaag naar Nederland, waar begin volgende week de nota aan Hirsch Ballin en Kabna-functionarissen wordt toegelicht.

HUISWERK

Die kwam tot stand nadat op alle eilanden intensief met sociale partners, overheidheidsinstanties, (ex)-bewindslieden en vele anderen van gedachten werd gewisseld over ontwikkelingshulp-en samenwerking. Dat gebeurde middels hoorzittingen. Ook werd het verleden geëvalueerd. Een inventaris dus, van 33 jaar ontwikkelingssamenwerking ofwel 1 miljard gulden. 'Wij hebben ons huiswerk gedaan en komen nu goed beslagen ten ijs,' lichtte Giskus gistermiddag op Curaçao toe. De minister, die zeer binnenkort aftreedt, meldde dat de 'bottom line' van de bevindingen is dat de recipiënten meer rechten en inspraak opeisen. Rechten die de donor zou moeten respecteren. 'De invloed van de donor is tot nu toe te groot gebleken. 'De tijd van wie betaalt bepaalt is achterhaald. Als wij goede mensen hebben moeten wij het zelf even goed kunnen, zonder al te veel inmenging,' zo bracht hij naar voren. Hij doelde ondermeer op 'inmenging' van het VNONA-bureau en de interne deskundige.

De minister zei optimisch gestemd te zijn dat de nota bij Hirsch Ballin een gewillig oor zal krijgen omdat het aantal raakvlakken met de vorig jaar door Hirsch Ballin gepresenteerde nota voor een nieuwe ontwikkelingsrelatie legio is. Eén daarvan is zonder meer dat het bestuursapparaat geupgrade moet worden en dat meer en betere mankracht nodig is.

FONDS

Dat Curaçao een eigen nota liet opstellen en volgende week ook een St. Maartense delegatie onder leiding van Vance James in Nederland hun visie op de ontwikkelingsrelatie St Maarten-Nederland uit de doeken doet, vindt Giskis niet erg. Wel stelde hij dat de minister in feite verantwoordelijk is voor ontwikkelingssamenwerking. Dat de nieuwe bestuurders van St. Maarten zouden willen komen tot een ontwikkelingsfonds is geen probleem: dat zelfde wordt immers voorgesteld voor alle eilanden, aldus Giskus.

ZELFBESCHIKKING

Een van de knelpunten blijkt het protocol ontwikkelingssamenwerking uit 1987: die wordt herzien en het ziet er naar uit dat een nieuw protocol voor het einde van dit jaar rond kan zijn, lichtte gemengde commissie- voorzitter dr Marcha tijdens de persconferentie toe. Hij meldt in de inleiding van het lijvige document dat de hulp van Nederland sinds 1958 heeft bijgedragen tot het huidige welzijnsniveau.... 'maar tegelijkertijd moet ook gesteld worden dat door de jaren heen de nodige bezorgdheid heeft bestaan rondom efficiëntie en effectiviteit van deze hulp. Een veelzeggende illustratie is het feit dat in 1990 van het op de Kabna begroting beschikbaar gestelde bedrag van circa Hfl 240 miljoen een aanzienlijk deel (170 miljoen) niet werd gebruikt; dit terwijl de behoefte van de eilanden groot zijn en steeds groter worden.' 'Het is duidelijk,'' vervolgt Marcha, 'dat tussen deze financiële middelen van Nederland en de grote behoeften van de eilanden zich grote obstakels bevinden die de doelstellingen van de ontwikkelingssamenwerking met Nederland moeilijk haalbaar maken.' Hij maakt melding van de 'primordiale wens' van alle eilanden voor meer lokale zelfbeschikking, 'naast de wens voor een hechte en duurzame band met Nederland.' Ook heerst het verlangen naar onderlinge samenwerking via centrale organen. ' Daarmee wordt daawerkelijk inhoud gegeven aan de uitspraak: Steunend op eigen kracht doch met de wil elkander bij te staan.'

Marcha meldt verderop dat 'de Nederlandse hulp en bijstand nodig is en alom wordt gewaardeerd. Doch in haar aanbevelingen heeft de commissie toch wel gemeend te moeten vragen naar mogelijke gevolgen van psychologische aard van een steeds nadrukkelijker aanwezigheid van Nederlandse vertegenwoordigingen in het lokale besluitvormingsproces.'

Minister Giskus zegt in het voorwoord ondermeer dat '....de notie dat de inrichting van onze (...) relatie de facto de grenzen markeert van onze autonomie, legt ons de verplichting op zorg te dragen voor een grondige evaluatie (....)'

TEKORTEN

Een greep uit de bevindingen die in het rapport genoemd worden: (de eilanden wensen) een hechte en duurzame band met Nederland, verdergaande bestuurslijke verzelfstandiging, verschillen in de mogelijkheden en restricties voor ontwikkeling, wensen intensieve samenwerking op een aantal punten zoals onderwijs, justitie, verkeer en vervoer en gezondheidszorg, bepleiten evenwichtige economische groei, menen dat vruchten van welwaart meer ten goede moeten komen aan lokale bevolking; verder pleiten de eilanden voor verbetering in voorziening van basisbehoeften, verdere investeringen in infrastructuur en een permante oplossing voor de begrotingstekorten. De huidige ontwikkelingsrelatie wordt als onbevredigend ervaren.

De knelpunten: de afhankelijkheid wordt steeds groter, de toenemende onderbesteding, de overgang naar programmahulp gaat langzaam, er onbreekt een duidelijk ontwikkelingsbeleid, er is geen permanente oplossing voor begrotingstekorten, de kasbasisbenadering (overmaking op jaarbasis) beperkt ruimte voor meerjarenfinanciering, de technische bijstand functioneert onbevredigend. Er is meer: de werkwijze van de donor is te detaillistisch, de rol en het functioneren van VNONA moeten geëvalueerd worden, het beleid en de mechanismen van Nederland veranderen steeds, Depos (ontwikkelingsamemerking Antillen) moet geëvalueerd worden, de kwaliteit van projectdossiers is matig.

PLANNING UNITS

Tenslotte volgt een lange lijst aanbevelingen: geef de eilanden een grotere rol in planning, de eilanden zullen eigen ontwikkelingsbeleid moeten plannen en uitvoeren, de eilanden moeten hiervoor voldoende uitgerust worden met planning units ondersteund door voldoende middelen en waar nodig technische bijstand, het Land zou de samenwerkingsrelatie naar de partners toe moeten coördineren waarbij Curaçcao directe lijnen met Nederland behoudt. Er moet een organisatiestructuur komen; daarvoor is ondermeer nodig: eilandelijke planning units, eilandelijke werkgroepen inter-eilandelijke werkgroepen. Verder staat er dat er een betere regeling tot stand moet komen m.b.t. technische bijstand, er moet periodieke evaluatie komen van instanties die bij ontwikkelingsamenwerking betrokken zijn, verder moet er verduidelijking en concretisering van de procedureregeling, beoordelingscriteria en verantwoordelijkheden komen. Een wettelijke regeling voor de financiering van de begrotingstekorten is nodig evenals afronding van het proces tot verlichting van de schuldenlast (momenteel 600 miljoen gulden). Veel aandacht wordt verder besteed aan de noodzaak de bestuursapparaten. Een evaluatie van het effect van de materiële hulp op de bevolking is nodig. Om dit alles te realiseren moet een task force komen die met een tijdschema moet werken.

Gedeputeerde Nelson Monte:

'Bezuiniging gezondheidszorg niet ten koste van kwaliteit'

WILLEMSTAD — Als er bezuinigd moet worden in de gezondheidszorg, mag dat niet ten koste gaan van de kwaliteit. Iedereen moet kunnen rekenen op een goede behandeling. Volksgezondheid blijft altijd hoog in het vaandel staan bij de overheid.

Dit zei gedeputeerde Nelson Monte van volksgezondheid gisteren, ter afsluiting van het aidsseminar dat georganiseerd is door de Curaçaose Bond voor werknemers in de Verplegende en Verzorgende Instellingen (CBV), in samenwerking met de wereldorganisatie Iro-Fiet.

De vakbonden, de ondernemingen en de politici die zich druk maken over de bezuinigingen in de gezondheidszorg, kunnen zich rustig houden. 'De kwaliteit zal niet achteruit gaan', aldus Monte. Volksgezondheid heeft bij de overheid altijd hoog op het lijstje gestaan.

Als je aidspatiënt bent, kan je geen tablet of pastille innemen om de ziekte tegen te gaan. Maar voor de gedeputeerde is er wel degelijk een ander 'medicijn' tegen aids: het veranderen van het gedrag en van het geweten van de mensen. 'Aids zal zich dan nooit op grote schaal uitbreiden'.

En internist Cai Winkel hoeft zich niet druk te maken over de gelden die voor een aidspatiënt uitgegeven worden, aldus Monte. 'Die komen niet op 50.000 gulden per zieke'.

Studiedag werklozen-stichting

WILLEMSTAD — De stichting werklozenbeweging organiseert op 29 juni een studiedag met als thema: een visie op het werkloosheidsprobleem in het jaar 2000. In totaal 8 sprekers komen aan het woord over dit onderwerp. Een greep uit de te behandelen onderwerpen: antropologie, voedselleer, sexualiteit, onderwijs. Deze studiedag is een follow up op de hearing die deze stichting twee jaar geleden organiseerde over de werkloosheid. De studiedag van 29 juni begint om 8 uur 's morgens en duurt tot 6 uur 's middags en wordt gehouden in de aula van de UNA.

Een vrolijke beestenboel

IN GALLERY 86 is gedurende een week een expositie te bezichtigen van olie- en acrylverfschilderijen van Babs de Brabander. Het is een wereld van vogels, poezen en bloemen, maar de boventoon wordt gevoerd door de poezen. Die staan op deze expositie centraal. Babs de Brabander heeft haar stijl veranderd. Haar vorige tentoonstellingen gaven vooral aquarellen in zeer zachte tinten te zien en enkele acrylverf schilderijen. Nu is zij helemaal overgestapt naar olie- en acrylverf, naar primaire kleuren en vrolijke schilderijen. Zij zoekt duidelijk een nieuwe weg. Maar om die weg te vinden heeft zij wel stijlen van collega-schilders uitgeprobeerd en dat is op deze expositie zeer merkbaar.

De poezen, maar vooral de wijze van schilderen en hun ogen, de grote opvallende ogen doen denken aan Capricorne. Sommige vogelschilderijen roepen Anton Vreede op en ook het ritme van de kudde paarden: het is leuk vrolijk geschilderd, je zou het zo aan de muur hangen, maar het is niet origineel. Een enkele keer zoals bijvoorbeeld in nummer 19, 'Vrij', durft haar voorbeelden meer los te laten en een eigen weg te vliegen. Babs de Brabander heeft haar vrouwenfiguren gelukkig niet helemaal aan de wilgen gehangen. In nummer 'Bloemenmeisjes' b.v. en nummer 4, zonder titel, dat een moeder met een kind weergeeft, vind ik meer van haarzelf terug. Dat gaat dieper.

In de schilderijen van Babs de Brabander is haar vroegere beeldhouwopleiding terug te vinden in de compositie. Alle schilderijen hebben een figuur of groep figuren die gecentreerd staan in het middelpunt van het schilderij. Ze speelt niet met de ruimte van het doek. Of het nu een boom is of een poes, maar ook een paar mensen of een vogel samen met een poes, het concentratiepunt ligt midden op het schilderij. Dat is eigen aan haar werk.

De schilderijen van Babs de Brabander zijn licht en vrolijk, helder van kleur, eenvoudig van compositie, maar helaas meestal niet altijd even origineel wat stijl en uitvoering betreft.

NEL CASIMIRI

UNA-studenten krijgen bul

WILLEMSTAD — Achtendertig studenten van de UNA ontvingen gisteravond op de gebruikelijke ceremoniële wijze hun bul. In aanwezigheid van de minister van Onderwijs, drs. Cornelis Smits, werd hen het diploma overhandigd, waarna ze felicitaties kregen van de president van de UNA, dr. ing. Valdemar Marche, en de decanen van de drie faculteiten.

De UNA-president sprak de wens uit dat de afgestudeerden niet alleen geleerd hadden, maar zich ook meer bewust waren geworden. 'Vandaag is het niet de dag van de bevrijding van de boeken', zei hij, 'maar de eerste dag van de rest van je leven. Ik hoop dat jullie zullen leren om te leven, en leven om te leren'.

Pater C. Streefkerk wees erop dat de mens, door niet slechts beheerder, maar ook beheerser van de Schepping te willen zijn, door wetenschap en technologie veel schade heeft aangericht aan de natuur en aan zijn naaste. 'Besef je verantwoordelijkheid', drukte hij de afgestudeerden op het hart. 'Je kunt niet de wereld veranderen, maar je kunt zeker iets doen.'

CB: Betalingsbalans moet in evenwicht

Binnen drie jaar 200 miljoen ulden nodig van Nederland'

WILLEMSTAD — 'Het heeft geen zin beschuldigende ers te wijzen naar de overheid of de private sector. Velen ons hebben profijt gehad van onze groeiende economie ls altijd hebben sommigen meer profijt kunnen trekken anderen'. Het wordt tijd dat er een eind wordt gemaakt het financieel gekrakeel en dat er constructief gewerkt worden aan een oplossing. Uit een recent verschenen van de Maduro en Curiel's Bank lijkt de bank weer een gezinde sfeer te willen bewerkstelligen nadat het een na andere kritische rapport verscheen over de nalatigheid de overheid inzake de penibele financiële stand van n. Nu iedereen zijn zegje heeft kunnen doen lijkt de tijd om 'de bezem door het huis te halen'. Het versleten bilair dient vervangen te worden. Daarvoor is geld g. De MCB bank wil dan ook 'zo snel mogelijk een ncieel beroep doen op Nederland'.

In de komende twee tot jaar hebben de Neder-se Antillen ten minste miljoen gulden nodig om publieke sector te her-tureren, zo stelt de nota. Aruba in een gelijkaar- crisis verkeerde kwam erland over de brug met miljoen gulden. Dit tvaardigt volgens de B ook van Nederlands lliaanse zijde een soort- k verzoek. Het is wel- geen toeval dat juist e week minister van nciën Gilbert de Paula r Nederland reisde. Hoe- het officieel om een 'oriën- nd bezoek' gaat, is het ondenkbaar dat ook deze n in de gesprekken aan rde zijn gekomen.

e MCB stelt met spijt dat 'we vele jaren lang enen, die we in het r van Nederlands ont- kelingsgeld tot onze chikking hadden, nut hebben gelaten'. Als aak voor deze nalatig- wijst de bank op een ek aan geschikte, uit- bare infrastructurele of otionele projekten'. eld kan maar een keer geven worden. De bank t als voorbeeld hiervoor ventuele participatie van Nederlandse overheid in steringen in de Isla raf- erij'. Dat zou volgens de k kunnen betekenen dat sen in de toekomst er makkelijk in Neder- kunnen worden gewor- Hetzelfde geldt voor EG- nd. Ook daar moet zorg- g mee worden omge- gen.

WERKLOZEN

wel het duidelijk is dat een een stapje terug gaan doen, waarschuwt MCB voor een 'al te dras- e inperking van de eco- nische groei'. De zwak- en in de samenleving gen volgens de nota niet de dupe worden van de te nemen maatregelen, waarbij onder meer gewezen wordt op de - nog steeds grote groep - werklozen. Zij maken deel uit van een behoorlijk grote groep mensen die maar net boven de armoedegrens leven. Maatregelen in de sfeer van verhoging van tarieven hebben voor deze groep grote financiële gevolgen.

De toekomstige groei van de economie moet gegarandeerd worden, dat staat als een paal boven water, maar dit kan volgens de MCB nota 'alleen maar als de overheid een gezonde financiële politiek ontwikkelt en als we voor een zekere periode onze consumptieve bestedingen beperken'. Om die groei te waarborgen moeten we een aantrekkelijk investeringsklimaat behouden worden, voegt de MCB daar aan toe.

Het blijven stimuleren van buitenlandse investeerders en het verbeteren van de internationale marktpositie is geboden. Dat zal geen eenvoudige zaak zijn gezien de voorspellingen van een nog immer sterker wordende dollar, stelt men in de nota vast.

Tot zover de algemene conclusies in de nota. Het is de allerhoogste tijd dat er actie wordt ondernomen, meent de MCB. Omdat al in 1986 de neerwaartse trend in de deviezenvoorraad is ingezet, hadden maatregelen al veel eerder genomen kunnen worden. 'Een pakket van spoedmaatregelen had al veel eerder door de overheid moeten worden opgesteld'. De Centrale Bank heeft het voortouw genomen door vanaf september 1990 een kredietbeperking in te voeren, die er op gericht is de consumptieve kredieten te beperken. 'Zo'n monetaire maatregel kan alleen maar succesvol zijn als deze wordt gesteund door een fiscaal gelijkgestemde politiek'. Ook wat dit betreft bleef de overheid tot nu in gebreke, stelt de MCB vast. Hoe langer daarmee gewacht wordt hoe hoger de kosten van 'het herstel van de zieke patiënt zullen worden'. Actie is dus geboden.

ACTIEPUNTEN

Deze 'intensieve kuur' moet volgens de nota bestaan uit de volgende actiepunten. Ten eerste zal een pakket spoedmaatregelen moeten worden geïntroduceerd om de deviezenafvloeiing in te dammen. Ten tweede zal een stabilisatie-programma moeten worden ontwikkeld teneinde de betalingsbalans weer gezond te maken. Tevens zal een ontwikkelingsplan voor de lange termijn gemaakt moeten worden om de groei van de economie te waarborgen. Het is al eerder gezegd, maar de overheid zal moeten verdergaan met - financiële - reorganisatie. 'We zeggen dit nog een keer omdat dit aspect niet genoeg benadrukt kan worden'.

De nota vervolgt met een aantal concrete voorstellen voor fiscale maatregelen, zoals verhoging van importbelasting op luxe goederen, het introduceren van een loterijbelasting en een tijdelijk opschroeven van de winstbelasting.

De MCB is voorzichtiger wat verstrekkende impopulaire maatregelen aangaat. 'Overwogen zou kunnen worden of er geen tijdelijke verhoging van loonbelasting moet worden ingesteld'. Ook hier wordt er voor gewaarschuwd dat gevolgen voor de laagste inkomensgroepen zoveel mogelijk geneutraliseerd moeten worden.

Ten slotte spreekt de MCB de hoop uit dat met de Nederlandse hulp, een mix van de genoemde maatregelen en het blijven promoten van de Nederlandse Antillen in het buitenland 'onze kredietwaardigheid in de wereld verbeterd wordt'.

iss Curacao 12 oktober

WILLEMSTAD — Dit jaar t de Miss Curacao ver- ing gehouden op 12 ober. Zij zal deelnemen de Miss World en de Universe verkiezing. De rijfformulieren voor iële kandidaten ligt bij de diverse sen. Bij leden van de nisatie Cybeco kan men cht voor meer informatie foon 55024). Meisjes die en deelnemen moeten 1 december op Curaçao en, niet jonger zijn dan en niet ouder dan 25 jaar. mogen niet gehuwd zijn kinderloos. Ex-missen raçao mogen niet deel- en.

etel:niet edereen krijgt verzicht buiten- ndse gesprekken

WILLEMSTAD — In ver- nd met technische pro- emen met de Setel-com- er zullen bepaalde abon- s in juli geen specifikatie igen van hun internatio- telefoongesprekken. Het t om de abonnees wiens mmer begint met 374-375- 3-657-691-692-693. De tel stuurt onder normale standigheden maandelijks ar iedereen zo'n overzicht t het aantal impulsen, de te van het gesprek, het dstip, het opgeroepen mer en meer. De pro- en bij Setel werden int- en opgelost en ingaande tus komt het overzicht r, zo maakt Setel end.

Vakbond voor FKP-werknemers

■ WILLEMSTAD — Met de oprichting van de vakbond voor werknemers in de woningbouw (SEBI) heeft de Fundashon Kas Popular een mijlpaal in haar twaalfeneenhalf jarig bestaan bereikt, werd gisteren opgemerkt door Herman George tijdens de officiële oprichting en erkenning van de vakbond. Ook wees de directeur van de FKP erop dat het hoog tijd werd dat een bedrijf met meer dan honderd werknemers een 'spreekbuis' voor haar personeel zou krijgen. Een vakbond is volgens hem nog meer dan dat. 'Het is ook een visitekaartje van het bedrijf'. Communicatie ziet de directeur als 'het middel bij uitstek om de zaak gezond te houden'. In verband daarmee ziet hij de CAO-onderhandelingen met een gerust hart tegemoet. Op de foto v.l.n.r. Nelson Monte, bestuursvoorzitter van de FKP, Errol Cova, voorzitter van de Vakbondscentrale, Richenel Ilario, voorzitter van de SEBI, Herman George en Elio Anthony, secretaris van de SEBI.

Fel kleurtje vergt te veel onderhoud:

Julianabrug krijgt grote verfbeurt en verlichting

WILLEMSTAD — Na het weekeinde wordt begonnen met de grote verfbeurt van de Julianabrug, een klus die eind 1992 helemaal zal zijn afgerond. Tegen die tijd hebben de werkzaamheden 21 ton verf van de lokale producent, de Antilliaanse Verffabriek, en 4,5 miljoen gulden 'opgeslorpt'. Een ander, fel of vrolijk kleurtje, zit er niet in, want daar zie je alles op. De brug zou dan twee maal per jaar een schoonmaakbeurt moeten krijgen en dat kost te veel, zo vertelde het hoofd van de Dienst Openbare Werken (DOW), José Simmons, gistermiddag.

De onderhoudswerkzaamheden aan de brug worden in drie fases uitgevoerd door werknemers van Carnefco. Eerst worden de ondersteuningspoten onder handen genomen, de tweede fase behelst het bruglichaam en tijdens de derde fase wordt het interieur van de brug aangepakt. Deze gefaseerde aanpak heeft te maken met het beschikbare budget en met de weersomstandigheden; alleen in de droge periode kan er worden geschilderd.

Volgens Simmons is uit onderzoek gebleken dat de brug in goede staat verkeert. Het ijzerwerk ziet er prima uit, alleen verdient het een nieuw kwastje verf, vooral op de plekken die zijn aangetast.

In eerste instantie worden de ondersteuningspoten van de brug kaal gezandstraald, waarna er een laag op basis van een nieuw (twee-componenten)systeem wordt aangebracht.

De werkzaamheden aan de schuine poten bestaan hoofdzakelijk uit het bijwerken van kale plekken, waarbij gebruik wordt gemaakt van het bestaande conserveringssysteem; een laag op basis van chloorrubberverf.

OVERLAST

Dagelijks rijden er 46.000 auto's over de Juliana-brug en de werklieden zullen trachten de bestuurders zo weinig mogelijk overlast te bezorgen. Tijdens de eerste fase, die vijf maanden duurt, zal het verkeer nauwelijks last ondervinden. Alleen gedurende de werkzaamheden aan een van de ondersteuningspoen zal de brugoprit aan de Pundakant in een weekend gesloten zijn voor alle verkeer.

De arbeid zal voor een groot deel worden verricht vanaf een hangende steiger die aan de brug wordt bevestigd. Veiligheid voor de werknemers van Carnefco, komt op de allereerste plaats, meent Simmons van DOW. Er wordt alles aan gedaan om de veiligheid van de schilders te garanderen. Overigens hebben zij ruime ervaring met dit soort werk in het dok.

VERLICHTING

Simmons had ook nog een aardige verrassing in petto. Met het bedrijf Philips in Nederland heeft hij gesproken over de mogelijkheid om de brug letterlijk in de schijnwerpers te zetten. Vanuit dat bedrijf is nu - ter ere van het honderdjarig bestaan van Philips - beloofd om de helft van de onkosten voor deze verlichting te betalen.

Ook is er gesproken over de mogelijkheid om de brug te voorzien van een groet in neon-licht. Bon bini, aan de ene zijkant voor de binnenvarende toeristen, te awero voor de vertrekkende vakantiegangers.

***

De VS overwegen de olie-import uit IRAN te hervatten, zo heeft een woordvoerder van het VS-ministerie van Financiën verklaard. De invoer van Iraanse olie werd in 1987 gestaakt na aanvallen op schepen in de Perzische Golf tijdens de oorlog tussen Iran en Irak.

Curaçaose week in Zuikertuintje

WILLEMSTAD — Als opwarmertje voor de Dag van de Vlag en het Volkslied op dinsdag 2 juli organiseert Toko Zuikertuintje wederom een Curaçaose week.

Vanaf volgende week zal het landhuis van Zuikertuintje een typisch Curaçaose sfeer uitstralen. Het personeel is gekleed in de lokale klederdracht en er zijn verschillende lekkernijen te koop, zoals tèrt, panseiku, lèter, tentalaria, dabudèk, kos di lechi, tapaboka, kakulentji, zjozjoli, menta, kokada en boyo di fruta. Ook zijn er diverse snacks, zoals pastechi, kala, empana, en groenten van eigen bodem, zoals onder andere warmoes, ckra en pampoen verkrijgbaar.

Verder zijn er mini-exposities van lokale kunstenaars en proeverijen van lokaal gefabriceerde dranken. Vrijdagmiddag en zaterdagochtend is er gezellige muziek. Liefhebbers van een 'plato krioyo' hebben op vrijdag- en zaterdagochtend keus uit sneibonchi stobá, kabritu en piská mulá met rijst of funchi.

Gezien het grote succes van de Curaçaose week van vorig jaar wordt liefhebbers van typische lekkernijen en Curaçaose gerechten aangeraden er als de kippen bij te zijn.

Studievoorlichting van sociale zaken

WILLEMSTAD — In het kader van het project 'Jonge ongehuwde moeders' van de dienst sociale zaken wordt op 25 juni aanstaande een informatie-ochtend gehouden over studie-mogelijkheden. "Wie vandaag studeert, plukt morgen de vruchten ervan", zo luidt het thema.

Sociaal werkers hebben geconstateerd dat er een gebrek bestaat aan studievoorlichting aan deze groep jonge moeders. De jongedames die vaak hun opleiding hebben afgebroken, aarzelen om verder te leren, maar ze willen wel werken. Om aan de bak te komen zonder een diploma is vaak moeilijk.

In samenwerking met het opleidingsinstituut Feffyk organiseert Sociale Zaken verschillende kortlopende cursussen maar, zo vinden de instituten, er moeten ook mogelijkheden komen om de jonge moeders op hun eigen niveau te onderwijzen.

Daarover wordt gesproken op 25 juni van 9 tot 11 uur 's ochtends in het gebouw van de IPK in de Consiëntiesteeg. Een panel bestaande uit deskundigen zal informatie verstrekken en vragen beantwoorden over het thema "Met doorzettingsvermogen kom ik er wel."

WILLEMSTAD — Gistermiddag troffen agenten van een patrouille een personenauto aan op de Van Krimpenlaan die in lichterlaaie stond. De 29-jarige eigenaar H.M. had geen verklaring voor de brand maar had wel tijdens het rijden gemerkt dat er rook vanonder zijn motorkap kwam. De autobrand werd door personeel van bureau Rio Canario geblust.

Stichting gehandicapten brengt informatie op tv

WILLEMSTAD — De stichting voor mensen met een lichamelijke handicap wil de aandacht vestigen op een televisie-uitzending op 25 juni aanstaande om 9.00 uur via Telecuraçao. In dat programma zal een panel informatie geven over de mogelijkheden en faciliteiten die lichamelijk gehandicapten ter beschikking staan.

Het panel bestaat uit onder anderen dr. J. Martina, revalidatie-arts, Herman George van de Fundashon Kas Popular, Monte Horsford hoofd van de Sociale Dienst, H. Williams van de Stichting Fysiek Gehandicapten (Fuphafi) en A. Craane.

Vragen kunnen direct worden gesteld in de 'live'-uitzending. De stichting wil vooral lichamelijk gehandicapten tippen om te kijken op de 25ste.

Telecommunicatiebedrijven bijeen op St. Thomas

WILLEMSTAD — Tijdens de zevende jaarlijkse conferentie van verschillende telecommunicatie bedrijven in het Caribisch gebied (verenigd onder de naam CANTO) is Setel-directeur Angel Kook herbenoemd als voorzitter van CANTO. Op het eiland St. Thomas werd aan hem de oproep gedaan om in ieder geval nog twee jaar lang het voorzitterschap op zich te nemen.

CANTO (Caribbean Association for National Telecommunication Organizations) werd opgericht in 1985 met het doel om gezamenlijk de telecommunicatie in het Caribisch gebied te verbeteren en de diensten uit te breiden. De eerste jaren heeft de organisatie zich vooral toege pitst op een betere samenwerking tussen de landen. De komende jaren zullen de leden zich toeleggen op verschillende samenwerkingsprojecten.

De belangstelling om lid te worden van CANTO is groeiende zo bleek te St. Thomas, gezien het tiental aanmeldingen dat er binnenkwam. Ook krijgt de organisatie internationaal steeds meer erkenning. Zo is CANTO uitgenodigd voor deelname aan verschillende conferenties van andere telecommunicatie organisaties.

ANUNCIO - BLA/174/91

Mediador di Gobierno na Aruba ta anuncia a base di articulo 15; inciso 1, di "Arbeidsvredebesluit III", cu e referendum menciona aki bao, tabatin e siguiente resultado:

Fecha referendum: Diamars, Juni 18 1991
Nomber empresa: **Wit Gele Kruis Aruba**

Cantidad empleado cu derecho di voto	: 21
Votos valido	: 19
Na favor di SEPA	: 19
Na favor di ningun bond	: 0
Votos blanco	: 0
Votos invalido	: 0

Aruba, Juni 19 1991

Mediador di Gobierno
T. TROMP

ANUNCIO - BLA/177/91

Mediador di Gobierno na Aruba ta anuncia a base di articulo 15; inciso 1, di "Arbeidsvredebesluit III", cu e referendum menciona aki bao, tabatin e siguiente resultado:

Fecha referendum: Diarazon, Juni 19, 1991
Nomber empresa: **ESSO PETROLERA S.A.**

Cantidad empleado cu derecho di voto	: 17
Votos valido	: 13
Na favor di FTA	: 11
Na favor di ningun union	: 2
Votos blanco	: 0
Votos invalido	: 1

Aruba, Juni 19 1991

Mediador di Gobierno
T. TROMP

ORANJESTAD — Zaterdag 29 juni om acht uur 's avonds zullen in de sporthal — voor het eerst op Aruba — twee gevechten om de wereldtitels Thai Kickboxing plaatsvinden.

De twee wereldtitelgevechten gaan in de damesklasse tussen Nederland en Engeland en in de herenklasse eveneens tussen Nederland en Engeland. Voorts zullen er amateurwedstrijden plaatsvinden tussen Aruba en Nederlandse Antillen. Aldus Lia Lopez, pr-vrouwe van Muay Tahi Kickboxing Bond Aruba (MTKA).

ORANJESTAD — Onlangs organiseerde Darnel nv, in samenwerking met Filler Metals Inc. (VS) een seminar over lassen en de nieuwe 'stainless steal flux coated wire', 'nickel flux coated wire' en 'carbon steel wire'.

Het seminar vond plaats in Playa LInda Beach Resort en werd bijgewoond door vertegenwoorgiers van mufflershops, technische scholen, WEB, Coastal, Air Aruba, luchthaven en bouwbedrijven.

Darnel nv heeft plannen om in de naaste toekomst meer seminars te organiseren.

Fietscros

ORANJESTAD — 23 juni worden wedstrijden gehoud baan van Streetw Cola Racing Tea het perceel We Pretoe 58-A in San

De wedstrijden 's morgens 's middags zes laatste dag voor is donderdag 20 ju uur 's middags op Weg Seroe Pretoe de wedstrijden v hebben reeds inge

Paddle Power, Ro Hawaiian Punch, riors, Streetwise/P Sky Masters en racers.

AGENDA ARUBA

NTOORUREN AMIGOE: 08.00-12.00/ 00-17.30 uur; zaterdag gesloten.

FOON: 24333. Voor spoedgevallen ntoortijd: 21639, 22316 en 24508. oy 127-257.

TELEFAX: 22368.

REK. nr 10.815.445 Banco di

IE: 100

MCENTRALE: 115.

EKERTJES verschijnen op dinsdag en g en kunnen iedere dag tussen 08.00-00/14.00-17.00 uur worden opgegeven; ve op zaterdag. Alleen zoekertjes, die aandag en donderdag vóór 10.00 uur n zijn, kunnen de dag daarop (dus dag en vrijdag) verschijnen.

OSCOPEN
IVE-IN: 20.30+24.00 uur **Edward Scissorhands** (comedy/fantasy, 14 jr.).
NCIPAL: 20.30 uur **Awakenings** ma, 14 jr.).

• • • • • • • •

TICA (nachtdienst)
o brug: Kibrahacha, tel.: 34908.

• • • • • • • •

CHTREGELING DOKTOREN
18.00-07.00 uur):
jestad, Madiki, Tanki Flip, Noord, Tanki ndert, Paradera en Sta Cruz: dokter .K. Lin, Noord 68, tel.: 21522/22694. Chiquito, Savaneta en San Nicolas: r C.E. Zaandam via Centro Medico Nicolas, tel.: 48833.

• • • • • • • •

OR BRANDGEVALLEN, ongelukken of of ander ongeluk, gelieve Alarmcen- op te bellen, tel.: 115.

• • • • • • • •

NTRO MEDICO CARABOBO (Enge- raat 7, tel.: 21777): de wacht heeft .G. Beke-Martínez, tel.: 24696.

• • • • • • • •

GELE KRUIS ARUBA

GELINGENBUREAU (Koningstraat 22, tel.:24444): dagelijks van 07.30-12.00/13.50-17.00 uur.
ndag te Paradera (tel.: 25543) van 00-11.00 uur; dinsdag: San Nicolas 5906)/Noord (23425) van 08.00-11.00 ur; woensdag: Santa Cruz 28288) van .00-11.00 uur; donderdag: Dakota 9008), Oranjestad (23168), Savaneta 7020) en Brazil (48301) van 08.00-11.00 ur.

• • • • • • • •

NARCOTICS ANONYMOUS HELPLINE: tel.: 39989 (24 uur per dag).

• • • • • • • •

IDS-HOTLINE: Vragen? Bel dan 23040/ 27352 tussen 07.30-12.00/13.00-16.30 uur.

• • • • • • • •

FADA/PRIDE (Van Walbeeckstraat 25, tel.: 22909): geopend op dinsdag, woensdag en donderdag van 14.00-18.00 uur voor lichtingen omtrent preventie alcohol/ drugsmisbruik.

• • • • • • • •

AMNESTY INTERNATIONAL ARUBA: P.O. Box 1029, tel.: 27808/48124.

• • • • • • • •

TELEARUBA
ZATERDAG: 18.00 Father Murphy; 18.50 Style with Elsa Klensch; 19.15 Big Story; 19.35 The Redd Foxx Show; 20.00 Musical Special; 20.30 Sledge Hammer; 21.00 Prime News; 22.00 Movie Special: 'Hard Choices; 23.30 Sports Tonight; 24.00 Sluiting.

ZONDAG: 16.00 Studio Sport; 17.00 Sunday Movie: 'Captain Sinbad'; 18.30 Cagney & Lacey; 19.30 Showtime; 20.30 Special Program: 'Dera Gai'; 21.10 Week in Preview; 22.00 Movie Special: 'Shaolin: The Blood Mission'; 23.30 Sports Tonight; 24.00 Sluiting.

• • • • • • • •

DIVERSEN

CLUB TEBENKI: 20.00 uur 'Dera Gai Festival' - Caiquetioclub.

SPORT
TAEKWONDO (Aruba Taekwondobond):

18.00 uur int. wedstrijden - banen Eagle-club.

• • • • • • • •

ZONDAG
DIVERSEN
SPORT
ATLETIEK (AAB/IDEFRE/COA): 17.00 uur start+finish 5-km 'Olympic Day Run' op de Bucutiweg richting Balashi.

FIETSCROSS (Streetwise Racing Team): 09.00-18.00 uur wedstrijden - baan Streetwise Racing Team, achter perceel Weg Seroe Pretoe 58-A, San Nicolas.

VOETBAL: 18.00 uur RKC (Nederland) vs Arubaanse selectie - RCA-Sportcentrum.

• • • • • • • •

MAANDAG
DIVERSEN
BIJBELMUSEUM: geopend op elke werkdag van 10.00-12.00 uur en zondag vàn 11.00-12.00 uur in de protestantse kerk.

MUSEO HISTORIKO ARUBANO: openingstijden maandag t/m vrijdag van 09.00-12.00/ 16.00-19.00 uur; zaterdag van 09.00-12.00 uur.

BUREAU LEVENS-, GEZINS- EN HUWELIJKSMOEILIJKHEDEN (Layex Building, Wilhelminastraat 19): iedere werkdag van 07.30-12.00/13.00-16.30 uur (ook mogelijk afspraak te maken via tel.: 23145 0f 25111).

BEGELEIDINGSCENTRUM GEESTELIJK GEHANDICAPTEN 'MAN NA OBRA': elke maandag en donderdag van 09.00-12.30 uur gelegenheid om produkten te kopen in het oude gebouw van Bibito Pin, t/o protestantse kerk, Piedra Plat.

• • • • • • • •

KERKDIENSTEN
BRAZIL: zon.: 09.00 en 19.00 uur.
DAKOTA: zat. 19.00 uur; zon.: 08.00 uur.
EMANUELKAPEL: zat.: 19.00 uur.
NOORD: zat.: 19.00 uur; zon.: 07.30 en 18.00 uur.
ORANJESTAD: zat.: 19.00 uur; zon.: 06.30, 10.00 en 19.00 uur.
PARADERA: zat.: 19.00 uur; zon.: 10.00 en 17.30 uur.
POS CHIQUITO: zon.: 08.00 uur.
SAN NICOLAS: zon.: 08.30 en 18.30 uur.
SANTA CRUZ: zat.: 19.00 uur; zon.: 06.30, 09.00 en 18.30 uur.
SAVANETA: zat.: 19.00 uur; zon.: 17.30 uur.
TANKI LEENDERT: zon.: 09.00 uur.

• • • • • • • •

PROTESTANTSE KERKDIENSTEN
ORANJESTAD: 10.00 uur ds. A. van den Doel (crèche en zondagsschool).
SEROE COLORADO: 11.30 uur Special reünidienst; ds. A. van den Doel.

• • • • • • • •

■ *ORANJESTAD — Een kleine groep vakbondsleden nam gistermiddag deel aan de manifestatie, die door de vakbonden werd georganiseerd om de Statenleden nog eens te wijzen op de "verantwoordelijke veertig procentverhoging", die de nodige deining op Aruba veroorzaakte en inmiddels ingetrokken werd.*
Statenleden van de MEP kwamen uit het Statengebouw om de manifestatie gade te slaan en hun standpunten uiteen te zetten.

Nieuwe functie niet gelijkwaardig

Ambtenarenrechter stelt Fowler weer in het gelijk

ORANJESTAD — De ambtenarenrechter deed uitspraak in de zaak die Ludwig Fowler — bijgestaan door mr. Arie Swaen — aanspande tegen de gouverneur van Aruba — bijgestaan door mr. P.A.P.J. van der Sloot —. Fowler protesteerde daarin met succes tegen zijn overplaatsing per 1 mei 1991 naar het parket van de Procureur-Generaal (PG) in de functie van coördinator dienstverlening. De ambtenarenrechter verklaarde het betrokken landsbesluit nietig.

Fowler werd in november 1987 tot hoofd van de toenmalige Strafgevangenis en Huis van Bewaring op Aruba benoemd en ging een hogere managementopleiding in Nederland volgen. In april 1989 begon hij met zijn werkzaamheden. In oktober 1989 deelde minister van justitie mr. Hendrik Croes hem mee dat een managementteam was benoemd en dat hem de toegang tot de dienstgebouwen werd ontzegd.

Daarna volgde het ene proces na het andere, waarbij Fowler steeds in het gelijk werd gesteld. De regering, in casu de minister van justitie, diende te zorgen dat Fowler een gelijkwaardige functie kreeg. Dit scheen niet te lukken. Onder meer de benoeming tot hoofd van de afdeling Administratieve Zaken in oprichting bij de DOOV kon niet gezien worden als een passende functie in de zin van artikel 53 van de Landsverordening Materieel Ambtenarenrecht.

De minister van justitie kreeg van de Raad van Beroep opdracht vóór 1 mei 1991 Fowler in een andere passende functie te benoemen. Tegen zijn overplaatsing naar het parket van de PG tekende Fowlers advocaat mr. Arie Swaen beroep aan. Weliswaar deed de bewindsman dat vóór 1 mei 1991, maar de rechter ging niet akkoord met de inhoud van die functie. Zeker niet wat betreft de maximum salarisschaal.

De rechter komt tot de conclusie, dat de regering in zoverre niet heeft voldaan aan de opdracht van de Raad van Beroep, dat geen overplaatsing heeft plaatsgevonden naar een functie die qua salariëring gelijkwaardig is met die van hoofd van de Strafgevangenis. Het feit dat Fowler zijn oude schaal en salaris zou behouden, doet daar niet aan af. Het gerecht is voorts van oordeel dat de functie coördinator dienstverlening ook qua inhoud niet is te vergelijken met die van hoofd van de Strafgevangenis en het Huis van Bewaring.

Triathlon verwacht deelname 150 atleten

ORANJESTAD — Holiday Inn Aruba is dit jaar het hoofdkwartier van de zesde Aruba International Triathlon, die op zondag 30 juni zal plaatsvinden.

Dit jaar wordt de deelname van ongeveer 150 atleten uit binnen- en buitenland verwacht voor de triathlon van 1,5 km zwemmen, 40 km fietsen en 10 km lopen. De finish is op de parkeerplaats naast de tennisbanen van Holiday Inn.

Het eerste onderdeel, zwemmen, begint om zes uur tegenover Holiay Inn, gevolgd door 40 km fietsen vanaf Holiday Inn richting The Mill, Sasakiweg, Smithboulevard, hoofdverkeersweg, richting San Nicolas bij Isla di Oro linksaf naar Yaraweg, hoofdverkeersweg richting Oranjestad en via Smithboulevard en Sasakiweg naar de finish bij Holiday Inn. Hier begint ook de 10 km loop in noordelijke richting Sasakiweg, Malmokweg, Westpunt en via dezelfde route terug naar de parkeerplaats van het hotel.

Om de registratie van lokale atleten te vergemakkelijken, zal IDEFRE op dinsdag 25 juni vanaf half acht 's morgens tot zeven uur 's avonds geopend zijn. Dit is ook de laatste datum waarop lokale atleten voor de triathlon kunnen inschrijven.

Aruba International Triathlon groeide van 82 atleten in 1986 tot 114 atleten vorig jaar, terwijl dit jaar 150 deelnemers worden verwacht.

ARGENTINIE en Duitsland zijn het eens geworden over een financieringsplan voor voortzetting van de bouw van de kernreactor Atucha II. Van DUITSE zijde wordt 200 miljoen mark in het project gestoken, waarvan de regering en het Siemensconcern elk de helft voor hun rekening nemen. Argentinië draagt een even groot bedrag bij. Om tot voltooiing van het project te komen zal nog meer geld nodig zijn. Het is nu de bedoeling dat de

Bolas en softball bij Club Caribe

ORANJESTAD — In het Caribe Ballpark wordt zaterdag 22 juni een aanvang gemaakt met een sportweek voor leden van Club Caribe. Deze sportweek zou aanvankelijk vorig weekeinde ingaan, doch werd een week verdaagd vanwege de activiteiten van het Aruba Jazz & Latin Music Festival.

Het toernooi wordt om zes uur 's middags geopend met een defilé, gevolgd door bolas criollas- en softbalwedstrijden. Na het eerste weekeinde worden de activiteiten voortgezet met basketbal (dinsdag 25 juni), tafeltennis en domino (26 juni), zaalvoetbal (27 juni) en volleybal (28 juni).

Beslag gelegd bij casino Golden Tulip

ORANJESTAD — In opdracht van Dutchco heeft de deurwaarder beslag gelegd op gelden en bezittingen van Churchill Leisure, die het casino van Golden Tulip Hotel beheert. Reden hiervoor is, dat de operators een miljoenenschuld hebben aan Dutchco waarvan het casino werd gehuurd. Een van de grootste schulden is de huur die het casino aan Dutchco, de eigenaresse van het hotel, heeft.

Het was reeds bekend dat Churchill Leisure een hoge huur voor het casino betaalde, aanmerkelijk hoger dan de casino's in andere hotels betalen. Onbevestigde berichten melden dat het om een huur van één miljoen dollar per jaar gaat, terwijl in andere hotels de casino's hooguit tweeduizend dollar betalen.

Wat er met het personeel gaat gebeuren, is nog niet bekend. Wel werd de afgelopen tijd een aantal personeelsleden overgeplaatst naar het casino van het Americana Hotel dat Churchill Leisure -onder een andere naam- ook in beheer heeft. Daarom zal het sluiten van het Golden Tulip Hotel geen problemen voor dit casino opleveren.

Herziening geldboetes

ORANJESTAD — De minister van justitie heeft — na goedkeuring door de ministerraad — directie Wetgeving opgedragen een ontwerplandsverordening op te stellen voor herziening van het systeem voor oplegging van geldboetes aan overtreders van de wet.

"Onze rechters krijgen hierdoor de mogelijkheid om op te treden volgens modernere en meer acceptabele normen in onze gemeenschap", aldus een communiqué van de perschef van de Arubaanse regering.

Volgens de perschef gebeurt deze herziening op verzoek van de bevolking aan de regering, zodat de rechters boetes kunnen opleggen die preventieve kracht hebben overeenkomstig de huidige normen in de gemeenschap. De perschef stelt in zijn communiqué dat over het algemeen de geldboetes te laag zijn, de preventieve waarde missen die zij behoren te hebben en er geldboetes zijn die uit het jaar 1919 dateren.

Vierde ronde Aruba Ariba

ORANJESTAD — Afgelopen woensdagavond werd begonnen met het spelen van de vierde ronde van de bridgeclubcompetitie van Aruba Ariba.

De uitslagen in de A-poule waren: mevr. Verbunt/heer Dorsman 63.19%; mevr. Abady/heer Gottfried 61.31%; heren Tjon Kon Sang/ Marapin 58.33%; mevr. Van Vliet/heer Overeem 50.69%; dames Aal/Eilers 50%. Voor de B-poule: heren Van Klaveren/Van Leerdam 65.47% en echtpaar Reeve 60.11%.

Volgende week wordt weer op de normale clubavond, dinsdag, gespeeld.

Benzineprijzen

ORANJESTAD — Ingaande woensdag 26 juni komt weer verandering in de prijs voor autobenzine en kerosine: gasoline (extra) wordt 105,5 cent, gasoline (unleaded) 108,4 cent en kerosine 68,1 cent per liter.

Venezolaanse geschiedenis in bibliotheek

ORANJESTAD — De Nationale Bibliotheek heeft deze week een donatie ontvangen van de Fundación Polar van Venezuela. Deze bestond uit een boek — in drie delen —over de geschiedenis van Venezuela. Het woordenboek zal in de studiezaal van de bibliotheek worden geplaatst.

Venezolaanse sleper na motorpech gered

ORANJESTAD — De Venezolaanse sleepboot 'Jacobo' van het agentschap Gransonero Los Aticos in Maracaibo, welke van Curaçao kwam op weg naar Venezuela met een barge waarop een lasmachine, kwam voor de Arubaanse kust in moeilijkheden.

Op een gegeven moment begaf de motor van de sleepboot het, waardoor de barge die met een kabel gesleept werd tegen de sleepboot sloeg. De kabel kwam in de schroef van de boot terecht. Direct werd radiografisch aan Aruba om hulp gevraagd mede omdat de boot en barge in de richting van Aruba begonnen af te drijven.

Inmiddels was de politieboot PB-1 uitgevaren en werd getracht via de verkeerstoren en havenkantoor de nodige assistentie te verlenen. Ook werd 'Monitor 35' ingeschakeld, die aan boord van een Avia Air-vliegtuig op zoek naar de boot ging. Kort na twee uur lokaliseerde 'Monitor 35' de boot in de richting Punta Basora. Aangezien het moeilijk was de PB-1 te bereiken, werd geruime tijd boven de sleepboot gevlogen en werd een in de buurt varend vrachtschip om assistentie gevraagd.

Inmiddels was ook de Coastal-sleepboot 'Butuco' uitgevaren om assistentie te verlenen. Ook in deze reddingsoperatie speelde radioamateur Alfredo Pichardo met zijn 'Monitor 35' een belangrijke rol. Volgende week reist Pichardo naar Caracas waar hij een dankbetuiging van de commandant van de Venezolaanse kustwacht te Maiqueti in ontvangst mag nemen voor zijn belangrijk werk op dit gebied gedurende vele jaren.

'Van der Straaten niet in beeld'

Minister Croes ontzenuwt gissingen over commissaris

ORANJESTAD — Minister van justitie mr. Hendrik Croes maakte gisteravond voor Telenoticias een einde aan de geruchten, dat mogelijk Jan van der Straaten, die thans commissaris in Nederland is en in het kader van de technische bijstand op Aruba uitstekend werk verrichtte, de nieuwe commissaris van politie op Aruba gaat worden.

Croes stelde dat hij uiterlijk 1 september een commissaris wil benoemen en dat hij een benoeming ter dege rekening dient te worden gehouden met de positie van Lucas Kasmijn, die na vertrek van commissaris Peterson geruime tijd als waarnemend commissaris optrad.

Er zijn veel speculaties over een benoeming, waarbij minister Croes verklaarde dat in tegenstelling tot berichten hij recentelijk in Nederland over een mogelijke benoeming van een commissaris van politie geen overleg pleegde. Dergelijke geruchten dienen niet tot rust, waarbij Croes stelde dat Van der Straaten pas tot commissaris werd benoemd en mocht hij beschikbaar zijn, niet zo maar kan vertrekken.

Overigens brengen dergelijke berichten schade aan de carrière van Van der Straaten, die op Aruba uitstekend werk verrichtte, aldus minister Croes, die het niet nodig vond verder nog namen te noemen.

Expositie Studio '40

ORANJESTAD — Ingaande 25 juni zal er in de Nationale Bibliotheek Oranjestad de expositie 'Creciendo Hunto' — tekeningen in olieverf — te bezichtigen zijn. De expositie wordt gebracht door Studio 40 onder leiding van Lydia Fisher en bestaat verder uit: David Hancock, Rota Lo-A-Sjoe, Mei Nicita, Bredge Reeve, Carla Schenkel, Stefanita Thomas, Vilma de Vries en Greta Williams.

De expositie is te bezichtigen gedurende de openingsuren van de bibliotheek.

Taxistandplaatsen krijgen telefoon

ORANJESTAD — Op verzoek van de Taxibond, Aruba Transfer Tours and Taxi (ATTT) C.A., zal de regering overgaan tot het plaatsen van telefoontoestellen bij drie taxistandplaatsen in Oranjestad. Deze toestellen kunnen alleen maar ontvangen en zullen geïnstalleerd worden op de parkeerplaatsen tegenover Talk of the Town Hotel, Oriental restaurant en McDonald's.

■ *ORANJESTAD — In het kader van de activiteiten ter gelegenheid van het vijftigjarig bestaan van Aruba Sport Unie (ASU) werd vrijdag een ASU-plakkaat overhandigd aan Frans Figaroa. De reden hiervoor is het feit dat Figaroa gedurende vier decennia zijn beste krachten gegeven heeft aan de sport, vooral aan de voetbalsport zowel binnen als buiten de witte lijnen. Hij was jarenlang bestuurslid van de voetbalscheidsrechtersbond, bestuurslid en voorzitter van de Arubaanse Voetbalbond (AVB) en tot voor kort voorzitter van de ASU.*
Op de foto reikt ASU-voorzitter mr. Tabaré Monzón het plakkaat uit aan Frans Figaroa.

ORANJESTAD — Het bestuur van de Arubaanse Vereniging voor handel en industrie (ATIA) keurt in een verklaring de persoonlijke kritiek af die op haar voorzitter Hans Schnog werd geuit in verband met de veertig procent-salarisverhoging van de Statenleden. Genoemd worden de Statenleden mr. Mito Croes, Pedro Bislip en drs. Booshi Wever, personen met ervaring als vertegenwoordigers van het volk, die belangrijke posten bekleedden en bijzonder fel in hun persoonlijke kritiek op de ATIA-voorzitter waren.

Het toppunt noemt het bestuur het dat de voorzitter van de Staten, Felix Flanegin, een plakkaat terugstuurde, dat Garage Cordia Aruba hem schonk als teken van waardering bij het 25-jarig jubileum van het bedrijf. Daarbij was een briefje gevoegd dat Schnog bedankt werd voor de valse waardering die hij toonde voor de Statenleden. De Staten hebben geen behoefte aan valse waardering, aldus het door de Statenvoorzitter met de hand geschreven briefje.

Het bestuur van de ATIA keurt deze persoonlijke aanval op haar voorzitter ten scherpste af, temeer daar hij het standpunt van het gehele bestuur ten aanzien van de Staten liet horen. "Het is te betreuren, dat Aruba nog Statenleden kent, die het een niet van het andere weten te scheiden."

Rodrigo verslaat Mozart in CPA

DONDERDAGAVOND WERD in een druk bezet Centro Pro Arte een goed begin gemaakt met de Mozart-herdenking. Wolfgang Amadeus Mozart leefde van 1756 tot 1791, het is dus dit jaar juist tweehonderd jaar geleden dat deze componist op slechts vijfendertigjarige leeftijd stierf. In het kader van deze herdenking heeft Eric Gorsira een Mozart Festival georganiseerd. Onder de titel 'Festival Symphonie Orkest' is "onze" Gorsira erin geslaagd een groot aantal uitvoerende kunstenaars naar Curaçao te brengen en het publiek een zeer mooie avond te bezorgen.

Met de 41e symphonie in C van Mozart werd het concert geopend. Hiermee werd een werk gekozen dat niet voor niets vooral bekend is om haar tweede deel. In het wat mat gespeelde eerste deel, allegro vivace, waarin mij altijd het nogal voorspelbare karakter van de muziek opvalt, waren het vooral de cellisten en bassisten die bij de strijkers indruk wisten te maken door hun mooie homogeniteit. Een wat misplaatst applaus (tussen de delen hoort geen applaus) stelde de — vele — laatkomers alsnog in de gelegenheid de zaal binnen te komen.

Het prachtige wat romantische andante cantibile bracht het orkest goed op dreef. Weer waren het de bassisten (Shasina Rosario en Rodrigo Rojas) die met hun moeilijke partij bewondering afdwongen door de schijnbaar moeiteloze wijze waarop ze ondersteunden, goed gevolgd door de cellisten en de paukenist (John Kleinmoedig). De blaasinstrumenten, die op bescheiden manier hun figuratieve rol vertolkten, volgden zeer goed, waarbij vooral de dwarsfluit opviel door haar zuiverheid van toon.

Door het derde deel, allegretto, wordt een vrolijke sfeer opgeroepen, die door de dirigent goed is aangevoeld. De blazers hebben hierin een belangrijkere rol te spelen dan in de andere delen. De concentratie van de spelers was hier beter dan in het eerste deel. Opnieuw imponeerde de dwarsfluit, bespeeld door Ingrid Telkamp. Het 'molto allegro' werd een "lest best". Dit was vooral te danken aan de hier plotseling veel geconcentreerder spelende violisten. Vooral de apothese werd zeer goed gespeeld, hetgeen een welverdiend applaus opleverde.

QUINTERO

Het Concierto de Aranjuez van Joaquín Rodrígo is ook al bekend geworden door het tweede deel. De delen zijn hier opvallend verschillend van elkaar en schijnen nauwelijks met elkaar in verband te staan. De geliefde Luís Quintero werd met een warm applaus begroet en al snel bleek dat hij in topvorm was. In het prachtige eerste deel met de fluisterende passages, werd een zeer goede samenwerking bereikt tussen deze begaafde gitarist en het hier zeer professioneel spelende orkest. De helaas korte cellosolo door Niek Stafleu was subliem.

In dit wonderschone deel kregen de individuele isntrumenten alle aandacht. Rodrígo verslaat hier Mozart als het op fantasie aankomt. De Engelse hoorn werd prachtig bespeeld door Frances Colon en het leek of de zaal haar adem inhield bij het virtuoze gitaarspel van Quintero. Het slot van dit tweede deel is als een gefluisterd amen na een gebed, "spannende" muziek.

Het grandioos gespeelde tweede deel wordt gevolgd door allegro gentile, een barokkig ensoms Middeleeuws aandoend gedeelte. Het is in tegenstelling tot het melodieuze zigeunerachtige gitarist met zijn constante perfectie en "volle zuivere toon" om een bekend lied aan te halen.

'THE IMPRESARIO'

'The Impresario' van Mozart werd na de pauze op de planken gebracht. Dit "niemendalletje" in operawereld is een vrolijk verhaal over de impressario mr. Scruples (Frank Mann) een man met sterke principes, die zich niet door geld van zijn idealen af laat brengen en zijn assistent de heel wat minder scurpuleuze mr. Buff (Joop Hart), die zich zowel door het geld als het vrouwelijk schoon laat wegdragen.

De artiesten Madame Goldenthrill (Tica Giel) en Miss Silverpeal (Karin ten Cate), welke beiden in een verder onduidelijke relatie staan tot de bankier Mr. Angel (Frank Davelaar), strijden om de belangrijkste rol ('Ich bin der erste').

Na een mooie ouverture komt er een hoofdzakelijk gesproken gedeelte waarin zich het verhaal ontspint. In het soms grappige en nergens serieuze verhaaltjes komen de sopranen ruimschoots aan bod om hun talenten te tonen. Tica Giel in de eerste en Karin ten Cate in de tweede sopraan solo. Vervolgens is er een trio waarin Frank Davelaar het dapper opneemt tegen de prfessionele zang van deze twee dames en ten slotte een kwartet waarin het publiek ook kennis maakt met de bariton Joop Hart. Het geheel werd met enthousiasme gezongen en gesproken.

Het Engels (vooral Frank Mann) viel op door de perfecte uitspraak en goede verstaanbaarheid. Dit laatste was minder het geval met de gezongen Duitse teksten.

Tica Giel wist te imponeren met haar "E-flat", zoals ze het in het stuk zelf noemde. De wat vollere stem van Karin ten Cate "klinkt" echter meer in de droge akoestiek van CPA (waarom die gordijnen en niet een harde achterwand?). Frank Davelaar en Joop Hart konden niet op tegen het geweldige damesduet, hetgeen mogelijk voor een deel was te wijten aan het van het blad zingen door de heren, hetgeen de concentratie op de tekst ook voor het publiek bemoeilijkte. Het orkest verdiende een apart applaus voor het goede begeleidingswerk.

Al met al was dit operagebeuren een leuke ervaring. Wij zijn de spelers dan ook dankbaar voor een geweldig fijne avond!

JOHAN VAN EENENNAAM

■ *Van links af Tica Giel, Karin ten Cate en Frank Davelaar in 'The Impresario'.*

Seminar in kader Business Development Scheme

CBI maakt export aantrekkelijk voor Curaçaos bedrijfsleven

WILLEMSTAD — Het Caribbean Basin Initiative (CBI) biedt het lokale bedrijfsleven goede mogelijkheden voor export. Was het tot dusver vaak nog moeilijk voor Curaçaose bedrijven om voldoende te kunnen profiteren van het economische hulpplan, nu liggen de kansen er om benut te worden. Het is zaak voor de bedrijven om zich in de mogelijkheden van het CBI te verdiepen. Dat was de boodschap die de sprekers overbrachten op het seminar, dat Curaçao Inc. gisteren in het ITC-gebouw organiseerde.

Het seminar is de eerste van een reeks die Curaçao Inc. organiseert in het kader van het Business Development Scheme, een projekt ter bevordering van de internationale ontwikkeling van het lokale bedrijfsleven. Doel van de seminars is de bedrijven te informeren over voor hen van belang zijnde zaken, met name op het gebied van de internationale handel en marketing.

Hiertoe nodigt Curaçao Inc. deskundigen uit het internationale bedrijfsleven uit om lezingen te geven. Op het CBI-seminar van gisteren spraken onder meer Thomas Wilde, business development manager van Latin American/Caribbean Business (een afdeling van het Amerikaanse Departement van Handel), en Jan Sierhuis, ambtenaar op het Departement van Economische Zaken te Curaçao.

INVOERHEFFINGEN

'Het CBI werd in 1984 ingesteld door de Amerikaanse regering ter ondersteuning van de economische ontwikkeling van landen en eilanden in het Caraïbisch gebied', vertelt Thomas Wilde. 'Het plan van de regering Reagan opent voor producenten in de regio de deuren naar de omvangrijke Amerikaanse afzetmarkt, door de meeste produkten vrij te stellen van invoerheffingen'.

'Door deze bevoorrechte positie zijn de Caraïbische producenten in staat hun produkten voor een concurrerende prijs op de markt te brengen en zich zo een marktpositie te verweven. De regeling geldt voor de meeste produkten, uitgezonderd diensten, raffinageprodukten en een klein aantal overige artikelen'.

In 1990 besloot de regering-Bush het ontwikkelingsplan voor onbepaalde tijd te verlengen en het uit te breiden met een aantal andere handelsvoordelen. Het unieke van het plan bestaat hierin, dat het geen ontwikkelingshulp aan de overheden biedt, maar exportmogelijkheden voor de private ondernemingen in de 23 desbetreffende landen.

GROEI

In de periode 1983-1990 is er een jaarlijkse groei geweest van 6,6 procent in de export naar de Verenigde Staten van produkten die onder de CBI-bepalingen vallen, tot een totaalwaarde van 2,4 miljard dollar in 1990. In dezelfde periode hebben zich, volgens het Amerikaanse ministerie van Handel, 789 nieuwe ondernemingen in de regio gevestigd, die met hun investeringen naar schatting 2,2 miljard dollar een aanzienlijke bijdrage hebben geleverd aan de deviezenvoorraad en gezorgd hebben voor meer dan 142.000 nieuwe arbeidsplaatsen.

'De groei van de export naar de Verenigde Staten van niet-traditionele goederen met 127 procent sinds 1983, heeft de terugval van de export van traditionele produkten als olie en olieprodukten in ruime mate gecompenseerd en de economie gediversificeerd', legt Wilde uit.

'Zeker nu het CBI een permanent karakter heeft gekregen, is het voor de lokale ondernemingen de moeite waard om de werking ervan grondig te bestuderen. Onder meer vanwege een gebrek aan voldoende gegevens, hebben de lokale ondernemingen tot nu toe weinig gebruik gemaakt van de faciliteiten van het CBI'.

GUNSTIGER

'De ondernemingen die wél pogingen ondernamen, strandden vaak in ingewikkelde regelgevingen en bureaucratie', vertelt Sharon Wilkinson. De Amerikaanse consul-generaal was aanwezig vanwege de directe betrokkenheid van de Verenigde Staten bij het thema van het seminar. 'Maar nu is de situatie veel gunstiger. Ten eerste steunt de lokale overheid nu daadwerkelijk het CBI, zodat de bedrijven op meer medewerking en advies kunnen rekenen. Ten tweede hebben de Nederlandse Antillen nu enorme economische mogelijkheden. In de derde plaats is het CBI aantrekkelijker geworden door de uitbreidingen die vorig jaar werden toegevoegd'.

De steun van de Antilliaanse overheid blijkt onder dat is opgezet om het CBI lokaal in goede banen te leiden. 'In de eerste plaats wil de overheid op deze manier technische informatie aan het bedrijfsleven verstrekken', legt Jan Sierhuis uit. 'Zo willen we voorkomen dat een bedrijf bijvoorbeeld ten onrechte meent in aanmerking te komen voor een gunstige regeling. Ten tweede willen we de benodigde formulieren verstrekken. En daarnaast proberen we misbruik van de regeling te voorkomen'.

PROBLEMEN

Sierhuis is positief over het CBI, maar ziet ook de beperkingen van het ontwikkelingsplan. 'De weinige produkten die buiten de CBI-regeling vallen, zijn juist wel de specifieke Antilliaanse produkten, zoals olieprodukten en diensten. In de tweede plaats is het soms moeilijk om aan sommige voorwaarden van het CBI-plan te voldoen, vanwege de kleinschaligheid van de Antilliaanse economie en het ontbreken van grondstoffen. Daarnaast liggen de lonen in de Antillen een stuk hoger dan in een aantal andere CBI-landen. Hierdoor kunnen de Antillen niet profiteren van de extra gunstige regelingen voor arbeidsintensief werk'.

Sierhuis ziet echter ook mogelijkheden om deze nadelen te niet te doen. 'De Antilliaanse economie kan grootschaliger gemaakt worden door een betere oriëntatie op de exportmarkten. Bovendien liggen er mogelijkheden bij het produceren van kapitaalintensieve goederen, wat de arbeidskosten verlaagd en daardoor een concurrerende prijs oplevert'.

HULPMIDDEL

'Het is niet zo dat de ontheffing van invoerrechten voor de Antilliaanse bedrijven reden tot export moet zijn', besluit Sierhuis zijn betoog nadrukkelijk. 'Expansie, kwaliteit en concurrerend vermogen moeten de beslissende factoren zijn bij exportbesluiten. Vooral op de Amerikaanse markt eist de harde concurrentie een goede verkoopstrategie, die gebaseerd is op kwaliteit en betrouwbaarheid. De vrijstelling van invoerrechten is niet meer dan een hulpmiddel, dat goed is om te gebruiken bij het betreden van de Amerikaanse markt'.

Poolse diplomaat als arbeidsbureau

PARIJS - Een voormalige Poolse diplomaat is vrijdag in staat van beschuldiging gesteld op verdenking van het illegaal te werk stellen van twee- tot drieduizend Poolse bouwvakkers.

Het gaat volgens een Poolse rechtbank om de voormalige vice-consul in Frankrijk, Andrzej Tomaszweski, die nu voor het Franse bedrijf ASB werkt. Het recruteren van illegalen voor ASB en andere bedrijven zou hij gedaan hebben nadat hij de diplomatieke dienst verlaten had. Hij werd samen met zes andere medewerkers van het bedrijf opgepakt. Zij zouden bouwvakkers hebben gerecruteerd via een Poolse kerk in Parijs en via een Duits bedrijf. Soortgelijke zaken hebben zich in Frankrijk al voorgedaan met Portugese bouwvakkers.

Ook vervanger Ben Johnson nu geschorst

OTTAWA - De vervanger van Ben Johnson is nu ook wegens doping voor twee jaar geschorst. Brian Morrison is een van de twee atleten, die tijdens een controle in een trainingskamp in Provo in de Amerikaanse staat Utah positief werd bevonden. De andere is de Nieuwzeelandse sprinter William Hinchcliff.

Morrison verving Johnson bij de Olympische Spelen in Seoul in de Canadese estafetteploeg.

Lara: Orkest van klasse

JE ZOU haast geloven, dat Curaçao zich gevoegd heeft in de vaart der volkeren die het maar heel gewoon vinden dat binnen een week zich maar liefst drie symphonische concerten aandienen! Vrijdagavond was het de beurt aan het jongerenorkest Orquesta Symfonica de Lara onder leiding van Leonardo Panigada dat in Centro Pro Arte acte de présence gaf met een programma van werken van Von Beethoven, Ginastera en Tjaikovsky.

Begonnen werd met een onvoorstelbare pech: het vliegtuig kwam pas de dag zelf om vier uu 's nachts aan. Tot overmaat van ramp bleek het uitgebreide slagwerk niet meegekomen te zijn. Graag vermeld ik hier de sympathieke geste van Stanley Cornelia, die bereid was om zijn pauken en verder slagwerk ter beschikking te stellen!

Als voorzitter van de Stichting Klassiek moest Tony Piña helaas mededelen dat het geprogrammeerde pianoconcert van Rachmaninoff deze avond geen doorgang kon vinden wegens indispositie van de pianiste Elena Abend, die echter dit concert op zaterdagavond zal uitvoeren.

De eerste indruk van dit jongerenorkest is er een van volmaakte discipline, een volwassenen geluid - vooral in de blazerssectie - en onverbloemde aandacht voor de kleinste bewegingen van de dirigent Leonardo Panigada. De ouverture 'Egmont' van Von Beethoven werd met beslistheid neergezet, met veel aandacht voor balans (zo zaten de hoorns voor een houten schot) en afwerking. Dat de volledig bezette strijkerssectie wat magertjes uitviel, lag niet aan hen, maar de zaal van het CPA lust nu eenmaal geen violen.

Een werveling van klank en ritmiek kwam ons vervolgens tegemoet van een bezielde uitvoering van drie delen uit het 'Ballet de Las Estancias' van de Argentijnse componist Ginastera. Het orkest speelde hier met aanstekelijk plezier, en had met de ingewikkelde ritmische structuren schijnbaar geen moeite. Na de pauze: Tjaikovsky 'vijf' en ik hield mijn hart vast...... redden ze nooit...... ach, ach wat ben ik bedrogen uitgekomen!

Panigada dirigeerde dit uit zijn hoofd, de Russische lyriek moet hem na aan hart liggen, en hij gaf er een bewogen en doorleefde vertolking van, dat wil zeggen zijn eerste hoornist, zijn klarinettisten, eerste fagottist. Tja, welke blazer heeft er bij Tjaikofsky ooit niets te doen? De cellogroep kwam hier eindelijk eens goed aan bod, en een bedeesd inzetje van de contrabassen deed echt niets af aan deze mooie vertolking. In ieder geval applaudisseerde het armzalig geringe aantal bezoekers - enkele honderden - als voor achthonderd, en volkomen terecht. Dit is echt een orkest van klasse.

Zaterdagavond is het tweede concert, ditmaal inclusief het beroemde tweede pianoconcert van Rachmaninoff, en ik verwacht de zaal niet minder dan bomvol! Begrepen! De mensen, die teleurgesteld waren over de verandering van programma werden —, uiterst sympathiek, door de Stichting Klassiek — in de gelegenheid gesteld dit concert met hetzelfde kaartje van gisteren bij te wonen!

IMAN LANDHEER

Ambassadeur Irak kan niet op reis

WASHINGTON - De Iraakse ambassadeur bij de Verenigde Naties heeft vrijdag van het ministerie van Buitenlandse zaken te horen gekregen dat hij geen toestemming heeft voor een bezoek aan Washington, om daar aanwezig te zijn bij een persconferentie van de Nationale pers club. Anbari mag alleen New York uit als dat absoluut noodzakelijk is voor zijn diplomatieke werk, zei het ministerie.

...DERTIG WEKEN PER JAAR TRAVELING-COACH

...Geldnood maakt Australiër tennis-coach

...Stille kracht achter succes Krajicek en Siemerink: Goetzke

ROSMALEN - Klaverjassen mag hij alleen als Siemerink en Krajicek een vierde man ...kort komen. Aan de kaarttafel kost Rohan Goetzke geld. Op de baan laat hij Neerlands ...nistoekomst geld verdienen.

...Goetzke, een 29-jarige Australiër uit Melbourne, is de stille kracht achter de opmars van ...chard Krajicek en Jan Siemerink, al mag de inbreng van Troost (Krajicek) en Don ...emerink) niet gebagatelliseerd worden. Goetzke is de begeleider van de twee hardhitters ...het buitenland. In dienst van de KNLTB. Als traveling-coach, dertig weken per jaar.

...Acute geldnood maakte ... Rohan Goetzke een ten-...coach. Toekomst als ...ler had hij niet meer. ...ood op de plank was er ...t. Via-via kwam hij ...nen bij de Belgische bond. ...ar kon hij tijdelijk aan de ...g als begeleider van het ...amse talent Chantal Van-...veeren. Voor een habbe-...ats.

...Bondscoach Franker zag ...m in '87 met haar werken ...n de volley. Op het gras in ...ngeland. "Ik was daar met ...enda Schultz. Wat hij deed ...nd me wel aan. Praatje ...maakt, verliep leuk, zaten ...dezelfde golflengte."

...Franker verloor hem ...arna uit het oog, maar ...rgat hem niet. Twee jaar ...er had hij begeleiders ...dig voor de talentvolle lich-...g van Jong Oranje. "Via ...n Nieuwzeelandse vriend ...ck Carr, die een tennis-...hool in België heeft, ...oorde ik Goetzke op. Hij ...s de ideale man. Onze ...ngens hadden allemaal een ...nco aan het net en zijn ...stralische aanpak stemde ...vereen met de mijne: ...inder topspin, meer ...ives."

...Diploma's had de Austra-...er niet. Hij bracht alleen ...n ervaring mee als speler. ... had talent, zei men. ...akte als zestienjarige deel ...van de groep van trainer ...rclay, trainde daar samen ... Pat Cash."

STUDEREN

...een emotioneel appèl van ... ouders brak hij zijn ten-...loopbaan tijdelijk af en ... studeren aan de univer-...sit van Melbourne. "De ...otste vergissing in mijn ...n. Mijn vader was inge-...ur en wilde het beste voor ... zoon. Een ingenieursdi-...ma dus. Ik wilde alleen ...ar tennissen."

...Hij voltooide de studie niet. ...het laatste jaar haakte hij ... "Als ik morgen mijn proef-...rift inlever, ben ik de dag ... ingenieur. Maar reken ...niet op dat ik dat ooit doe."

...Zijn comeback werd een ...asco. "Ik liep het circuit van ...de satellites en challengers ...af. Merkte daar hoe hard en

■JAN SIEMERINK

snel het tennis zich ontwikkeld had. Door mijn studie had ik een enorme achterstand opgelopen."

Goetzke begon te sukkelen. Lag een maand met longontsteking in bed en liep allerlei kwaaltjes en kwalen op. Een zware schouderblessure maakte een abrupt einde aan zijn spelerscarrière.

Berooid meldde hij zich bij Carr in België, die Wasserman en Devries begeleidde. Na twee jaar verruilde hij de Belgische bond voor de KNLTB en Franker. "Zijn baas ben ik niet, dat is de bond", schetst Franker de verhoudingen. "Ik ben zijn klant, en de klant is koning."

UITSLUITEND

Goetzke werkte met de meisjes Kamsta, Oremans en Rottier, daarna met jongens als Dogger, Davids, Eltingh, Kempers en Wibier, voordat hij zich uitsluitend ging bemoeien met Krajicek (19) en Siemerink (21).

"Ik ging voor het eerst in maart 1990 op stap met Rohan. De Franse satellites af", herinnert Siemerink zich. "Ik zag het direct in hem zitten. Hij is heel rustig, heel relaxed. Absoluut geen yeller, schreeuwer. Tijdens de training zit hij er goed boven op zonder schoolmeester te spelen."

Richard Krajicek nam de Australiër sinds augustus '90 (Verona) als privé-trainer aan. "Het klikte meteen. Hij zet je nooit onder druk. Voor een wedstrijd geeft hij je het gevoel dat je in de partij niets kan gebeuren, zodat je op de baan positief blijft. Hij fokt je niet op, is niet gespannen, dwingt respect af."

Franker volgde de ontwikkeling met twinkelende ogen. "Rohan krijgt jonge jongens aan het werk. Het rendement van zijn instructies is hoog. Ik ben een vaderfiguur, hij staat er tussen in."

Volgens de bondscoach dankt Goetzke zijn krediet aan zijn betrouwbaarheid. "Hij geeft altijd het voorbeeld. Hij leeft gezond, let op zijn eigen dieet, drinkt weinig, doet veel aan fitness. En blijft altijd op de achtergrond, weigert zich naar buiten te profileren. Slaat zich niet op de borst met de successen van de jongens."

STIJGEN MET STIP

Siemerink en Krajicek stegen met dikke stip op de wereldranglijst. Siemerink binnen vijf maanden van 135 naar 39, Krajicek van 129 naar 60.

"Het zijn ruwe talenten", aldus Goetzke. "Met grote mogelijkheden. Bij Jan en Richard gaat het om details en om de mentale weerbaarheid. Toptennis is psychologie. Het krachtsverschil tussen nummer elf en nummer vijftig, zestig is de mate van wisselvalligheid. De nummer elf is wat consistenter dan de nummer zestig. Daar werken we aan."

Goetzke is een nomade. Zwerft over de hele wereld. Loopt zeven dagen per week in een trainingspak. Mijdt de glamour en glitter van de tennis-jetset. Vertoeft zeven weken per jaar in Melbourne en heeft een huis in Leuven. Door zijn no nonsense aanpak lopen de twee met hem weg. Siemerink en Krajicek willen na 1 oktober zijn dienstverband het liefst continueren, hoewel beiden bij een ander managementsbureau hebben getekend.

"Daar komen we wel uit", denkt Goetzke. "Ze hebben een vergelijkbare speelstijl, doen dezelfde toernooien aan." Franker is bereid de Australiër bij Jong Oranje te laten vertrekken. "Wij zullen als tennisbond betrokken blijven. Wij denken aan een deal waarbij wij hun coach betalen en zij als tegenprestatie afzien van hun honorarium in de Davis Cup."

POPMUZIEK

Goetzke klinkt het als popmuziek in de oren. "We werken hard samen. Richard en Jan hebben de wapens bij de toptien te komen." Voor Wimbledon wil hij de verwachtingen niet opfokken. "Ik heb begrepen dat er in Nederland nogal veel verwacht wordt. Dat kan een tegenvaller worden. Ze hebben twee wapens, de opslag en volley. Maar dat is niet voldoende.

Je moet geluk hebben, zeker op gras, de loting moet meezitten, het weer. Het gras moet hard zijn, zodat je een hoge stuiter krijgt voor de return. Allemaal details, maar als er een schakeltje ontbreekt, gaat het snel mis. Ze kunnen hoog eindigen, maar voor hetzelfde geld vliegen ze er in de eerste ronde uit."

Goetzke ligt er niet wakker van. Wel van de regels van het klaverjasspel, Amsterdams. "Klaverjassen kan ik wel een beetje, maar van kraken en superkraken begrijp ik nog niets. Daarom mag ik er bij zitten en af en toe invallen. Maar ja", grijnst hij, "ik ben beter in het squashen, dus staan we quitte."

Feyenoord zegt: Fusie met SVV twijfelachtig

ROTTERDAM - De kans dat het tot een fusie in de Rijnmond komt tussen Feyenoord en SVV is aanzienlijk verkleind. De besprekingen tussen de clubs zijn vrijdagmiddag afgebroken omdat partijen het volstrekt niet met elkaar eens waren.

Voorzitter Amandus Lundqvist verklaarde voor radio-Rijnmond dat hij de mogelijkheid niet groter dan vijf procent acht dat Feyenoord en SVV tot overeenstemming zullen komen.

Zaterdag (vandaag) na afloop van de tweede promotie/degradatiewedstrijd tussen SVV en NAC zal voorzitter John van Dijk bekendmaken wat met SVV gaat gebeuren.

Burrel ziet af van duel

NEW YORK - Leroy Burrell ziet af van een duel met Carl Lewis en Ben Johnson.

De wereldrecordhouder op de 100 meter was uitgenodigd begin volgende maand in Lille deel te nemen aan de eerste race tussen Lewis en Johnson sinds de Olympische Spelen van Seoul in 1988.

Zijn coach Tom Tellez, tevens trainer van Lewis, liet weten dat Burrell nog niet klaar is voor die race. "Hij bereidt zich liever stap voor stap voor op het wereldkampioenschap in Tokyo. De wedstrijd in Frankrijk past niet in zijn schema. Ik sta volledig achter hem", aldus Tellez.

Burrel (24) verbeterde vorige week vrijdag het wereldrecord op de sprint. Tijdens de Amerikaanse kampioenschappen liep hij 9,90, waardoor zijn clubgenoot en vriend Carl Lewis het record kwijt raakte. Burrell loopt op 1 juli in de Noordfranse stad wel de 200 meter.

*****

VOETBAL / NAPELS - Diego Maradona gaat zijn wagenpark in Napels verkopen. De Argentijn, gezocht in Italië en Argentinië wegens het gebruik van cocaïne, vindt de invoerrechten voor Zuid-Amerika te hoog. Te koop staan een Ferrari Testarossa (336.000 gulden), een Ferrari F40 (588.000), een Rolls Royce Silver Spur II (462.000) en een BMW 8.5 (201.000).

*****

Supporters Feyenoord schuldigen

Geen actie na KNVB bekerfinale

ZEIST - De tuchtcommissie van de KNVB zal, in reactie op het gebeurde bij de bekerfinale tussen Feyenoord en BVV Den Bosch, geen stappen ondernemen. Aan de clubs is echter meegedeeld dat de tuchtcommissie gebleken is dat de bekerfinale van 2 juni in het stadion Feyenoord door wanordelijkheden een onregelmatig verloop heeft gehad.

De tuchtcommissie legt uit dat het bestuur betaald voetbal, noch de KNVB ter verantwoording kan worden geroepen. Het reglement tuchtrechtspraak richt zich slechts op individuen, verenigingen en stichtingen. Het bestuur dient zich te verantwoorden tegenover de ledenvergadering.

De tuchtcommissie legt de verantwoordelijkheid voor de wanorde in het stadion zonder meer bij de aanhang van Feyenoord. Er worden geen maatregelen genomen, hoewel reglementair een club verantwoordelijk kan worden gesteld indien als gevolg van wangedrag van zijn aanhang binnen enig stadion een wedstrijd zodanig wordt beïnvloed dat sprake is van een onregelmatig verloop.

"De aanhang van Feyenoord heeft gezorgd voor een onregelmatig verloop van de eindfase van de bekerfinale. Dit betekent dat Feyenoord hiervoor verantwoordelijk gesteld kan worden en in beginsel bestraft zou kunnen worden.

Vanwege de zeer bijzondere omstandigheden meent de tuchtcommissie dat de mogelijkheid van "verontschuldiging" voor Feyenoord aanwezig is. De organisatie van de wedstrijd berustte bij de KNVB, de mogelijkheid was geschapen dat supporters zich na de wedstrijd op het veld zouden begeven, waardoor het risico kon ontstaan dat dit ook voor het einde van de wedstrijd zou gebeuren."

Seles niet naar Wimbledon

EASTBOURNE - Monica Seles (foto) heeft zich wegens een blessure afgemeld voor het tennistoernooi van Wimbledon. Dit is door officials in Eastbourne medegedeeld.

De 17-jarige Joegoslavische heeft sinds haar overwinning op Roland Garros last van haar scheenbeen. Seles was voor Wimbledon als eerste geplaatst.

Die positie wordt overgenomen door Steffi Graf.

Andere aanvragen afgewezen

Namibië nieuwste lid van het IOC

BIRMINGHAM - Het Internationaal Olympisch Comité heeft in Birmingham Namibië als lid geaccepteerd. Dit land werd vorig jaar onafhankelijk van Zuid-Afrika. De terugkeer van Zuid-Afrika in de Olympische familie werd vorige donderdag opgehouden, omdat nog niet aan alle voorwaarden is voldaan. Het IOC ontvangt volgende maand een zware delegatie uit Zuid-Afrika in het hoofdkwartier te Lausanne. Het besluit zal waarschijnlijk in september door het "executive board" worden genomen.

Tijdens de laatste dag van de 97ste sessie hield het IOC de deur dicht voor dertig andere aanvragers, waarbij Catalonië, Gibraltar, Georgië en de Baltische staten Estland, Letland en Litouwen.

Namibië zal volgend jaar zeker deelnemen aan de Olympische Spelen in Barcelona met een kleine groep atleten en boksers.

Behalve wellicht Zuid-Afrika zal het IOC voor 1993 geen nieuwe Olympische Comités meer accepteren. "Anders kunnen we het aantal deelnemers aan de Spelen van Barcelona nooit tot 10.000 sporters en 5000 begeleiders beperken", zei IOC-voorzitter Samaranch in zijn afsluitende persconferentie.

*****

VOETBAL / MARSEILLE - Aanvaller Eric Cantona heeft een driejarig contract getekend bij Nimes, dat naar de hoogste divisie is gepromoveerd. De 25-jarige Fransman, die de eerste drie maanden van het seizoen miste door een knieblessure, kwam bij Olympique Marseille niet meer in aanmerking voor een basisplaats.

Bessel Kok

BRUSSEL - Schaakorganisator Bessel Kok stapt per 31 december op als voorzitter van de bestuursraad van de GMA, de grootmeestersassociatie. Dat heeft hij tijdens een vergadering van de raad laten weten. Kok is organisator van twee van de vijf wereldbekertoernooien.

"Sinds ik mij in 1985 met het schaken ben gaan bemoeien, is de positie van de professionele grootmeesters sterk verbeterd", verklaarde hij. Kok gaf aan dat zijn werkzaamheden hem niet langer tijd bieden het bestuurswerk voort te zetten.

"Ik ben betrokken geweest bij de opbouw van de GMA. De associatie moet zich nu ontwikkelen als vaste gesprekspartner in de schaakwereld." De GMA verenigt 320 schakende grootmeester uit 33 landen.

Sport Agenda

...SENTRO DEPORTIVO KORSOU
...(Sombad)
...Open van 09.00-12.00/14.00-17.00 uur; ...dinsdag- en donderdagmorgen gesloten.

...PISINA BENNIE LEITO
...(Rif)
...Geopend op woensdag van 14.00-16.45 uur; vrijdag van 20.00-22.00 uur; zaterdag van 13.00-17.00 uur en zondag van 09.30-12.30/14.00-17.00 uur.

...BOWLEN
...(Damacor Bowling Club, Chuchubiweg)
...Openingstijden: maandag t/m donderdag van 17.00-02.00 uur; vrijdag en zaterdag van 16.00 uur tot na 02.00 uur; zondag vanaf 13.00 uur.

...SCHAAKVERENIGING CURAÇAO
...(Rust & Burgh)
...iedere maandagavond om 20.00 uur gelegenheid tot schaken.

...SCHAAKVERENIGING JANWE
...(Sentro di Bario Janwé)
...elke zaterdag van 09.00-13.00 uur schaaklessen en -training voor de jeugd vanaf 7 tot 23 jaar.

...WATERPOLO
...(De Dolfijnen)
17.30 uur Centro Itálo Venezolano vs De Dolfijnen - zwembad Sentro Deportivo Kòrsou.

\.........

...ZONDAG
...VOLLEYBAL
...(Federashon di Vòlibòl Kòrsou)
...A-klasse
17.00 uur (dames) Xaverianen vs Orashon Seru Fortuna;
18.00 uur (dames) Olympia vs Wishi Tigers;
19.00 uur (heren poule A) Kolibri vs Wata;
20.00 uur (heren poule B) Birds Olympia vs Orashon Seru Fortuna - terrein Recreatiecentrum Ireno Moreno te Suffisant.

...VOETBAL
...(Federashon di Futbòl Kòrsou)
16.30 uur (eerste divisie) De Koning vs Centro Hubenil Mahuma;
18.30 uur (eredivisie) Jong Colombia vs SUBT - Stadion Dr. Antoine Maduro.

\.........

BEKENDMAKING

Ondergetekende, de Landsbemiddelaar, maakt hierbij op grond van artikel 1, tweede lid, van het "Arbeidsvredebesluit III" (P.B. no. 243) bekend, dat door het bestuur van de **Bond di Empleadonan den Komersio I Industria (Boneco)** aan haar het verzoek is gedaan tot het houden van een **referendum** onder de categorie administratief en technisch personeel van **Continental Milling Co.** teneinde vast te stellen welke vakvereniging door de meerderheid van die werknemers wordt aangewezen om hen bij de behartiging van hun arbeidsaangelegenheden te vertegenwoordigen

De aandacht wordt voorts gevestigd op de mogelijkheid voor andere vakverenigingen van werknemers om binnen veertien (14) dagen na deze bekendmaking aan de Landsbemiddelaar de wens kenbaar te maken tot deelname aan een onder bovenbedoelde werknemers te houden referendum.

Willemstad,
De Landsbemiddelaar
drs. M.N. Schill-Maria.

BEKENDMAKING

Ondergetekende, de Landsbemiddelaar, maakt hierbij op grond van artikel 1, tweede lid, van het "Arbeidsvredebesluit III" (P.B. no. 243) bekend, dat door het bestuur van de **Curacaosche Federatie van Werknemers (CFW)** aan haar het verzoek is gedaan tot het houden van een **referendum** onder het personeel van **Boekhandel Salas** teneinde vast te stellen welke vakvereniging door de meerderheid van die werknemers wordt aangewezen om hen bij de behartiging van hun arbeidsaangelegenheden te vertegenwoordigen.

De aandacht wordt voorts gevestigd op de mogelijkheid voor andere vakverenigingen van werknemers om binnen veertien (14) dagen na deze bekendmaking aan de Landsbemiddelaar de wens kenbaar te maken tot deelname aan een onder bovenbedoelde werknemers te houden referendum.

Willemstad,
De Landsbemiddelaar
drs. M.N. Schill-Maria.

JAARLIJKSE UITVERKOOP

samsom

Saliña ← → Jan Noorduynweg

van 24 juni t/m 5 juli

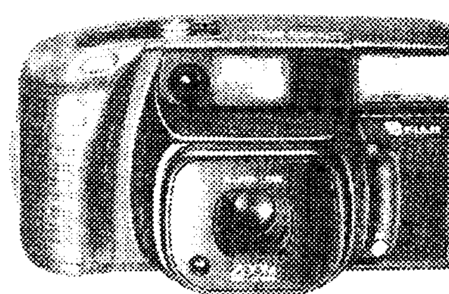
10 - 50% Korting

Fuji Image print staat voor kwaliteitsfoto's uit onze fotolabs in de Boogjes te Punda en Samsom aan de Jan Noorduynweg. Wij drukken af op Fujipapier voor het beste resultaat. Fuji Film en Fuji Prints voor de mooiste kleuren. Door de Fuji technologie blijven Uw foto's gegarandeerd het langst op kleur.

U bent op het strand, maakt een boottochtje naar Klein Curacao en wilt niet Uw camera aan de elementen blootstellen, dan is daar de **Fuji Quick Snap**, het knappe cameraatje voor éénmalig gebruik, voor 24 prachtige foto's

24,95 NU **20.00**

Een Fuji Autofocus-camera, daar kun je gerust mee op vakantie gaan.

Fuji DL 7 met flitser	F. 80,00	**nú**	**f. 50,00**
Fuji DL 25, flash	F. 155,00		**f. 100,00**
Fuji DL 60 autofocus	F. 225,00		**f. 150,00**
Fuji DL 180 Tele	F. 250,00		**f. 175,00**
Fuji DL 180 Tele Date	F. 275,00		**f. 200,00**
Fuji DL 400 Tele	F. 495,00		**f. 350,00**
Fuji DL 800 Zoom	F. 515,00		**f. 360,00**
Fuji DL 500 Wide QDate	F. 535,00		**f. 375,00**

En voor de absolute beginners, waar je niet fout mee kunt gaan:

Fuji FZ5 - 75.00 **NU 45.00**

Statieven voor **Video** en **fototoestellen** maken Uw uitrusting compleet.

TS 17 8EV, klein maar dapper	58,00	**nu**	**30,00**
JT - 4B	64,00		**45,00**
NP3BV	95,00		**60,00**
MS 265P	139,00		**80,00**
MS11-26, voor compact videos	148,00		**90,00**
MS60FD, voor het zware werk	175,00		**110,00**

Overige statieven **20% korting**

Voor de hobby-ist die regelmatig zijn eigen foto's ontwikkelt en afdrukt. Opgelet! Wij ruimen echt op!

ALLE ILFORD PAPIER En CHEMICALIËN

HALVE PRIJS

Hama Studio Paraplu's 6071	77,00	**nu**	**38,50**
6070	59,50		**29,75**

Hama foto- film- video accessoires nu **20% korting**

In **Audio** en **Videocassettes** heeft **Fuji** een reputatie op te houden:
Profiteer dus van onze specials
Audio Cassette FR C-60 en **C-90**

2 halen **1 betalen.**

8mm Videocassette MP6-90 16,95 **NU f. 10,00**
zorg dat U een voorraadje inslaat.
Videocassette T120, 3 stuks f.41,85 **nu f. 30.00**

Voor op en rond het bureau.

Stationaryset 3092	12,95	**nu**	**6,00**
LA 34	2,50		**1,00**
Telefoonindex	9,95		**5,00**
Nietmachine	7,95		**5,00**

Henzo
FOTOALBUMS

Albums en fotolijsten **20% korting**

Wij hebben een aantal fotolijsten voor U bij elkaar gezet met kortingen tot **50%**, een paar voorbeelden:

WA 28x35 combinatielayout	f. 22,50	**nu**	**11,25**
WA 40x50	f. 37,00		**18,50**
AB 30x40 Aluminiumlijst	f. 49,00		**24,50**
HA 40x50 eiken	f. 69,00		**34,50**

U begrijpt de voorraad is beperkt.

Iedereen vroeg naar prikborden. Nu we ze in voorraad hebben schijnt iedereen al zo'n ding te hebben vandaar:

Prikbord 90x120	280,00	**200,00**
45x60, kurk	75,00	**50,00**
60x90, kurk	120,00	**80,00**

Vakantie, leuk!
Maar zorg wel
dat Uw kinderen
wat te doen hebben.

Voor de kleintjes:

Race-auto "Remote Controle"	10,75	**nu**	**5,00**
Sportracer, "Remote Controle"	56,00	**nu**	**30,00**
Krijtbordset	7,75	**nu**	**3,00**
Click-Clack	5.95	**nu**	**2,00**
Loopingball	12,95	**nu**	**6,00**
Matchbox auto's			**30% korting**

Back to School. Even niet aan denken, maar wel opletten!!

Opruimpartij prachtige SCHOOLTASSEN:

Dubbelvaks kunstleer, groen	65,00	**nu**	**35,00**
Dubbelvaks lerentassen, bruin	115,00	**nu**	**75,00**
Calculator		**nu**	**10 gulden**

Er wordt wat afgevoetbald in deze vakantie! **Plastic ballen,** groot en **klein, leren voetballen**
NU 20% korting

acuatie Subic Bay-basis voltooid

inatubo onderaards eer aan rommelen

ANILA - De vulkaan tubo is onderaards r actief. Hij heeft rdag heel wat as oog geworpen, zo en Filipijnse vulka- gen meegedeeld.

gevolg van het weer worden van de pina- zijn zeker 252 mensen komen. De asregens en tientallen gebouwen instorten. De Pinatubo, en reeks geweldige uit- tingen gekend heeft 12 juni voordat hij dag rustig werd, kan klaar maken voor een we krachtige uitbarsting, een van de deskundigen. Een Amerikaanse woordvoerder heeft bevestigd dat de evacuatie van de gezinsleden van de militairen van de marinebasis Subic Bay vandaag (zaterdag) voltooid is. Het gaat om ongeveer twintigduizend mensen.

Hiertoe werd besloten in verband met de aanzienlijke schade die de erupties op de basis hebben veroorzaakt en met het overvol zijn van Subic Bay. In eerste instantie waren er zestienduizend mensen heengebracht van de luchtmachtbasis Clark, die in een gevaarlijker zone lag dan Subic Bay.

Espectador:straffeloosheid als systeem

ok overgave tweede man n Kartel van Medellin

OGOTA - De tweede van het cocaïne- el van Medellin, erto Escobar (44), t zich vrijdag ook eld bij de politie. erto alias "Samuel" is broer van Pablo obar die zich nsdag meldde, op lfde dag dat de Colom- nse grondwetgevende adering tegen het uit- ren van drugsmafiosi eigen bodem stemde.

opgesloten in de vijf- n-gevangenis van Envi- bij Medellin waar zijn al sinds woensdag zit, akt' door een honderd lijfwachten en een even aantal agenten en sol- . Vluchten van vlieg- n in het luchtruim boven de gevangenis zijn inmiddels verboden.

Samen met Roberto gaf zich een andere man over van wie niet bekend is wat voor functie hij in het kartel had: een zekere Gustavo Gonzalez Florez. Met de twee van vrijdag komt het totale aantal kartelleden die zich bij de politie gemeld hebben, op zeven.

De Colombiaanse krant El Tiempo - die zich altijd als spreekbuis van rechtse antiguerrilla-militairen ontpopt - bleek vrijdag teleurgesteld over de internationale reacties op de overgave van Pablo Escobar en het daarmee verbonden verbod op uitlevering.

Maar El Espectador, de krant die verscheidene van zijn journalisten naar het kerkhof heeft kunnen dragen wegens hun onthullingen over de kartels, zei over de beslissing tegen de wettelijke mogelijkheid van uitlevering: "Colombia is op weg van straffeloosheid (van drugscriminelen - red.) een internationale zaak te maken."

iftig doden treinramp

IBOUTI - Als gevolg overbelasting is een ontspoord op het ct dat de Etiopische stad Addis Abeba Djibouti verbindt. Er al vijftig doden gen.

n bij deze ramp bijna rd gewonden gevallen. geluk deed zich voor et dorp Chinile. Er n zich nog slachtoffers de omgeslagen s bevinden.

S:grote roine- ngst

N FRANCISCO - De ikaanse autoriteiten en vrijdag een grote eelheid heroine in g genomen. De hoe- eid was bijna even als de totale hoe- eid die ze in heel in beslag genomen en.

ebben de autoriteiten dag meegedeeld. Een voerder van de douane de waarde van het in genomen spul op zes d gulden. De hoeveel- zou voldoende zijn om rugsverslaafden in de en maand lang van ne te voorzien. Vijf en zijn in staat van ldiging gesteld. Het om 486 kilo heroine. verluidt is het de op grootste vangst in de te geschiedenis. Het heeft Thailand, met ngst van bijna twaalf- d kilo in 1987.

LAMABAD - De aanse president Naji- h heeft vrijdag de -premier Mahmood yalai ontslagen, kte Radio Kabul nd, zonder verder reden voor het ont- te geven.

besluit komt een dag na terugkeer uit de Sov- nie van de voormalige aanse president Babrak l, een half-broer van yalai. Het huidige net telde zeven vice- ers. Baryalai behoorde de vroegere tegenstan- van Najibullah.

Water voor Antafogasta

■ *ANTOFAGASTA - Een tankwagen met drinkwater werd bij aankomst in de Noordchileense havenplaats Antofagasta bijna geplunderd. Als gevolg van overstromingen en grondverzakkingen zijn er ruim 130 mensen om het leven gekomen. De waterleiding is ook in het ongerede geraakt.*

Rao's kabinet krijgt maand tijd in India

NEW DELHI - De nieuwe Congres-leider, tevens premier van India, Rao, heeft vier weken de tijd het vertrouwen van het parlement te winnen dat zich volgende maand moet uitspreken over een motie van dergelijke strekking ten aanzien van Rao's kabinet.

De overige partijen hebben zich tot dusver niet bereid getoond met de Congrespartij een coalitie te willen vormen. Als andere partijen niet bereid blijken in een regering zitting te nemen, zal Rao de derde achtereenvolgende minderheidsregering binnen achttien maanden moeten leiden, al dan niet met gedoogsteun van een of meer partijen. De nieuwe premier zei vast te zullen houden aan de politiek van niet-gebondenheid.

BRUSSEL - België heeft Indonesië een lening verstrekt van 585 miljoen franken (32,5 miljoen gulden). Het Belgische geld dient voor het gedeeltelijk financieren van de uitvoering van een contract dat het bedrijf Pauwels Contracting uit Mechelen met Indonesië heeft afgesloten. Dat contract is 156 miljoen gulden waard.

Kenya laat opponent vrij

NAIROBI - Een van de voorvechters van een meerpartijensysteem in Kenya, Raila Amolo Odinga, is vrijdag vrijgelaten, na een jaar zonder proces te hebben vastgezeten. Na de arrestatie van Odinga en twee medestanders ontstonden vorig jaar bloedige rellen in Kenya tegen het bewind. Odinga is de zoon van een voormalige Kenyase vicepresident. Hij zei slecht behandeld te zijn in de gevangenis en de meeste tijd in isolatie te hebben doorgebracht, "in zeer primitieve omstandigheden".

Als president van Oostenrijk

Waldheim wil geen tweede ambtstermijn

WENEN - Kurt Waldheim ziet af van een volgende ambtstermijn als president van Oostenrijk. De huidige president doet niet mee aan de presidents-verkiezingen in 1992. Dat heeft Waldheim vrijdag voor de Oostenrijkse televisie verklaard.

Waldheim werd in juni 1986 president. Bijna 54 procent van de Oostenrijkse kiezers bracht zijn stem uit op de voormalige secretaris-generaal van de Verenigde Naties. De keuze voor Waldheim werd in binnen- en buitenland hevig bekritiseerd. Waldheim zou als officier in het Duitse leger tijdens de Tweede Wereldoorlog betrokken zijn geweest bij deportaties en executies op de Balkan.

"De discussies rond mijn persoon binnen en buiten Oostenrijk hebben mij vaak pijn gedaan", zo zei de Oostenrijkse president, die daarbij doelde op de controverse over zijn Nazi-verleden. "Niettemin heb ik mij gedurende deze jaren ingespannen om trouw te blijven aan mijn waarden en Oostenrijk te dienen". Waldheim dankte vervolgens eenieder die hem de afgelopen jaren heeft gesteund.

De Oostenrijkse president onderstreepte het feit dat hij vorig jaar tijdens de Golf-crisis een aantal Oostenrijkers uit Baghdad heeft weten mee te krijgen. De Irakese leider Saddam Husayn hield buitenlanders vast om zo intrekking van de VN-sancties tegen Irak te bewerkstelligen. Waldheim was een van de eerste Westerse leiders die naar Baghdad afreisde om gijzelaars vrij te krijgen. Waldheims beslissing is in Oostenrijk positief ontvangen.

Trekkingslijst van de Landsloterij N.A.

13de Trekking — **Donderdag 20 Juni 1991**

Waarvan proces-verbaal was opgemaakt en ondertekend door
Namens de Procureur-Generaal N. A. SCHOOP.

De Direkteur L. E. DIDIEZ.

13de trekking op Donderdag 20 Juni 1991.

1ste PRIJS		2de PRIJS		3de PRIJS	
9941	2.000	13863	1.500	25403	1.000
9942	**100.000**	**13864**	**30.000**	**25404**	**10.000**
9943	2.000	13865	1.500	25405	1.000

Getuigen:
J. Th. WILSON
K. FILÉ

UREN VAN UITBETALING:

CURAÇAO : 8.00—11.30 en 13.30—16.00 (maandag t/m donderdag)
: 8.00—11.30 en 13.30—15.30 (vrijdag)
: 8.00—15.30 continu (vrijdag ná trekking)

ARUBA
Oranjestad : 8.00—12.00 en 13.30—16.30
San Nicolaas: 8.00—11.00 en 14.30—17.00

BONAIRE : 8.00—11.30 en 13.00—15.00 (maandag gesloten)

ST. MAARTEN : 7.15—12.30 (op trekkingsdagen gesloten)

SABA : s.v.p. bellen tel. 63217, Mr. E. Lynch

ST. EUSTATIUS : s.v.p. bellen tel. 82264, Mr. W. Schmidt

Drukkerij "De Curaçaosche Courant" N.V.

Onafhankelijk Surinaams kiesbureau:

Uitslag parlements-verkiezing officieel

PARAMARIBO - Het onafhankelijk kiesbureau in Suriname heeft de uitslag van de parlementsverkiezingen van 25 mei bindend verklaard.

De officiële uitslag van de parlementsverkiezingen is dertig zetels voor het Nieuw Front, twaalf voor de NDP en negen voor het Democratisch Alternatief '91. De uitslag van de verkiezingen voor leden van de districtsraad en ressortraden van Brokopondo is niet-bindend vastgesteld. Het onafhankelijk kiesbureau heeft zijn bevindingen donderdag in een proces-verbaal gepresenteerd in Paramaribo.

De Nationale Democratische partij (NDP) beraadt zich op eventuele stappen uit protest tegen de houding van het centraal hoofdstembureau en het onafhankelijke kiesbureau. Volgens de NDP zouden er onregelmatigheden zijn geweest bij de verkiezingen in Brokopondo. In dit district behaalde de NDP geen parlementszetels.

Over twee weken moet de voorzitter van het nieuwe parlement, het in jaren oudste lid, door de president worden beëdigd. De voorzitter moet daarna de andere gekozen leden tot de assemblee toelaten. Daarna kunnen de president en de vice-president worden gekozen in het parlement.

Kolonist bekent moord

JERUZALEM - Een kolonist die volgens de Israëlische legerradio afkomstig is van de nederzetting "Eilon Moreh" op de westelijke Jordaanoever, heeft woensdag na zijn arrestatie bekend twee Palestijnen vermoord te hebben.

Een slachtoffer werd vanuit een auto doodgeschoten, een andere Palestijn werd gekneveld en vervolgens doodgeslagen. Volgens de politie was er bij de moord sprake van "politieke" motieven. Nog een andere kolonist werd gearresteerd op verdenking van medeplichtigheid.

Demonstratieve balletshow

■ *RIO DE JANEIRO - Voor de poorten van het Stadstheater van Rio de Janeiro gaven de dansers en danseressen van dit theater een gratis demonstratie van hun kunnen. Het theater ligt in het centrum van het drukke Rio. De demonstratie trok grote belangstelling, vooral van mede-stakers. De artiesten van het Rio-ballet zijn namelijk in staking samen met andere artiesten en werknemers om kracht te zetten achter hun salariseisen.* (AFP-satellietfoto)

Etiopië: alle joden kunnen gaan

NEW YORK - De nieuwe regering van Etiopië is bereid de achtergebleven joden in het land naar Israël te laten gaan wanneer de situatie op het vliegveld van Addis Abeba genormaliseerd is.

POLITIE: 8000
BRANDWEER: 8222
TAXICENTRALE: 8845
HOSPITAAL: 8900

LANDFILL te Lagoen: maandag t/m vrijdag van 07.00-16.00 uur; zaterdag van 08.00-12.00 uur; zondag gesloten.

OPENBARE BIBLIOTHEEK
(openingstijden voor het publiek)
maandag en donderdag van 14.00-18.00 uur; dinsdag en vrijdag van 08.00-12.00/14.00-20.00 uur; zaterdag van 10.00-12.00 uur.
(openingstijden voor lezers)
woensdag van 14.00-19.00 uur.

POSTSLUITING: maandag t/m vrijdag aangetekende stukken om 15.30 uur; gewone stukken om 16.30 uur.

SERVICE CLUBS
Lions: informatie H. Nicolaas, tel.: 5520/8688.
Rotary: woensdag 12.00 uur - Restaurant Beefeater.

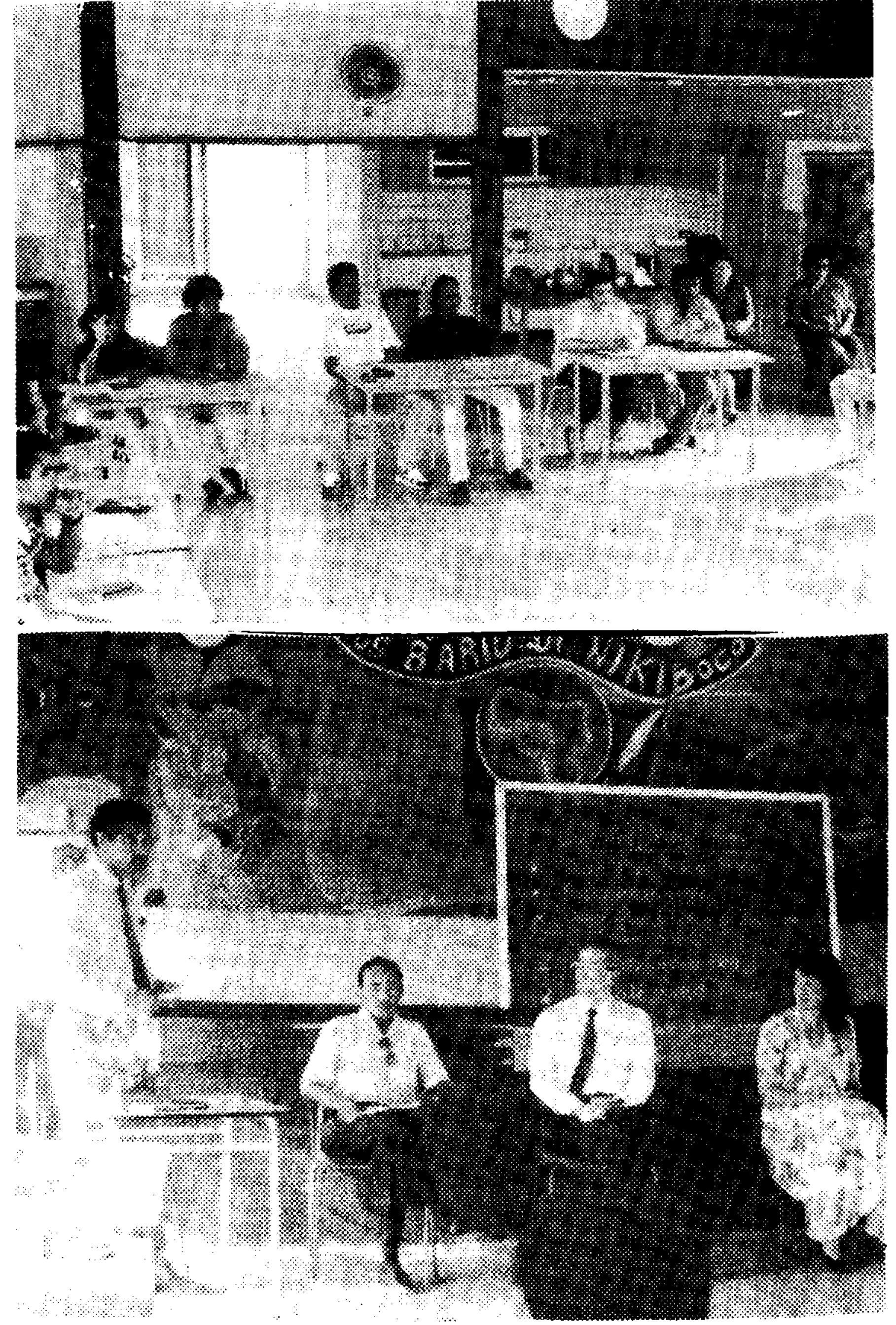
GALERIA DI ARTE BONAIRE (Kaya Grandi 70): openingstijden: maandag t/m vrijdag van 08.00-12.00/14.00-18.00 uur; zaterdag van 08.00-12.00 uur.

POLITIECLUB (Weg naar Willemstoren): open op vrijdag van 20.00-24.00 uur; zaterdag van 12.00-24.00 uur.

LVV: **openingstijden Slachthuis** i.v.m. afwezigheid van de keurmeester zal tot nader order uitsluitend op donderdagen en vrijdagen geslacht en gekeurd worden.
• • • • • • • •

KERKDIENSTEN
Sint Bernarduskerk, Kralendijk:
maandag t/m zaterdag om 18.45 uur; zondag om 08.00 en 19.00 uur.
Coromotokerk, Antriol:
maandag t/m zaterdag om 19.30 uur; zondag om 09.00 en 18.00 uur.
Ludovicuskerk, Rincon:
maandag t/m zondag om 19.30 uur.

KLACHTENBEZORGING doorgeven aan de heer E.A. van der Ree, Kaya Lisboa 9.
• • • • • • • •

■ *KRALENDIJK — Afgelopen week heeft gedeputeerde van onderwijs Carlos Marsera het startsein gegeven voor een cursus die bursalen verplicht zijn om te volgen, willen zij in aanmerking komen voor een beurs voor hun voortgezette studie in Nederland. Deze oriëntatiecursus, die een week zal duren, brengt de adspirant-studenten op de hoogte van de leefwijze in Nederland, de studiekeuzemogelijkheden en de taal.*
De lessen worden in het Nederlands gegeven door de sociaal-pedagoog drs. Edith Strauss-Marsera. Bij de opening waren ook aanwezig basisschoolinspecteur Broertje Molina en Eric van der Hoeven, die begeleid werd door Oliva Peeters, samenstelster van de cursus.
Op de foto: de inleiders en de 'Holland-gangers'.

Eilandsraad vergadert op 25 juni

KRALENDIJK — Gezaghebber mr. George A. Soliana heeft voor dinsdag 25 juni om negen uur 's morgens een vergadering uitgeschreven voor de eilandsraad. Vermoedelijk wel de laatste vergadering in de oude samenstelling van de eilandsraad. Op de valreep van de voorgaande bestuursperiode zal de voorlopige begroting voor 1992 goedgekeurd moeten worden.

Na de behandeling van de ingekomen stukken zullen de ontwerpnotulen van een aantal openbare raadsvergaderingen goedgekeurd moeten worden. Het betreft de vergaderingen van 15 februari, 5 maart, 21 maart, 2 april en 6 mei van dit jaar. De ontwerpeilandsverordening tot wijziging van de verordening Marien Milieu is reeds in een vorige vergadering aan de orde geweest. Dat punt is toen niet geheel afgehandeld en derhalve voor de tweede maal op de agenda gebracht. Als vierde punt ten slotte moeten de raadsleden de ontwerpeilandsverordening tot voorlopige vaststelling van de begroting van het eilandgebied Bonaire voor het dienstjaar 1992 vaststellen.

Paboso belooft fel debat
'Begroting '92 biedt geen enkel inzicht in financiën'

KRALENDIJK — De begrotingsbehandeling, die aanstaande dinsdag zal plaatsvinden, zal ongetwijfeld interessante discussiestof gaan opleveren, nu Paboso-leider Norwin 'Nochi' Willem beloofd heeft de knuppel in het hoenderhok te gooien. Zoals gewoonlijk is Willem weer uitermate goed gedocumenteerd en zal hij met zijn op- en aanmerkingen het nieuwe Bestuurscollege ongetwijfeld een extra stimulans geven.

In gesprek met Willem zegt hij een analyse te hebben gemaakt van de begroting voor het eilandgebied Bonaire voor het jaar 1992. Zoals bekend, krijgen de raadsleden deze begroting aangeboden en zullen dan het aangeboden financieel beleid moeten goedkeuren. De Paboso zegt nu echter tot de conclusie te zijn gekomen dat het begrotingsoverzicht geenzins deugt en derhalve geen enkel inzicht biedt in de financiële situatie van het eilandgebied.

Nochi Willem: "Als je een begroting wilt opstellen van een eiland als Bonaire, dan zul je eerst moeten zorgen dat er onderscheid gemaakt wordt in consumptieve kosten en produktiekosten.

PRODUKTIEKOSTEN

Anders ligt dat met de produktiekosten, aangezien die wel inkomsten voor de overheid opleveren. Willem verduidelijkt: "Een aanleg van een landingsbaan waarop een DC-10 kan landen bij voorbeeld. Dat is een noodzakelijke investering om te zorgen dat Bonaire in staat is toeristen aan te trekken. Ook het onderhoud van de landingsbaan valt onder de produktieve kosten, aangezien dat ook bijdraagt tot het consolideren of zelfs het vergroten van de inkomsten van de overheid".

In de aangeboden begroting mist de Paboso dit onderscheid in kosten ten ene male en om die reden acht de politieke partij de begroting van nul en gener waarde.

Willem: "Het zal voor de Paboso derhalve buitengewoon interessant zijn als bij de komende discussies over de begroting voor 1992 het Bestuurscollege een overzicht zal geven van de genoemde produktieve kosten of althans wat zij beschouwt als een nieuwe overheidsinvestering. Daarnaast is het goed te weten, wat dan het rendement is geweest van deze gemaakte kosten. We dienen dan tevens te vernemen waarop deze cijfers gebaseerd zijn, zodat nagegaan kan worden of er een evenredige verhouding is tussen deze kosten en de inkomsten die de overheid uit de opgegeven investeringen heeft verkregen".

De consumptieve kosten zijn namelijk de uitgaven die de overheid doet, zonder dat dit verdere financiële inkomsten geeft voor het eiland. Dat zijn bij voorbeeld kosten van een dentalcar (mobiele tandartsenpraktijk), de kosten van medische hulp als bij voorbeeld iemand plastische chirurgie nodig heeft. Dit soort kosten wordt gemaakt op basis van politieke beslissingen. Arbitrair dus. Er is namelijk geen enkel objectief criterium die dit soort kosten bepaalt".

Nieuwe biljartregels ter tafel

KRALENDIJK — De Federashon Biljart Boneriano (Febibo) heeft in het afgelopen weekeinde Eddy Schotborgh uitgenodigd om over de BCA-regels van het biljart te praten. In de speelzaal van Sunset Beach Hotel — waar een tweetal tafels staat — werd aan de vertegenwoordigers van de verschillende clubs, waaronder La Tropicana, Mal-Macho, Gamblers, Azteca, New Blood en Pa-Ariba, uitleg gegeven over de regels die zijn vastgesteld door het Biljart Congress of America, de zogenaamde BCA rules.

Volgens de Febibo is het van groot belang, dat de clubs zich naar deze regels richten, vooral nu voor het seizoen 1991 gespeeld zal worden volgens die regels.

Schotborgh attendeerde erop dat biljarten eigenlijk niet meer is dan een verzamelnaam voor sporten die op de groene tafel worden gespeeld met een keu en ivoren — of imitatie-ivoren — ballen. Carambole was namelijk het eerste biljartspel en zoals bekend was een 'carmabole' gemaakt, wanneer de stootbal beide andere ballen, een rode en een witte, raakte. Op Bonaire wordt voornamelijk het Amerikaanse biljart gespeeld. Daar worden punten geteld, als de ballen in een van de zes zakken — vier op de punt en twee in het midden — verdwijnen. Voor het laatste spel gelden dus de BCA-regels.

Zij staan opgetekend in het "groene" boekje van het Amerikaanse biljart. De verschillende vertegenwoordigers van de biljartteams lieten zich niet de gelegenheid ontgaan enkele vragen over hun sport te stellen.

Religieuze feesten met culturele uitwisseling

KRALENDIJK — De belangstelling voor de culturele uitwisseling tussen Curaçao, Aruba en Bonaire, georganiseerd door de Fundashon Deporte i Kultura (Fudeku), is erg groot. Van 28 tot en met 30 juni zal er gedanst, gezongen en "over het vuur gesprongen" worden. Net zoals in vroegere dagen gebruikelijk was in Rincon.

'Interkambio Krioyo di Rincon' heten de festiviteiten, die gebaseerd zijn op in oorsprong religieuze feesten op de feestdag van de apostelen Johannes en Petrus. De laatste jaren was de aandacht voor beiden matig en de festiviteiten waren in verval geraakt, maar zeker onder invloed van Broertje Janga worden oude gebruiken en historische waarden weer wat meer in de belangstelling geplaatst.

In dat licht kunnen ook de festiviteiten rond 30 april — Koninginnedag — worden gezien, de simadanfeesten en nu ook weer 'San Juan'- en 'San Pedro'-activiteiten. Gelijkgezinde muzikale en dansgroepen uit Curaçao en Aruba komen naar Bonaire en drie dagen lang zal het — op zichzelf al historische — dorpje Rincon in het licht van de belangstelling staan.

De organisatie is in handen van Fudeku en dat is een stichting die sport en cultuur promoveert. Zaken die misschien niet helemaal samengaan, maar ook dat is historisch, omdat "sport en cultuur" altijd een grote politieke invloed hadden. Het zijn de "brood en spelen" van Bonaire. De steun van Fudeku is vooral om te voorkomen, dat dit soort feesten verloren zal gaan. Niet alleen omdat de aandacht vermindert, maar vooral ook omdat de religieuze dwang afnam om deze feestdagen te vieren. San Juan valt bij voorbeeld op 24 juni en werd in het verleden, zoals vele andere katholieke feestdagen meestal met een vrije dag gevierd.

In het algemeen werden de feesten van beide heiligen in de avonduren gevierd. Het was een feest waarbij vuur — fakkels onder andere — een grote rol speelde. Uiteraard was er ook volop muziek. Volgens Fudeku heeft het feest een Germaanse oorsprong en is het rond driehonderd jaar oud. Een van de meest opvallende activiteiten is het "vuurspringen", dat echter de laatste jaren verboden werd omdat de deelnemers zich wel eens zouden kunnen branden. Er zijn overigens geen gevallen van verbranding bekend en die kans is ook zeer klein, omdat de deelnemers, meestal gekleed in een kort broekje zonder hemd, door de oplaaiende vlammen springen. Te kort dus om brandwonden op te lopen, tenzij ze in het vuur zouden vallen.

Vroeger werden, als de avond ging vallen, droge maïs of andere droge takken op een stok gebonden en aangestoken. Dat was de noodzakelijke verlichting bij het feest. Vele belangstellenden, maar ook snarenspelers en trommelaars, zangers wachtten vol spanning het grote moment van de avond af: het moment waarop het vuur werd aangestoken en de mannen in hun korte broeken door de vlammen sprongen. De rum- en jeneverfles ging daarbij van mond tot mond, terwijl het aanwezige publiek de "vuurspringers" met hun geschreeuw nog meer opzweepte. Dat ging door tot in de vroege morgenuren. Ten slotte werd er dan nog een bezoekje afgelegd bij personen die gedoopt waren met de namen Juan of Pedro. Hun werd een serenade gebracht.

Eerdere onderzoekingen hebben uitgewezen dat de feesten van San Juan en van San Pedro resten zijn van de 'Ostara'-feesten die in verschillende Europese landen aan het eind van de Middeleeuwen werden gevierd. De plantage-eigenaren, uit Midden-Europa afkomstig, juichten dit soort feesten op Bonaire niet alleen toe, maar steunden dat ook. Op Bonaire spreken de oudere mensen steevast over 'bula San Juan' als zij de feestdag van Johannes bedoelen. Merkwaardigerwijs duiden zij de feestdag van Petrus aan met 'kandela di San Pedro".

Voor belangstellenden heeft Fudeku dus in het weekeinde van 28 juni de gelegenheid geboden om nog even de vroegere dagen te beleven.

Advocaat de Windt haalt fel uit naar campagnes:
'Overheid moet komen met een duidelijk aidsbeleid'

WILLEMSTAD - De overheid moet nu eindelijk eens met een duidelijk aidsbeleid komen. In plaats van aidscampagnes organiseren waarvan de resultaten ver te zoeken zijn, moet de overheid concrete stappen ondernemen. Verandering van de mentaliteit van de aidspatiënt moet hierbij bovenaan het lijstje staan. Dit zei advocaat Gilbert de Windt gisteren op de laatste dag van het aidsseminar.

Artsen moeten een grote rol spelen in de verandering van de mentaliteit bij aidspatiënten. 'Zij moeten hen bewust maken van het feit dat ze anderen niet opzettelijk mogen besmetten. Het zijn immers de aidspatiënten die als eerste verantwoordelijk gesteld kunnen worden voor de verspreiding van de ziekte.'

De Windt, die overigens ook lid is van de Eilandelijke Werkgroep Aidspreventie, sprak gistermorgen vanuit juridische optiek op de laatste dag van het aidsseminar, georganiseerd door de Curaçaose Bond van werknemers in Verplegende en verzorgende Instellingen (CBV), in samenwerking met de wereldorganisatie Iro-Fiet.

Iedereen heeft nu, door alle campagnes, genoeg informatie over de ziekte aids. Daarom, zegt hij, moet het accent van dergelijke campagnes verschoven worden naar het streven van een proces van bewustwording bij aidspatiënten.

De advocaat meent ook dat de overheid de angst die bij mensen heerst voor een aidstest, weg moet nemen. Een verplichte test is echter uit den boze, zegt hij. 'We moeten ons er gewoon van bewust worden dat het doen van een aidstest goed is'. De Windt geeft echter toe dat dit een 'moeilijke zaak' is, omdat niemand van een eventuele positieve uitslag wil weten.

In Amerika worden geen visa verstrekt aan aidspatiënten. De Windt is hierover niet te spreken, vindt het 'belachelijk' en absoluut onbegrijpelijk. 'In plaats dat je een aidspatiënt positief behandelt, benadert Amerika deze negatief door bepaalde rechten te ontnemen. Notabene Amerika, dat na Afrika het Mekka is van aids en dat de seksuele revolutie op gang heeft gebracht. Ik weet niet wat ze daarmee willen bereiken'.

De advocaat uit ook scherpe kritiek op het roomskatholieke geloof, voor wat betreft de filosofie over anti-conceptiemiddelen. Nog steeds wordt het gebruik van een condoom door de paus 'onnatuurlijk' genoemd en in strijd met de regels van God.

de ziekte met zich meebrengt voor anderen, zodat de geïnfecteerde het 'bevel' krijgt anderen niet te besmetten. 'De zieken zijn degenen die als eersten verantwoordelijk zijn voor de verspreiding van aids. De arts moet hem er dus op wijzen dat hij geen seksuele gemeenschap kan hebben, en geen bloeddonor mag zijn'.

De zieke heeft echter ook een grote 'wettelijke verplichting'. De patiënt moet koste wat kost zich houden aan de instructies van de arts, waarvan een is dat de zieke niet opzettelijk anderen mag besmetten. 'Als de doktoren dit bereiken, zijn we een stap verder in onze strijd tegen aids', aldus De Windt.

ISOLATIE

Een aidspatiënt wordt uitgestoten door de gemeenschap en leeft geïsoleerd. Iedereen is bang om geïnfecteerd te worden en gaat een straatje om als er een aidspatiënt aan komt. Daarom ook is het belangrijk, zegt de advocaat, een bewustwordingsproces op gang te brengen bij de mensen die niet lijden aan deze ziekte. 'We weten nu door de campagnes wel genoeg over wat de ziekte inhoudt en hoe je het kan voorkomen, maar de aidspatiënten worden nog steeds fel gediscrimineerd. Daar moet de overheid wat aan gaan doen', aldus De Windt.

De aidspatiënt moet over alle documentatie over zijn ziekte kunnen beschikken. 'Dit hoort bij het recht op informatie, maar het gaat hier vooral om informatie over wat de ziekte teweegbrengt in zijn lichaam'.

Maar de wereld, zegt De Windt, beschouwt het condoom als het enige middel om besmetting met het aidsvirus te voorkomen. Vroeger was condoom een vies woord, nu beschouwen de meesten het als normaal.

'De filosofie van het katholieke geloof gaat tegen alle aidscampagnes in en het lijkt me moeilijk om ons aan de regels van het katholieke geloof te houden. Die overigens niet meer in onze moderne wereld passen. Het gebruik van een condoom is ons enige middel om ons tegen deze ziekte te weren. Religie mag preventiemethoden niet dwarsbomen'

RECHTEN

De rechten van een aidspatiënt zijn niet anders dan de rechten van ieder ander. Aidspatiënten mogen trouwen en werken. De echtgenoot (-e) is echter niet verplicht een seksuele relatie met de aidspatiënt te onderhouden. Een werkgever mag een personeelslid dat aids heeft, niet ontslaan. Een aidspatiënt blijft alle arbeidsrechten behouden, maar een werkgever mag het werkcontract wel beëindigen, vanwege 'veranderde omstandigheden'. Een werknemer met de ziekte kan grote spanningen veroorzaken op het werk, en dat is voor de chef reden genoeg het contract te laten aflopen. In een dergelijke situatie kan de aidspatiënt echter altijd zijn ontevredenheid hierover bij de rechter uiten, die uiteindelijk beslist of het ontslag rechtmatig is. De meeste rechten voor aidspatiënten zijn vastgelegd in de wetboeken. Ze mogen zelf een arts uitkiezen en zijn dus niet verplicht een bepaalde dokter te nemen. Een arts mag iemand die aids heeft, nooit als patiënt afwijzen alleen omdat hij die ziekte heeft.

Daarnaast heeft de aidspatiënt rechten die niet in de wetboeken zijn vastgelegd, namelijk het recht op informatie omtrent zijn ziekte en zijn behandeling. De Windt meent dat de arts verplicht is alle vragen van zijn aidspatiënt te beantwoorden. Deze verplichting, zegt hij, moet zelfs zo ver gaan dat de arts zijn aidspatiënt op de hoogte moet houden van het gevaar dat

Lammers vierde op triathlon in Suriname

KRALENDIJK — Maikel Lammers heeft afgelopen week Bonaire vertegenwoordigd op een triathlon die werd georganiseerd in Suriname. Hij was daarbij de enige Antilliaanse vertegenwoordiger, die het op moest nemen tegen sportlui uit Suriname, Nederland, Duitsland en België.

Lammers, die al enige internationale ervaring heeft in triathlons, liet zich ook nu niet onbetuigd en wist de vierde plaats in het eindklassement te bezetten. In het sterke veld van deelnemers een uitstekende prestatie.

Maikel Lammers werd naar Suriname gezonden onder auspiciën van de Comishon Careda Bonaire (Comcabon) en werd begeleid door de voorzitter Richi Pietersz. Uiteraard was de medewerking van enkele sponsors noodzakelijk en daaronder waren de Surinam Airways, Akkermans Auto Supplies en Rocargo.

COMMENTAAR

Gevaarlijk stilzwijgen

OFSCHOON ROBERT PARKER bijna veertien dagen op Bonaire is geweest, heeft de Amerikaanse investeerder en bouwer van het luxueuze hotel The Point of Bonaire ondanks aandringen in verschillende media geen enkele uitleg willen geven over de problemen die zich rond het vijf sterren-hotel voordoen. Toch is Parker volledig op de hoogte van hetgeen de kranten hebben geschreven, want Nederlandse en Papiamentse commentaren zijn vrijwel letterlijk voor hem vertaald.

Het is trouwens niet de eerste maal dat de Amerikaan het laat afweten. Sedert de problemen die ontstonden rond de Italiaanse aannemer Stephany is Parker ettelijke malen op Bonaire geweest maar telkens weer met stille trom vertrokken. 'Veni, vidi, vici'. De overwinning is echter uitgebleven, want — waarschijnlijk ten onrechte — wordt Parkers project nu al vergeleken met Flamingo Paradise en Costa Esmeralda Resort. De stilzwijgendheid waarmee de Amerikaan zich echter omhult, legt alle wegen open voor geruchten die momenteel de ronde doen. Het is nog maar een kleine stap en de bevolking gelooft ook niet meer in Parker. Waar wel in geloofd wordt, is de mogelijke verkoop van het project The Point of Bonaire.

De Antilliaanse overheid — een ander steeds toenemend gerucht is trouwens hoe minister Gilbert de Paula ooit een garantieverklaring kon tekenen voor dertig miljoen dollar, terwijl het projet van Parker nota bene voor Curaçao geweigerd werd — staat garant en dat betekent dat de dertig miljoen dollar als de nood aan de man komt op een of andere manier uit de zak van de Antilliaanse belastingbetaler moet komen.

De zorgen op Bonaire — zelfs bij de overheid — zijn groot. Voor Parker lijkt zijn verblijf op Bonaire een gezellig uitje met zijn pasverworven vriendin. Ofschoon de Amerikaan elke avond langdurig te vinden was in een van de Bonaireaanse restauranten, wenste hij niemand van de pers te woord te staan. Het wordt hem niet in dank afgenomen en het geeft Parker ten onrechte een verkeerd imago. De Bonaireaanse bevolking echter heeft al vele malen leergeld betaald met investeerders die miljoenenprojecten kwamen brengen op Bonaire.

MENSEN

Aids via de wc-bril ?!
Boodschap aids-voorlichting komt niet over in Nederland

De talloze **aids-voorlichtingscampagnes** en veilig-vrijen-spots hebben niet kunnen voorkomen dat nog steeds 43 procent van de Nederlandse bevolking denkt dat het aids-virus via het openbaar toilet verspreid kan worden. "Het geven van puur informatie is dus niet de oplossing voor aids-preventie. Het risico wordt vaak weggeredeneerd of gebagatelliseerd", aldus onderzoeker Sandfort.

Nederlanders blijken zich meer zorgen te maken over hun uiterlijk en het milieu dan over de aids-dreiging. Tachtig procent van de ondervraagden denkt dat zij minder risico lopen om aids te krijgen dan anderen.

Eén op de zes mensen zegt ooit iets gedaan te hebben om besmetting te voorkomen. Veelal gaat het hierbij om condoomgebruik maar ook het slikken van 'de pil' wordt - zeer onterecht - genoemd.

Voor de algemene bevolking blijft het, zo stellen Sandfort en Van Zessen, van belang het veilig vrijen te bevorderen. "Momenteel doen zich buiten de risicogroepen weinig gevallen van aids voor maar het is de vraag of dat zo zal blijven. Het virus houdt zich niet aan een indeling in risicogroepen. Condoomgebruik lijkt de meest aangewezen weg om de risico's te verkleinen. Andere methoden als monogamie, minder partners of geen gemeenschap lijken minder levensvatbaar en zijn in strijd met de ontwikkelingen in de laatste decennia op het gebied van relaties en sex".

Nederlanders blijken overigens steeds eerder te beginnen met seks (42-50 jarigen hadden hun eerste coitus gemiddeld op hun twintigste en 18-25 jarigen op hun zeventiende). Het rapportcijfer voor het seksuele leven is 7,5. Elf procent van de ondervraagden gaf aan duidelijk ontevreden te zijn over hun seksleven. Driekwart van de nederlanders heeft een duurzame relatie en meer dan 93 procent is daarin monogaam. Eén op de acht gehuwde mannen heeft ooit buitenechtelijk sekscontact gehad. Jaarlijks bezoekt een kleine twee procent van de mannen met een duurzame relatie één of meer prostituees, zo blijkt uit het onderzoek.

Pianist Frager overleden

De Amerikaanse concertpianist **Malcolm Frager** is donderdag in een ziekenhuis in Pittsfield in Massachussets overleden. Hij werd 56 jaar. Dat heeft Interartists Holland, de Nederlandse manager van de pianist, vrijdag meegedeeld. Frager was vorig jaar maart nog in het concertgebouw in Amsterdam te beluisteren.

De menigmaal onderscheiden, vooral in Europa geliefde pianist was speciaal bekend om zijn Mozart- en Beethoven-vertolkingen. Hij speelde verder vaak Chopin, Bartòk, Prokofiev, Schubert, Schumann en Weber.

De in St. Louis geboren Frager begon op zijn vierde met pianospelen. Hij was tien toen hij debuteerde met de St. Louis Symphony. Op zijn veertiende ging hij naar New York voor lessen van Carl Friedberg.

Jordaanprijs voor animatiefilm naar Paul Driesen

Paul Driessen heeft de **L.J. Jordaanprijs** gewonnen met zijn animatiefilm "De schrijver en de dood". Dat werd vrijdagavond door het Amsterdams fonds voor de kunst bekend gemaakt tijdens de start van het driedaags animatiefilmfestival in Kriterion in amsterdam. De prijs wordt uitgereikt na de zomer.

Tijdens het festival worden klassieke en recente animatiefilms getoond uit binnen- en buitenland. Naast een aantal avondvullende vertoningen, worden er blokken van thematisch gerangschikte kortere films vertoond.

De aanmoedigingsprijs voor animatiefilmers die hun eerste schreden op dit pad hebben gezet, is toegekend aan Mark Reynders met "Musca".

TELECURAÇAO

ZATERDAG

17.30 Telefiesta met tante Irma;
18.00 Studio Sport;
19.00 Kòktel Turístiko met Captain Sterling;
20.00 Telenotisia;
20.30 Teatro Klasiko: 'Billy Budd';
22.00 Wega di Number Kòrsou;
22.07 vervolg Teatro Klasiko;
22.30 Estreno: 'Sherlock Holmes: The Marked of Death';
23.30 Sluiting.

ZONDAG

16.00 Sena di Señor;
17.00 Sala di Konsierto;
17.50 Wega di Number Kòrsou;
18.00 Di bishita ku.....;
18.30 Wil di Suerte;
19.30 Modisima met Saida en Annemarie: 'Special Occasions';
20.00 Telenotisia;
20.30 Shete Dia;
21.00 Sine di Gala: 'K-9000';
22.30 Wrestling;
23.30 Sluiting.
(wijzigingen voorbehouden)

* * * * * *

Wega di Number Kòrsou

4912
5327
2888

Getrouwd:
Ashley Hollander
and
Mary Ann Pinon
15 juni, 1991 Puerto Rico

Drooglegging Belgische bron

De bron in het Belgische Chaudfontaine die het in Nederland verkochte **'AH bronwater'** levert mag voorlopig niet meer geëxploiteerd worden. Dat heeft de belgische staatssecretaris voor volksgezondheid, Roger Delizee, vrijdag bepaald.

Een onderzoek naar de kwaliteit van dat bronwater heeft opgeleverd dat er dichloorethyleen in voorkomt. Met het mineraalwater van het merk 'Chaudfontaine', dat ook onderzocht is, blijkt niets aan de hand te zijn. Dat voldoet aan alle vereiste normen.

Delizee gaf op 11 juni opdracht om het bronwater te onderzoeken. Dat gebeurde nadat Albert Hein het water uit de handel had genomen, omdat er dichloorethyleen in was aangetroffen. Volgens staatssecretaris werd het water alleen in Nederland verkocht. Het verbod tot exploiteren van de bewuste bron blijft van kracht tot het mineraalwater weer voldoet aan de vereiste kwaliteitsnormen, zo zei de staatssecretaris.

Engelse heli-vlieger raakt spoor bijster

Een 30-jarige Engelsman is tijdens een nachtelijke vlucht **met een helikopter verdwaald** en rond half 2 in de nacht van vrijdag op zaterdag geland op een parkeerplaats bij een pompstation langs de a 13 in de omgeving van het Nederlandse Pijnacker.

Volgens een woordvoerder van de Rijkspolitie Dienst Luchtvaart was de man stomverbaasd dat omstanders hem in het Nederlands aanpraken.

De Brit, afkomstig uit het plaatsje Gretholm, bleek nog maar een week in het bezit te zijn van zijn brevet. Hij had 35 vlieguren achter de rug. Tegenover de Rotterdamse Dienst Luchtvaartonderzoek verklaarde hij zijn helikopter, een splinternieuwe tweepersoons Robinson 22 die nog slechts 200 uur had gevlogen, te hebben gehuurd. Een vergunning voor het maken van nachtvluchten had hij niet. Hij is vrijdagavond rond 11 uur Nederlandse tijd in Engeland opgestegen en was van plan om elders in het land een Porsche te gaan kopen, aldus zijn verklaring.

Na een paar uur vliegen besloot hij een eindje te dalen. Toen hij lichtjes zag, zette hij zijn toestel aan de grond. De Dienst Luchtvaartonderzoek stelt samen met de Britse autoriteiten een onderzoek in.

NBC

ZATERDAG

20.00 Amen
20.30 Down Home
21.00 Golden Girls
21.30 Empty Nest
22.00 Sisters.

ZONDAG

19.00 Disney Presents the 100 Lives of Black Jack Savage
20.00 Expose
20.30 Real Life with Jane Pauley
21.00 NBC Sunday Night at the Movies.

Centraal tijdens congressen:
Wat te doen met hoogbegaafden?

Onder leiding van prof.dr. F. Monks, hoogleraar aan de Katholieke Universiteit Nijmegen en leider van het Centrum voor Begaafdheidsonderzoek in Nijmegen, worden eind juli **twee internationale congressen over hoogbegaafdheid** gehouden

Van 23 tot en met 26 juli vindt in Nijmegen een workshop plaats voor onderzoekers, politici en beleidsmakers, onder auspiciën van de Raad van Europa. Deze workshop gaat vooral over onderzoek naar de onderwijskundige aanpak van hoogbegaafdheid in Europa. De uitkomsten van de workshop zullen dienen als richtlijn voor nieuw beleid op dit gebied.

In het congresgebouw in Den Haag wordt van 29 juli tot en met 2 augustus het negende wereldcongres over hoogbegaafdheid gehouden. Ruim achthonderd deelnemers uit 42 verschillende landen zullen spreken over verschillende aspecten van hoogbegaafdheid.

Aan de orde komen onder meer begeleiding van hoogbegaafden op school en thuis, wetenschappelijke ontwikkelingen, hoogbegaafden in de Derde Wereld en muzikale hoogbegaafdheid. Sprekers komen onder andere uit Namibië, Polen en de Verenigde Staten.

Geboren:
Ychèle Marie
20 - 6 - 1991
St. Elisabeth Hospitaal
Francisco en Yasmin de Freitas-Bras.

HBO

ZATERDAG

16.00 Movie: 'Hot Stuff' (1979, Dom DeLuise/Suzanne Pleshette)
17.30 The Incredible Ida Early
18.30 Movie: 'Raising Arizona' (1987, Nicolas Cage/Holly Hunter)
20.00 Movie: 'Lethal Weapon' (1987, Mel Gibson/Danny Glover)
22.00 Movie: 'Lethal Weapon 2' (1989, Mel Gibson/Danny Glover)
24.00 Tales From the Crypt
24.30 Movie: 'Night Game' (1989, Roy Scheider/Karen Young)
02.10 Movie: 'Skin Deep' (1989, John Ritter/Vincent Gardenia)
03.55 Movie: 'Out Cold' (1989, John Litgow/Teri Garr)
05.25 HBO Comedy Hour.

ZONDAG

12.00 Talking Sex... With Your Kids
12.30 Movie: 'Say Anything...' (1989, John Cusack/Ione Skye)
14.15 Movie: 'Murder by Death' (1976, Eileen Brennan/Truman Capote)
16.00 Movie: 'Sing' (1989, Lorraine Bracco/Peter Dobson)
17.45 Movie: 'Killer Klowns From Outer Space' (1988, Grant Cramer)
19.15 Movie: 'Space balls' (1987, Mel Brooks/John Candy)
21.00 Movie: 'Nuns on the Run' (1990, Eric Idle, Robbie Coltrane)
22.30 Night Rap
23.00 Movie: 'Another 48 Hours' (1990, Eddie Murphy/Nick Nolte)
24.45 Movie: 'Streets' (1989, Christina Appelgate/David Mendenhall)
02.15 Movie: 'St. Elmo's Fire' (1985, Judd Nelson/Rob Lowe)
04.05 Movie: 'Somebody Has to Shoot the Picture' (1990, Roy Scheider/Bonnie Bedelia)).

CBS

ZATERDAG

20.00 The Flash
21.00 CBS Saturday Night Movie.

ZONDAG

19.00 60 Minutes
20.00 Murder, She Wrote
21.00 CBS Sunday Night Movie
23.00 CBS News.

TBS

ZATERDAG

17.05 Fishing with Roland Martin
17.35 Fishin' with Orlando Wilson
18.05 World Championship Wrestling
19.05 Major League Baseball New York Mets at Atlanta Braves (L)
21.50 U.S. Olympic Gold
22.50 Night Tracks
23.50 Movie: 'Tarantulas: The Deadly Cargo' (1977, Claude Atkins)
01.50 Night Tracks
04.50 Night Tracks.

ZONDAG

12.50 Happy Days
13.10 Happy Days
13.40 Happy Days
14.05 Major League Baseball New York Mets at Atlanta Braves (L)
16.50 Tom and Jerry's Funhouse
17.35 Captain Planet and the Planeteers
18.05 WCW Main Event
19.00 Movie: 'The Jetsons Meet the Flintstones'
21.00 National Geographic Explorer
22.00 World of Audubon
23.00 Network Earth.

AMIGOE Fax: 674524 Tel: 672000

UITGEVERIJ AMIGOE N.V.
Schenpenheuvel z/n of P.O.B. 577
Curaçao N.A.
Giro 440.000
Bankrek. nr.: 11-07-313
Algemene Bank N.V.
Bankrek. nr.: 874.825.10
Maduro & Curiel's Bank N.V.

CURAÇAO
Centrale (alle afdelingen) 672000

Directie:
Ingrid de Maayer-Hollander
Leeward News Holding

Hoofdredactie:
Peter Dicker (Hoofdredacteur)
A. van Leeuwen(adjunct-hoofdredactrice)
N. Hendrikse (eindredacteur ÑAPA)

Overige leden Redactie:
Toon van Dongen, Jacoline Steegstra, Bob Harms, Sheila Rhodes (secretaresse), Chris van Grol (sportmedewerker), Solange Isselt (opmaak) en Ken Wong (fotograaf)

ADVERTENTIE-AFDELING
Acquisitie:
Viola Bernardus en Janny Naaldijk
Aanname advertenties:
Maandag t/m vrijdag van 07.30-15.30 uur
Alle advertenties voor de komende dag moeten 1 dag van tevoren vóór 15.30 binnen zijn.

ZOEKERTJES verschijnen op dindag en vrijdag en kunnen iedere dag tussen 07.30-15.30 uur worden opgegeven, behalve op zaterdag.

Alleen zoekertjes die op maandag en donderdag vóór twaalf uur binnen zijn, kunnen de dag daarop (dus dinsdag en vrijdag) verschijnen.

UITGEVERIJ AMIGOE ARUBA
Caya G.F. Betico Croes 110
Tel: 24333 (drie lijnen)
Faxnummer: 22368

Eindredacteur/Directeur
Jos van der Schoot
Redactie: Ramiro Tromp, Anna Tromp- Van der Schoot, Djisbie Franken (fotograaf)
Advertentie-afdeling: Etleen Clemencia-Landsmark

BONAIRE
Correspondent:
Hubert Linkels, Kaya Gobernador N. Debrot 154 tel: 8627

SINT MAARTEN
Correspondent:
Eddie Williams, P.O Box 366, tel: 22580 / 22764
Faxnummer: 25868

Abonnementen en advertenties:
The Chronicle, Grounddove Road, Pointe Blanche, tel: 23919.

ST. EUSTATIUS:
Vertegenwoordigster / Correspondente:
Mevrouw Peggy van de Horde, Whitewallweg 1

AMSTERDAM
correspondent:
Mike Willemse
Telefoon & Fax: 020-6137251

HILVERSUM
correspondenten:
B. Jos de Roo en Victor Hafkamp: Radio Nederland Wereldomroep (tel: 035-724300)

Persagentschappen: ANP en AP
Samenwerkingsovereenkomst met The Miami Herald, De Haagsche Courant, De Brabantse Pers

DRUKKERIJ: Rotaprint N.V.

DISTRIBUTIE (abonnementen):
Curaçao: Districo N.V. Tel: 370503, 370504 en 370304

Voor klachten gelieve deze nummers op te bellen. Het abonnementsgeld kan ook betaald worden via Giro rek. nr: 208.000, Maduro Bank rek. nr: 286.330.08 en ABN rek. nr: 11.15.626
Aruba: Caya G.F. Betico Croes 110, tel: 24333
Bonaire (abonnementen en incasso): E.A. van der Ree, Kaya Lisboa 9.

Losse nummers 60 cent:
Abonnementsprijs op alle eilanden van de Nederlandse Antillen vijftien gulden per maand

Buiten Antillen (Nederland):
NAf. 80,15 per maand (luchtpost) of NAf. 24,-- per maand (zeepost); jaarlijks vooruit te betalen

Heer Bommel en het Verdwijnpunt door Marten Toonder

7510 — Tom Poes liep de hall door en daar trof hij de bediende Joost aan die beklemd naar de kamer stond te staren. Van achter de deur klonken geschreeuw en dreigende uitroepen, en ook viel er dreunend een meubel om, zodat een rilling de trouwe knecht door de leden voer.

"Daar gaat een ongeluk gebeuren, met uw goedvinden", prevelde hij bleek. "Wat is er toch aan de hand, jonge heer?"

"Heer Ollie heeft een huisje laten verdwijnen", zei Tom Poes, terwijl hij naar buiten liep. "En nu moet hij zich daar over verantwoorden, dat spreekt".

"Een huisje laten verdwijen", herhaalde de bediende bevreemd. "Heel natuurlijk, dat de heer Dorknoper daar een stokje voor steekt. Hoor nu toch eens aan. Het is mijn plicht om te zorgen, dat heer Olivier zich niet aan hem vergrijpt".

Met deze gedachte naderde hij omzichtig het vertrek en klopte aan. Het geraas en getier daarbinnen verstierven plotseling en slechts een half afgebroken uitroep echode nog na.

"Excuseer, heer Olivier", sprak Joost, het hoofd naar binnen stekend. "Kan ik misschien ergens mee helpen? Het leek me toe....."

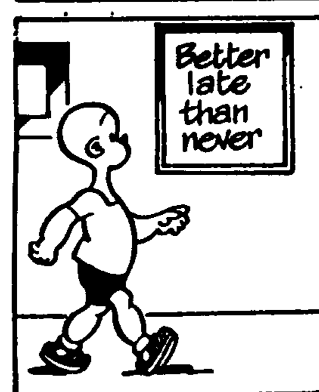
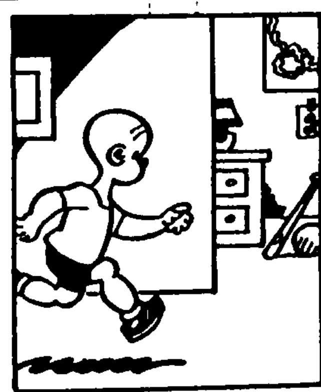
Hij zweeg en staarde ontdaan om zich heen. In het midden van de kamer stond heer Bommel, met een rond toestelletje in de hand en een vreemde glimlach op het gelaat; maar verder was er niemand.

"Mag ik vragen waar de heer Dorknoper is?" vroeg de knecht.

Heer Ollie schrok op.

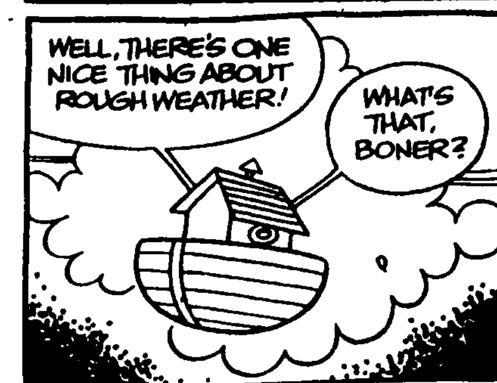
"Die is er niet, dat zie je toch?" riep hij uit, terwijl een nerveuze trek om zijn rechteroog speelde. "Die is er nooit geweest, als je begrijpt wat ik bedoel. Trouwens; ik heb toch zeker het recht om in mijn eigen huis iedereen te verwijderen die me niet aanstaat?"

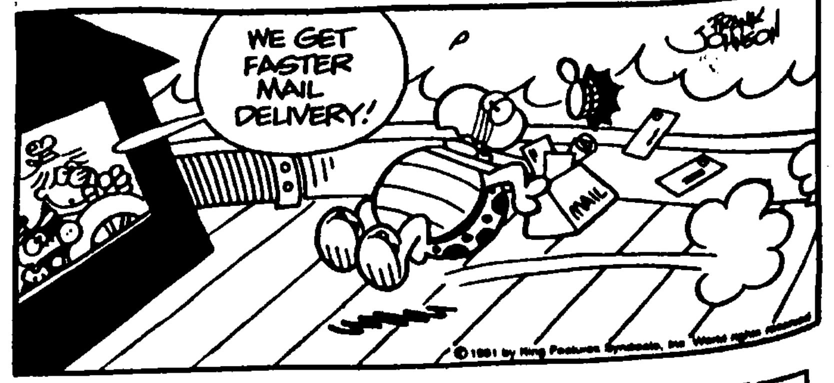
HENRY ® By Dick Hodgins

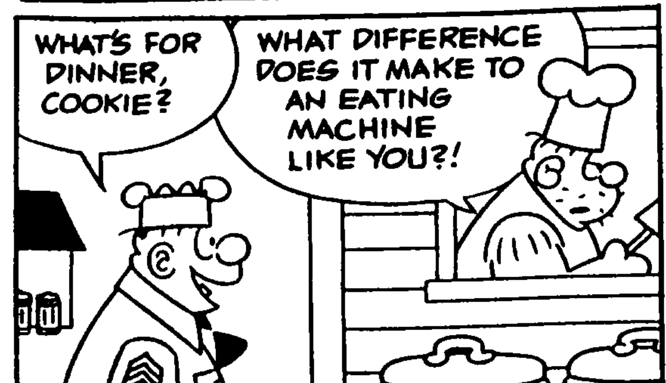

BONER'S ARK ® By Addison & Frank Johnson

BEETLE BAILEY ® By Mort Walker

REDEYE ® By Bill Yates & Mel Casson

HET WEER

WEERSVERWACHTING geldig tot morgenmiddag 12.00 uur:
Half bewolkt, tijdelijk zwaar bewolkt, met voornamelijk in de nacht- en ochtenduren kans op enkele plaatselijke bui.
Overwegend matige oostelijke wind (tussen acht en twintig knopen).

WEEROVERZICHT:
Momenteel heerst in het Caribisch gebied een combinatie van een zwakke storing in de hogere en middelbare niveaus van de atmosfeer en een tijdelijke afname van de grote luchtdrukverschillen (die gedurende de afgelopen dagen harde winden veroorzaakten). In de komende 24 uur wordt hierdoor een toename van de bewolking en mogelijk enkele plaatselijke buien op de Benedenwindse eilanden verwacht.

OVERZICHT WEERSGESTELDHEID

Vanmorgen 08.00 A.T.		Afgelopen 24 uur		
Station	Het weer	Max	Min	Neerslag mm
Aruba	zwaar bewolkt	32	26	0.0
Bonaire	regenbui	32	26	sp
Curaçao	zwaar bewolkt	31	26	0.1
St Eustatius	zwaar bewolkt	31	24	1.8
St Maarten	regenbui	33	27	0.8
Amsterdam	zwaar bewolkt	21	13	11.3
Boston	zwaar bewolkt	31	18	0.0
Caracas	geheel bewolkt	30	22	sp
Chicago	geheel bewolkt	34	17	0.0
Detroit	half bewolkt	33	17	0.0
Kingston	licht bewolkt	33	26	0.0
Miami	zwaar bewolkt	32	25	0.0
New York	licht bewolkt	32	22	0.0
Paramaribo	half bewolkt	32	--	1.0
Philadelphia	geheel bewolkt	35	22	0.0
Port of Spain	zwaar bewolkt	31	24	0.6
San Juan	zwaar bewolkt	31	24	5.3

SEOUL - Kandidaten van de Zuidkoreaanse regeringspartij hebben met grote overmacht de regionale verkiezingen gewonnen voor de besturen van zes grote steden en negen provincies, zo heeft het centrale kiescomite vrijdag bekendgemaakt.

Het is voor het eerst in dertig jaar dat deze verkiezingen, die donderdag plaatsvonden, werden gehouden. De regerende Democratische liberale partij (DLP) won 564 van de 866 beschikbare zetels en was daarmee goed voor 65,1 procent van de stemmen. "Deze steun is meer dan wij verwacht hadden", verklaarde een dolgelukkige Kim Yoon-Whan, de secretaris-generaal van de DLP.

De DLP werd echter weggevaagd in het zuidwesten van het land, waar oppositieleider Kim Dae-Jung zijn machtsbasis heeft. Kandidaten van zijn Nieuwe democratische partij (NDP) zullen daar 137 van de 148 zetels bezetten. In totaal behaalde de NDP 165 zetels, dat is 19,1 procent van de stemmen.

Voorstel in Nederland:

Antilliaanse criminelen moeten naar legeropleiding

AMSTERDAM/WILLEMSTAD — De twaalfhonderd Antilliaanse en Marokkaanse jongeren, vooral jongens, die in Amsterdam regelmatig strafbare feiten plegen, zouden in plaats van het uitzitten van een gevangenisstraf de keuze moeten krijgen om in het leger een opleiding te volgen. De bestrijding van de toenemende criminaliteit onder allochtone jongeren vraagt om een onorthodoxe aanpak. Dit plan van J. Beerenhout, van de projectgroep Sociale Vernieuwing, ontvouwde hij voor een miljoenenpubliek tijdens het nieuwsprogramma op de Nederlandse televisie, het NOS-journaal.

"Niet best voor onze naam in Nederland", was de algemene reactie van veel Antillianen woonachtig in Nederland. Gisteravond werd op de Nederlandse televisie een idee aangekondigd om de toenemende lichte én zware criminaliteit onder jongeren van buitenlandse oorsprong in Amsterdam aan te pakken. Eigenlijk is het voor het eerst dat de Antillianen expliciet genoemd worden. "Het kon niet uitblijven", was een andere algemene reactie.

Beerenhout heeft 25 jaar onder minderheden gewerkt en zegt tot zijn voorstel te zijn gekomen naar aanleiding van recente noodkreten over strafbaar gedrag door met name Antilliaanse en Marokkaanse jeugdigen. Uit een wetenschappelijk rapport van het ministerie van justitie blijkt dat deze jongeren moeilijkheden veroorzaken door een gebrek aan ouderlijk toezicht.

Beerenhout: "Ze worden van acht uur 's ochtends tot elf uur 's avonds de straat op geschopt, wat in Nederland niet gebruikelijk is. Daarnaast missen zij stuk voor stuk een gedegen opleiding".

OPGELUCHT

Beerenhout zegt uit ervaring te weten dat sommige jongens "vaak opgelucht zijn" als ze worden opgepakt. "Er is maar één organisatie in Nederland die in staat is om de jongeren massaal in korte tijd een prima opleiding te geven. Dat is het leger. Daar gaan zij heus niet dood van".

Na hun diensttijd hebben zij dan een goede opleiding met een grotere kans op een goede baan. Uit de gesprekken met politie en defensie blijkt volgens hem steun te zijn voor zijn voorstel.

Door organisaties van minderheden is negatief gereageerd op dit plan. Maar Beerenhout is niet onder de indruk: "Niemand komt met alternatieven. Meer hulpverleners is in elk geval geen oplossing. Dat werkt al twintig jaar niet".

Spoedig besluit reserveren van oliegeld

V-raad versoepelt Irak-sancties niet

NEW YORK - De Veiligheidsraad heeft vrijdag opnieuw besloten het handelsembargo tegen Irak niet te versoepelen. Volgende week moet de Veiligheidsraad een beslissing nemen over het percentage dat Irak van zijn olie-inkomsten moet afstaan voor herstelbetalingen.

De meeste leden van de V-raad voelen voor dertig procent, maar Washington is voor minimaal vijftig procent. De SU vindt 25 procent wel genoeg, terwijl nietgebonden landen zoals Cuba en Yemen niet verder willen gaan dan tien procent. Volgens diplomaten zijn de Amerikanen echter bereid in te stemmen met dertig procent, als er een clausule wordt opgenomen dat Irak meer moet gaan betalen als de economische toestand dat toelaat. De echte beslissing over het percentage moet in een VN-commissie genomen waarin de VS geen vetorecht hebben.

Volgens Westerse diplomaten heeft de secretaris-generaal van de VN, Javier Perez de Cuellar, een beeld geschetst van Iraks financiële mogelijkheden waaruit blijkt dat Irak niet eerder dan in 1993 kan beginnen met de herstelbetalingen.

Palestijnen: Gebaar Israël weinig zeggend

JERUZALEM - Israël maakte in de aanloop naar een Moslimfeestdag in het weekeinde een gebaar van goede wil naar de Palestijnse bevolking in de sinds 1967 bezette gebieden.

Het laat rond vierhonderd Palestijnse gevangenen vrij en versoepelt een aantal veiligheidsmaatregelen. Deze stappen vormen onderdeel van een nieuw beleid van "vergemakkelijking van levensomstandigheden" in de gebieden, aldus een woordvoerder van het Israëlische militaire bestuur. Op een persconferentie in het door Israël geannexeerde oost-Jeruzalem zeiden Palestijnse zakenlieden ook nauwelijks effect voor de werkloosheid, armoede en ondervoeding te verwachten van een en ander.

MEDISCHE DIENSTEN

ARTSEN

NACHTDIENST ARTSEN
Patiënten van de artsen van Bandabao (3e district) kunnen in spoedgevallen telefoon 641658 bellen en dan het antwoordapparaat afluisteren. De patiënten van de andere medische districten kunnen voor spoedgevallen de artsenpraktijk van hun eigen huisarts bellen; het antwoordapparaat zal dan mededelen wie de dienstdoende arts is.

KINDERARTS
(particuliere patiënten)
voor de dienstdoende arts belt U tel.: 624900/625100.

VERENIGING VAN TANDARTSEN
voor de dienstdoende arts gedurende het weekeinde en op feestdagen gelieve tel.: 682222 op te bellen.

CENTRO MEDICO STA ROSA
Sta Rosaweg 327, tel.: 672300/676666; openingstijden zaterdag en zondag van 08.00-24.00 uur.

WIJKVERPLEGING

WIT GELE KRUIS
voor wijkverpleging 'Prinses Margriet': consultatiebureaus te Sta Maria: tel.: 682344, 682412 en 682947; Montagne Abao: tel.: 673711 en Kaya Fensu (Koraal Specht): tel.: 618577; hoofdkantoor te Sta Maria 17, kantooruren van 07.00-12.30/13.00-17.00 uur. Na 17.00 uur bereikbaar: zuster F. Jacobus, tel.: 684375.

NEUTRALE WIJKVERPLEGING
kantoor Gosieweg 15, tel.: 692231/692232; geopend van 07.00-17.00 uur; de wacht heeft zuster Felecia, tel.: 626314, pageboy 027-053 b.g.g. 691838.
kantoor Bandabao, Groot Sta Martha 141, tel.: 642555; geopend van 14.00-17.00 uur; de wacht heeft zuster Felecia, tel.: 626314.

KRAAMKLINIEK RIO CANARIO
Schottegatweg Noord 43, tel.: 44510, 691343, 691683 en 691838; voor informatie over prenatale zorg en zorg gedurende en na de bevalling.
Consultatiebureau zuigelingen: iedere donderdagmiddag van 13.30-16.00 uur.
Consultatiebureau peuters: iedere dinsdagmiddag van 12.30-14.45 uur.

STICHTING WIJKVERPLEGING BANDABAO
Fontein 35, tel.: 648077/648387; open van maandag t/m vrijdag van 07.00-17.00 uur; na 17.00 uur bereikbaar: zuster Leito, tel.: 641217 b.g.g. 601760.
Consultatiebureau: iedere dinsdag van 09.00-11.00/18.00-20.00 uur.

STICHTING VAN HET WITE GELE KRUIS VOOR GEZINSVERZORGING 'KWIDO PA FAMIA'
Sta Maria 17, tel.: 680222; spreekuren maandag, woensdag en vrijdag van 08.00-10.00 uur; dinsdag en donderdag van 14.00-16.00 uur.

FUNDASHON LECHI DI MAMA KORSOU
Voor informatie tel.: 672289, 648225 of 672699.

GENEESK.DIENST

STADS- EN 2DE DISTRICT OOST
22 juni 1991 vanaf 08.00 uur tot 24 juni 1991 om 07.00 uur:
Dokter Schoop, Spreekkamer: Sta. Rosa, tel.: 671101; spreekuren: 11.00-12.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen: tel.: 672215 b.g.g. 689266/689337.
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Wilsoe, Da Costa Gomez, Nassy-Tseng, Nassy, Tseng, Mercelina, Braakman, Doran en Guerrero-Bakmeyer)

STADS- EN 2DE DISTRICT WEST
21 juni 1991 vanaf 17.00 uur tot 24 juni 1991 om 07.00 uur:
Dokter Pablo, Spreekkamer: Sta. Maria, tel.: 683048; spreekuren: 11.00-12.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen: tel.: 77664 b.g.g. 689266/689337.
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Swart, Goilo-Henry, Roose, Braakman-Bonder, Gerstenbluth, Davelaar, Elhage, Pablo, Heerenveen, Nivillac en Rosales-Concession)

DERDE DISTRICT BANDABAO
21 juni 1991 vanaf 17.00 uur tot 24 juni 1991 om 07.00 uur.
Dokter Schellens, Sentro Mediko Barber, tel.: 641605; spreekuren: 10.00-11.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen: tel.: 641784 b.g.g. 689266/689337.
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Schellens, Sommer, Lucacius, Spong en Tweed).

■ Patiënten van hier niet genoemde artsen wordt aangeraden in spoedgevallen de eigen arts te bellen en te informeren wie voor deze de dienst waarneemt. Het verdient te allen tijde aanbeveling een huisarts te kiezen die in avonden en weekeinden bereikbaarheid geregeld heeft. Vraag er naar bij uw eerstvolgend bezoek!

APOTHEKEN

WEEKEINDEDIENST
ZATERDAG
Otrobanda
Groot Piscadera, Jan Noorduynweg z/n (naast Thorax Centrum), tel.: 685022/685023.
Punda
Brievengat '68, Corriweg 32, tel.: 79098/79567.
ZONDAG
Otrobanda
Muizenberg, Muizenberg z/n, tel.: 692390/692391.
Punda
Mampuritu, Santa Rosaweg 329 (gebouw Centro Medico Sta. Rosa), tel.: 674475.

DIVERSEN

VERLOF
BEGRAFENIS
(van 10.00-14.00 uur)
22 juni: P.A.J. Scherptong, Winston Churchillweg 157-E.
23 juni: R.A. de Windt, Uteweg 53.

HEEFT U hulp nodig bel SOS-lijn 127.

LUCHTPOSTSLUITING
(Postkantoor Groot Kwartier)
Nederland: voor gewone stukken: maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag om 11.30 uur; woensdag om 10.15 uur. Voor aangetekende stukken één uur van tevoren.
Suriname: voor gewone stukken: dinsdag en vrijdag om 17.30 uur en zaterdag om 10.45 en 17.00 uur.
De Verenigde Staten en Europa **(op zaterdag):** voor aangetekende en gewone poststukken om 14.45 en 15.45 uur.
Het zegelloket is **op zaterdag** van 07.00-15.00 uur open.

THORAX CENTRUM
(Jan Noorduynweg naast UNA, tel.: 685544): openingstijden van maandag t/m vrijdag van 08.00-17.00 uur; op zon- en feestdagen alsmede op werkdagen na 17.00 uur voor spoedgevallen tel.: 685917.

DIERENASIEL
kantooruren maandag t/m vrijdag 10.00-12.00/14.00-18.00 uur; zaterdag van 10.00-13.00/16.00-18.00 uur; zondag gesloten.

DIERENARTS
voor spoedgevallen gelieve te bellen: 614000 (Veterinaire Dienst) voor de dienstdoende arts.

STICHTING KLASSIEK
20.30 uur concert van Orquesta Sinfónica de Lara (symphonie-orkest) o.l.v. Leonardo Paginada - Centro Pro Arte, Schouwburgweg z/n.

MAANDAG

TOERISTENSCHIP
09.00-18.00 uur 'Carla Costa' (SJU).

KERKDIENSTEN

KLOOSTER ALVERNA (Gouv. van Lansbergeweg): zon.: 10.00 uur hoogmis (Ned) en 16.00 uur Papiamentu.
BARBER (H. Joseph): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00 en 09.00 uur.
BRIEVENGAT: zat.: 18.30 uur; zon.: 10.00 en 18.00 uur.
BUENA VISTA (Birgen Milagrosa): zat.: 18.30 uur; zon.: 09.00 en 11.30 uur.
CHARO (O.L. Vrouw van Coromoto): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.00, 11.00, 17.00 (Spaans) en 19.00 uur.
GROOT KWARTIER (O.L. Vrouw van Berg Carmel): zat.: 19.30 uur; zon.: 09.00 (Ned) en 18.00 uur.
JANDORET (O.L. Vrouw van Goede Raad): zon.: 10.00 en 19.00 uur.
HULPKERK BOCA SAMI: zat.: 18.00 uur; zon.: 08.00 uur.
HULPKERK LAGOEN (H. Johannes); zon.: 10.00 uur.
JANWE (H. Hart van Jesus): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.30, 12.00 en 19.00 uur (Ned).
KORAAL SPECHT (Goede Herder): zat.: 19.00 uur; zon.: 11.00 en 18.00 uur.
MONTAÑA (H. Dominicus): zon.: 05.15, 08.30 en 19.00 uur.
OTROBANDA:
Santa Ana: zon.: 08.00 en 19.00 uur.
Santa Famia: zon.: 06.00, 09.00, 11.00 (Engels) en 19.00 uur.
PIETERMAAI (kathedraal): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00, 09.00 en 19.00 uur.
SANTA MARIA: zat.: 18.30 uur; zon.: 07.00, 09.00 en 18.30 uur.
SANTA ROSA: zat.: 18.30 uur; zon.: 07.30. 09.00 en 18.30 uur.
SAN WILLIBRORDO: zat.: 19.00 uur; zon.: 10.00 uur.
SERU GRANDI (Fuik): zon.: 17.00 uur.
SOTO; zat.: 19.00 uur; zon.: 09.00 uur.
STEENRIJK (O.L. Vrouw van Altagracia): zat.: 07.00 en 19.00 uur; zon.: 08.00, 10.00 (charismatica) en 18.00 uur.
SUFFISANT (O.L. Vrouw van Fatima): zat.: 18.00 uur; zon.: 09.00 en 18.00 uur.
TERA CORA: ZON.: 18.00 UUR.
WESTPUNT (H. Petrus): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.30 uur.
WISHI (H. Teresita): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00 en 18.00 uur.
ZUID BONAM (H. Judas Thadeus): zat.: 18.30 uur; zon.: 08.30 en 17.30 uur.

EVANGELISCHE BROEDERGEMEENTE

MORAVIAN CHURCH
(Goeroeboeroeweg, Mundo Nobo)
zaterdagavond 19.00 uur zangdienst.
zondagmorgen 09.30 uur preekdienst.
(Emmy Berthold kleuterschool, Suffisant)
zondagavond 18.00 uur Papiamentse dienst.

NOACH-KAPEL

zaterdagavond
19.00 uur kerkdienst (Ned.) - Marinebasis Parera.

NEW YORK/AMSTERDAM - De koers van de Amerikaanse dollar is vrijdag weer opgeveerd na de terugval op de voorgaande twee dagen. Ook de Newyorkse effectenbeurs sloot de week positief af.

Op de wisselmarkt in Amsterdam werd bij het slot van de vrijdag-handel Nf 2,0310 genoteerd, bijna anderhalve cent meer dan de slotkoers van Nf 2,0165 op donderdag. De stijging op de Europese wisselmarkten werd voornamelijk veroorzaakt door dekkingsvraag. Onder invloed van geruchten over mogelijke maatregelen van de Groep van zeven rijkste industrielanden (G-7) om de koers van de dollar aan banden te leggen, kochten veel valutahandelaren eerder in de week termijncontracten. Zij speculeerden daarmee op een verdere koersdaling van de 'greenback'.

Wall Street is vrijdag hoger gesloten na vier dagen met koersverliezen. De Dow Jones-index steeg uiteindelijk na bescheiden schommelingen met 9,17 punten tot 2.963,11. Over de hele week was er een verlies van 37 punten. De verhouding tussen hoger en lager sluitende fondsen bedroeg ongeveer acht tegen zeven. De omzet kwam uit op 190 miljoen aandelen in vergelijking met 163 miljoen op donderdag.

VS aarzelen, vragen bedenktijd:

Antartica-verdrag nog niet getekend

MADRID - De landen die in Madrid deelnamen aan de conferentie over een Antarctica-verdrag zijn vandaag (zaterdag) zonder overeenstemming uit elkaar gegaan. Zo deelden diplomaten in de Spaanse hoofdstad mee. De Amerikaanse delegatie vroeg om extra bedenktijd om de ontwerptekst van het verdrag nader te bestuderen.

De Verenigde Staten hebben bezwaren tegen het verdrag, op grond waarvan mijnbouw en industrie op de Zuidpool de komende vijftig jaar verboden zijn. De Amerikanen willen zich niet vastleggen op een dergelijk verbod. Vooral Frankrijk, Nieuw-Zeeland en Australie hebben zich de afgelopen jaren sterk gemaakt voor een totaal verbod van industriele activiteiten in het Zuidpoolgebied. Zij hebben de steun van het merendeel van de 39 deelnemers aan het Zuidpooloverleg.

Nederland zal een speciale rol vervullen bij de naleving van een Antarctica-verdrag. In het Vredespaleis in Den Haag wordt de speciale arbitragecommissie gehuisvest die zich zal buigen over eventuele geschillen, die kunnen ontstaan als uitvloeisel van het verdrag. De commissie komt onder leiding te staan van een Nederlandse topambtenaar.

Señor ta mi wardador,
nada no ta faltami
e ta pone mi drumi den lugá di yerba bèrdè.
A fayesé na Hulanda:

Virgilio Ramon Maduro

(Mihó konosí komo Papasito di Soc. Zaken i Rust)

Na nòmber di
su esposa : Carmen Maduro-Pietersz
yunan : Richard i Judith Maduro-Clementina (Hul.)
Ilvo i Anneke Maduro v/d Dungen (Hul.)
Milva Maduro i esposo
Herson i Ivette Maduro-Koeiman (Hul.)
Renzo Maduro (Hulanda)
Gilio i Brigitte Maduro-Abuis (Hul.)
Marvelia i Richard Janga-Maduro
Drs. Angelo i Monique Maduro-Felipa
yunan di kriansa: Gregory i Ilvo Pietersz
Jennifer Pietersz
Sislien i Rene Tjong Ayong-Pietersz
rumannan: Agnes Maduro, Juancho Maduro esposa i yunan
ñetunan: Guinevere i Peter Rombouts-Harris, Michella Harris (Hulanda), tur su sobra ñetunan i 2 bisañetunan na Hulanda i na Kòrsou.
Subrinanan: Aileen Wederfoort-Maduro esposo i yu, Ivette Chohan-Nunes i esposo (Hulanda).
Suá: Emedoro i Antonieta Pietersz-Nahr, yunan.
Kuñá: Eva Agatha i famia, Vera Faneite i famia
Primu(a)nan; Baby Walle, Iris Willems i famia.
Famia: Pietersz, Nunez, Lourens, Haseth i v/d Hanst.
Amigu i konosinan.

Akto di entiero lo tuma lugá djadomingo 23 di yüni 1991, pa 4.30'or di atardi saliendo for di Posada Funebre El Tributo na Otrabanda, pa Santana Katóliko na Seru di Pietermaai. Ta kuminsa risibí bishita di kondolensia for di 12'or di merdia na Posada Funebre El Tributo na Otrabanda. Despues di entiero lo no por risibí bishita di kondolensia na kas.

OVER WORLD CARD

Kan niet wachten op beslissing Europees hof:

Ohra wil tussentijdse uitspraak van rechter

ARNHEM - OHRA verzekeringen wil een tussentijdse uitspraak forceren over de rechtmatigheid van de uitgifte van de creditcard Ohra World card aan haar verzekerden. Zij zal doorgaan met de promotie-activiteiten rond de kaart om zo de officier van justitie tot een dwangmaatregel te bewegen, die dan op verzoek van Ohra door de rechter kan worden getoetst. Daardoor zou op korte termijn duidelijkheid ontstaan in afwachting van een uitspraak van het Europese hof van justitie.

Ohra, die werkt zonder tussenpersonen, voegde vorig jaar de kaart gratis toe aan verzekeringspakketten met tenminste vier verzekeringen. De assurantietussenpersonen dienden een klacht in omdat de verstrekking volgens hen in strijd zou zijn met de wet op het assurantiebemiddelingsbedrijf. Een daaropvolgende rechtszaak eiste de officier van justitie een geldboete.

ONREDELIJK

De Arnhemse rechtbank veroordeelde Ohra niet en besloot de principiele zaak voor te leggen aan de Europese rechter. De rechtbank wil weten of de wet waarop de bemiddelaars een beroep doen niet in strijd is met de anti-kartelbepalingen van het EG-verdrag. Een uitspraak wordt niet voor augustus 1992 verwacht. Ohra wil daarop niet wachten en vindt het bovendien onredelijk dat banken en andere verzekeraars in soortgelijke situaties niet zijn vervolgd.

Door het verkrijgen van een tussentijdse uitspraak in het lopende proefproces kan Ohra duidelijkheid verkrijgen of zij wel of niet mag doorgaan met de uitgifte van de kaart. Door de mogelijkheid van hoger beroep en cassatie kan een definitieve uitspraak nog wel jaren op zich laten wachten.

Het passagiersvervoer door de drie grote VS-luchtvaartmaatschappijen heeft zich in mei krachtig hersteld van de diepe inzinking als gevolg van de Golfcrisis. Bij UNITED Airlines bedroeg de toeneming 14,9 procent, bij AMERICAN Airlines 6,6 procent en bij DELTA Airlines vijftien procent. De financieel zwakste maatschappijen (Pan Am, TWA en Midway) zagen het passagiersvervoer daarentegen verder verminderen.

***

BAYRUT - Door Israël gesteunde leden van het SLA, het Zuidlibanese leger, hebben dinsdag in zuid-Libanon twee guerrillastrijders gedood. Dit is door de anti-Israëlische radiozender "Stemmen van het volk" gemeld.
Beiden hebben geprobeerd de grens in het noorden van Israël over te steken. Israël heeft in zuid-Libanon een veiligheidszone ingericht om aanvallen op zijn grondgebied te voorkomen. In de enclave wordt gepatrouilleerd door duizend Israëlische soldaten en door drieduizend militieleden van het SLA. Na de schietpartij heeft het Israëlische leger met helikopters het hele gebied doorzocht.

IRNA: SU lid van OPEC

MOSKOU - De Sovjet-Unie wil lid worden van de Organisatie van Olie-exporterende landen (OPEC). Volgens het Iraanse persbureau IRNA heeft het Sovjet-ministerie voor de Olie-industrie een voorstel hiertoe ingediend bij de organisatie.
IRNA meldde vrijdag verder dat de Sovjet-onderminister voor Oliezaken Tajurilov zich al positief heeft getoond over de bereidheid van de OPEC om de SU binnen haar gelederen te sluiten. In eerste instantie zou de SU de status van waarnemer binnen de OPEC kunnen krijgen. Volgens de onderminister staat er echter niets in de weg om tot een volledig lidmaatschap te komen. Hij voegde hier aan toe dat zijn land een voorstander is van de garantie van eerlijke olieprijzen voor de wereldmarkt binnen een goede verstandhouding tussen de olieproducenten en -verbruikers. Moskou had al veel eerder lid willen worden maar dat was toen onmogelijk onder meer omdat de productie altijd een staatsgeheim is geweest.

DEPARTEMENT VAN HANDEL, INDUSTRIE EN WERKGELEGENHEID
MEDICIJNEN
Maximum prijzen eilandgebieden BONAIRE en CURAÇAO, ingaande ... JUNI 1991.

	fab./merk	kleinhandel	consument
Ortho Novum 1/35 1 x 21	ORTHO	f. 5,29	f. 6,88
Ortho Novum 1/50 1 x 21	ORTHO	f. 6,88	f. 8,94
Ortho 7/7/7 1 x 21	ORTHO	f. 5,16	f. 6,71

De Minister van Handel, Industrie en Werkgelegenheid

OPENBARE VERKOOP

Op woensdag 26 juni 1991, des voormiddags om 10.00 uur, zal ten kantore van ondergetekende, krachtens Rechterlijk bevel de openbare verkoop worden gehouden van:

een perceel grond, gelegen in het Tweede District van Curaçao op BEURS, uitmakende kavel nummer 58 van het verkavelingsplan BEURS, ter grootte van 705 m², omschreven in meetbrief nummer 313 van 5 juli 1974, met het daarop gebouwde plaatselijk bekend als BEURS NUMMER 58.

De veilingsvoorwaarden zullen gedurende één week vóór de veiling voor belanghebbenden ter inzage liggen ten kantore van ondergetekende en houden o.m. in dat executant van iedere bieder de overlegging van een garantie kan eisen als waarborg voor de betaling van de koopsom en kosten.

mr H.A. SPERWER
notaris
Neptunusweg 15
telefoon 374377

EILANDGEBIED CURACAO

Ondergetekende brengt ter kennis van belanghebbenden, dat vorderingen ten laste van het Eilandgebied Curacao wegens leveringen, diensten enz., die betrekking hebben op het dienstjaar 1990,

uiterlijk 30 juni a.s.

schriftelijk bij de betrokken instanties moeten zijn ingediend. Ingevolge artikel 37 van de "Comptabiliteitsvoorschriften eilandgebieden" zijn vorderingen ingediend na genoemde datum, verjaard.

Het Hoofd van de Afdeling Financiën van het Eilandgebied Curacao
-drs. I.F. Kusters-

ÑAPA

AMIGOE

ZATERDAG 22 JUNI 1991

Weekend Bijlage

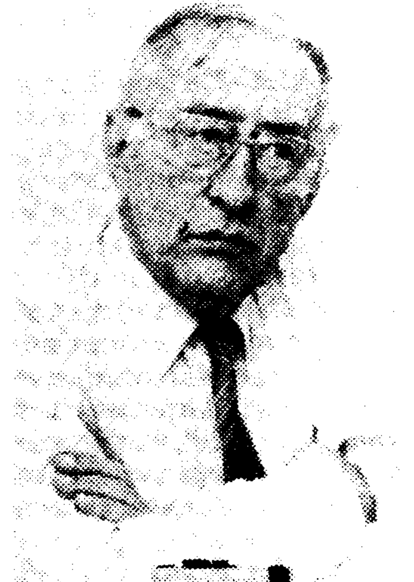
FRANS GRUBER NIEUWE MAN IN WILLEMSTAD

André Oostdam bij vertrek:

'De KLM wil niet kolonialistisch zijn'

FRANS GRUBER
...glazen kastje...

ANDRE OOSTDAM
...moeilijke baan...

ANDRé OOSTDAM vertrekt, Frans Gruber is net aangekomen. Wisseling van de wacht bij de KLM-vestiging in het Caribisch gebied en de Guyanas. Standplaats: Curaçao. Lokatie: Antillen-hoofdkantoor KLM, Rooi Catootje.

Oostdam heeft hier net geen 2 jaar gezeten en keert nu met gemengde gevoelens terug naar wat - in KLM kringen? - het 'zwarte gat' wordt genoemd: Nederland. Hij gaat met pensioen. Tevreden, maar toch niet helemaal, omdat hij na twee jaar het gevoel heeft "iets niet afgemaakt te hebben." Optimistisch is hij wel over de groeiende mogelijkheden van de Antillen als toeristische en economische trekpleister, "vooral in die combinatie."

Gruber (44) daarentegen, heeft nog wat jaartjes voor de boeg, voor hij kan gaan rentenieren. Hij heeft er zin in, zijn nieuwe baan als 'KLM-man' in Willemstad. Gruber zat voor hij kort geleden naar Curaçao kwam, 8 maanden in Caracas als general manager Venezuela, maar door interne reoranisatie-maatregelen bij de KLM - de area-manager die Latijns Amerika vanuit Nederland bestuurde is in Caracas geplaatst - werd hij verplaatst naar de Antillen. "Een zware post," weet Oostdam te vertellen.

'Zwaar èn beladen' is eigenlijk de term. De belangstelling voor deze eilanden blijft toenemen. De KLM-kisten landen nu niet alleen op Curaçao en Aruba, maar ook op St Maarten en sinds kort Bonaire. Een stijgende lijn. De KLM is wat deze eilanden betreft nog lang niet uitgekeken. Een gesprek met twee KLM-heren.

- door Ana van Leeuwen-

U heeft relatief kort gezeten op deze post...
Oostdam (O): 'Ik zat hoog en droog in Finland en dacht daar mijn carrière af te maken, toen ik werd gevraagd deze baan te gaan doen. Ik wist dat het ongeveer 2 jaar zou zijn. Verschillende mensen vinden het wel jammer dat ik wegga nu ze me leren kennen. Ik heb me heel lekker gevoeld op dit eiland, dus dat is bij vertrek ook een stukje onbevredigend gevoel.'

De voorgangers zaten hier allemaal stukken langer...
(O): 'Ja. De maatschappij denkt nu ook door de slechte resultaten om de mensen ook wat langer overal te laten zitten. Dat is een algemene order en net voor die order ingaat, ga ik met pensioen.'

Caracas is een beetje 'bekend terrein' voor de Antillen, dus Curaçao zal niet geheel abracadabra zijn voor u. Waar waren uw vorige standplaatsen?
Gruber (G): 'Ik zat daarvoor 3 jaar in Nigeria, Afrika; daarvoor heb ik 3 jaar leiding gegeven aan de afhandeling van passagiers op Schiphol: het begon met 600 mensen en toen ik wegging waren het er zo'n kleine 1000 man, geloof ik. Daarvoor was ik in Manilla, Singapore en Abhu Dabi.'

Vanuit Caracas was er zeker wel al regelmatig contact met de Antillen

(G): 'Zeer zeker, maar niet zo heel veel. Een gedeelte van ons vervoer voerden wij af van de secundaire plaatsen als Valencia en Maracaibo, dat liep altijd al via de Antillen, omdat we hier toch al een hoop vluchten hebben.'

Wat waren de meest opvallende ontwikkelingen die u hier meegemaakt heeft?
(O): 'Vanuit de KLM-optiek heeft zich een vrij forse groei in capaciteit voorgedaan en daarmee ook de druk aan steeds meer toenemende vraag aan stoelen. U kent de bekende (KLM) kreet wel: 'Iedereen gaat mee'. Het was toch wel een beetje een explosieve groei. En we hebben nooit iemand laten staan, uitzonderen daar gelaten. Dát is het meest opvallende. Zo'n *upswing* die de Antillen in Europa heeft, waarbij we per jaar 11% tot 15% aan capaciteit zijn gegroeid, of dat in de toekomst doorgaat is een beetje moeilijker in te schatten.'

De KLM heeft dus eigenlijk niet verwacht dat die groei zo groot zo zijn...
(O): 'We hebben het voorzien en we hebben eraan voldaan. We hebben 4 jaar geleden gepionierd met de eilanden -'*Discover the Dutch Caribbean*' - maar er zijn een aantal facetten die je niet allemaal in kan schatten. Dat het een beetje spectaculairder gaat, komt door de zwakte van de dollar. Het wordt intessanter voor de

"Na twee jaar heb je dushi Korsou gevoel"

mensen om hier naar toe te komen. Dat vind ik het leuke wat ik hier gedaan heb: meedoen aan de groei. Ook de introduktie van de St Maarten en Bonaire-vluchten.'

De KLM-positie is in feite nog verder versterkt op de Antillen.
(O): 'De Midatltantic dienst -en nu praat ik even niet over de Antillen - is een belangrijke; een van onze pijlers. Je hebt er niet zoveel; deze willen we daarom goed verdedigen. De samenwerking met de ALM moet je ook in dat licht zien: we moeten ons voor de toekomst willen waarborgen; we moeten een goede positie hebben en houden. Het hoeft niet per sé een dominante te zijn.'

De KLM heeft er intussen een paar concurrenten bijgekregen: TAP uit Portugal, de Van der Valk-charters uit België, Martinair via Miami en Air Aruba / Air Holland. Van monopolie is al geen sprake meer.
(O): 'Met de TAP hebben we een goede samenwerking. Ze helpen ons als we *overflow* hebben, we zijn prettige concurrenten. Monopolie is zo'n prachtig beladen woord, maar het was eigenlijk niet van toepassing, want de ALM heeft alle rechten om ook op deze route te vliegen.'

Ik bedoelde dat het ondanks de concurrentie nog steeds erg goed gaat met de KLM.
(O): 'Wij vinden het goed. Het is in beweging. Air Aruba heeft een gepland aanbod van 40.000 stoelen per jaar.'

Air Aruba heeft gekozen voor samenwerking met Air Holland, een concurrent van de KLM. Er was sprake van dat dit nogal ongunstig viel binnen KLM gelederen en dat dit de samenwerking met Aruba zou kunnen beïnvloeden.
(O): 'Nee, zo zit dat niet. Er bestaat een luchtvaartovereenkomst tussen Nederland en de Antillen en tussen Nederland en Aruba. Dat is wel geparafeerd maar nooit ondertekend, van Arubaanse zijde. Minister Nicolaas hangt een *open sky policy* aan. Dat vinden wij prachtig, maar als je binnen een luchtvaart-overeenkomst gaat werken dan kan je je positie bepalen. Dat is nooit gebeurd met Aruba. Aruba heeft steeds gevraagd voor contact tussen de ministers en de minister vroeg voor een gesprek tussen de KLM en Air Aruba. Wij willen wel praten, maar de basis is er niet. Wij hebben geen strubbelingen, maar wel moeite met Air Aruba te praten omdat zij tot andere besluiten gekomen zijn.

Is de KLM eigenlijk een beetje boos op Air Aruba?

'Nee, we wensen ze veel succes toe. Het had misschien anders gekund.'

Met de KLM, bijvoorbeeld in plaats van Air Holland...
'Ja, bijvoorbeeld.'

Gaat het goed met de Aruba-vluchten van de KLM?
'Wij vliegen 8 maal per week dacht ik. Wij zijn er tevreden mee. Als de concurrentie te veel mocht worden, dan zou het kunnen zijn dat we onze dienstregeling bijstellen.'

Minder vluchten als nodig...
'Misschien, of anders rerouten. Niet minder vluchten, maar dan gaan we via een andere manier naar de Antillen: St Maarten of Bonaire.'

Loopt het naar wens met de St Maarten-lijn?
'Ja en wij vragen om een tweede vlucht per week ingaande volgend jaar april. Wij plannen 2 maal per jaar. Wanneer we over St Maarten praten, dan is dat nog altijd in combinatie met Curaçao. Een deel is St Maarten en een deel is St Maarten-Amsterdam of Curaçao-Amsterdam.'

Op Bonaire was men een verontwaardigd, omdat de landing daar enkel als tussenstop naar Curaçao wordt beschouwd...

De gaande en de komende man bij de KLM-vestiging op Curaçao, links nieuwkomer Frans Gruber en rechts de vertrekkende André Oostdam.

(O): 'Alle stops zijn in feite tussenstops, ook St Maarten en Aruba.'
(G): 'Je moet combinaties maken. Curaçao is een uitzondering, want het heeft een heel groot vliegveld.'

Wat verwacht u van de deelname in de KLM in de ALM?
(G): 'Ik zie verschillende voordelen in de deelname. Ik denk dat onze positie wordt vestevigd, de aansluiting met eilanden in het Caribisch gebied. Daarnaast de diverse projecten in training en andere zaken die we kunnen doen, catering en misschien in de toekomst op technisch gebied. Dit zal voor onze beide voordelig zijn.

Dat is wat KLM president-directeur Pieter Bouw ook zo benadrukte ter gelegenheid van de ondertekening van de overeenkomst met de ALM.
(O): 'Wij hebben altijd duidelijk gezegd dat het een deelname moet zijn om de ALM groter te maken, het is niet onze bedoeling om te overheersen: kolonialistisch willen we niet zijn.'

In hoeverre is dat te vermijden als de één zo groot en de ander zo klein is?
'De ALM heeft zijn beleid en eigen verantwoordelijkheden. De samenwerking blijft echter altijd zakelijk. Als je gaat participeren kan je voorwaarden stellen en het afstoten van niet-rendabele routes was daar een van.'

Maar van opleggen van KLM-wil zal geen sprake zijn...
'Wij nemen deel in Martinair. Ik denk niet dat er dwang is op die directie hoe die zijn zaken moet runnen. Wij gaan ons aandeel in Transavia vergroten van 40 naar 80%. Dan nog blijft Transavia zijn eigen policy naleven. Ik denk dat jullie hier een beetje beïnvloed zijn door het koloniale verleden. Ik hoop dat er nu zoveel volwassenheid is dat men inziet dat het een zakelijke relatie is. We hebben een minderheidsaandeel (tussen 35 en 40%), zoals de Antilliaanse regering dat gewenst heeft. Er komen wel nieuwe commissarissen van de KLM. Die moeten meebesturen.'

De ALM maakt al heel lang moeilijke tijden door. Toch heeft de KLM op dit paard gegokt...
(G): 'Ik denk niet dat wij op dit moment in een positie zijn om, met een geschat verlies van 630 miljoen gulden, geld uit te geven aan zaken waarin we niet geloven. Het is wel overwogen gebeurd.'
(O): 'Frans Gruber zal een drie jaar durend *business plan* maken en hetzelfde moet de ALM ook. Het zijn aparte planen die door respectievelijke commissarissen goedgekeurd moeten worden.
(G): 'Ik wil benadrukken dat we totaal gescheiden werken, het is niet zo dat wij bij meneer Chong op tafel gaan zitten. *It's his baby.*'

We vroegen al eens een keer of de relatief slechte ontwikkelingen bij de KLM enig effect zouden kunnen hebben op de relatie met de ALM. Zal dat het geval zijn?

(G): 'Ik denk het niet. Het bewijs is geleverd door het feit dat de deelname doorgegaan is. Het bewijs ligt ook in de 40% uitbreiding van onze deelname in Transavia, we gaan door in dezelfde richting waarmee we begonnen zijn met investeren. Het enige is dat we heel kritisch naar onze bemanning moeten kijken, of we niet op een gegeven moment te veel mensen in huis hebben; we zullen toch het nog *'leaner'* en efficiënter moeten doen. In efficiëntie moeten we winnen om op de lange duur te kunnen overleven We zijn wat vet geworden in de afgelopen zeer comfortabele jaren die we achter de rug hebben.'

Er was sprake van dat er nogal wat ontslagen zouden gaan vallen...
(O): 'De golf ontslagen is meer in Holland gekomen dan in de vestigingen in het buitenland. Wij zijn eigenlijk al heel erg dun bezig. Er is over en weer verschrikkelijk veel overleg met ondernemingsraden. Het probleem is eigenlijk dat KLM zaken die niet met vervoer te maken

KLM is gewend aan concurrentie

heeft wil afstoten, zoals training en catering. Die zouden verzelfstandigd moeten worden, er worden nieuwe eigenaren gezocht. Dat is een ontzettend probleem; in hoeverre lukt dat en in hoeverre is dat bij de vakbonden haalbaar?'

Een soort privatisering?
(O): 'Privatisering van aanverwante bedrijven. En iedere KLM-er heeft nog steeds dat blauwe gevoel. Dat heb je heel sterk wanneer mensen moeten veranderen van werkgever. Dat zag je ook bij de oude KLMers die naar de ALM overstapten.'

De KLM is blijkbaar een goede werkgever...
(O): 'Ja, kennelijk wel.' (G): 'Ze gaan er een beetje trots op bij de KLM te werken.'

Hoe loopt het KLM traningcentrum voor KLM-werknemers en agenten in het ITC?
(O): 'Het loopt goed, maar het kan altijd beter.'

Wat zijn de verwachtingen ten aanzien van de komst van Zuidamerikaanse reizigers deze kant op?
(G): 'Op dit moment wordt de Zuidamerikaanse markt weer wat aangeboord. Vooral met Venezuela was het een tijdje erg moeilijk, maar door de groeiende economie levert dat land nu meer mensen.' (O): 'Ik blijf beweren dat als je een verbinding maakt je mensen trekt. Air Aruba met Sao Paolo: dat trekt aan. Dat kan niet anders. Natuurlijk spelen de economie en de dollarkoers ook een rol.'

Van der Valk doet goede zaken op Curacao, ook met de reizen hier naar toe. Landgenoten...
(O): 'We zijn zo gewend aan concurrenten. (G): Op Schiphol hebben we er geloof ik 68.' (O): 'En we bestaan nog steeds.'

Die Van der Valk charters hebben weinig effect omdat deze route erg lucratief is...
(O): 'Ik kan me niet uitlaten over de vraag of die goed of lucratief is, want de exploitatie ligt bij de (KLM)centrale. Hier heb je opvallend weing mensen die in Europa doorvliegen. Het is een *point to point*-verbinding. Ik zeg altijd dat er een stroom is en die moet je in de gaten houden. Dan komt er een ander die er ook van mee wil profiteren. Wie ben ik om dat te verbieden? Er is toch vrije economie? Ik weet op een gegeven moment m[illegible] maatregelen te treffen als het mij pijn gaat doen.

Positief is misschien een beter woord...
(O): 'Het gaat uiteraard goed gezien de uitbreiding van het aantal vluchten.'

De Van der Valk [illegible] zijn goedkoper d[illegible] diensten van de KLM...
(O): 'Ja, het is een 'ingepakte prijs', je moet er ook logeren.'

Is Curaçao nou zo leuk voor de doorsnee Nederlandse toerist?
(G): 'Ik denk het wel. Ik be[illegible] hier vroeger in het [illegible] de jaren '70 a[illegible] geweest, toen [illegible] niet tot 1989/'90. Ik d[illegible] er een enorme vooruitgang is, er is een enorme ontwikking geweest voor toeristen.

Er kunnen nog best verdere ontwikkelingen komen, [illegible] moet niet stil staan. De ba[illegible] is er en met een geplande [illegible] gecontroleerde uitbreiding van de faciliteiten en infrastructuur zal het nog beter gaan. Ik denk niet dat je voor die hele grote, gigantische hotels moet kiezen, maar dat je toch moet doorgaan met de uitbreiding al naar gelang de groei van de vraag. Er zijn zeer zeker mogelijkheden. Ik zie er ook wel naar uit om

Vervolg op pag. 4

IN DIT NUMMER van Ñapa :

ÑAPA wordt wekelijks gratis bezorgd aan Amigoe-abonnees en is in de losse verkoop verkrijgbaar met de zaterdagkrant voor het totaalbedrag van één gulden.

EINDREDACTIE: **Norbert Hendrikse**
LAYOUT: **Solange Isselt**

Groot verschil in welvaart met West Duitsland

Bewoners vroegere DDR ontevreden over hun lot

▪ van ANP-verslaggever Carel Wiemers ▪

BERLIJN - De bevolking van de voormalige DDR voelt zich in toenemende mate ontevreden over haar levenssituatie. Velen maken zich zorgen en voelen zich terneergeslagen. Desondanks gelooft een meerderheid van de mensen in de nieuwe bondsstaten dat het over vijf jaar een stuk beter zal gaan.

Het wetenschappelijk centrum voor sociaal onderzoek WZB in Berlijn spreekt van een 'ronduit dramatische omvang' van het onbehagen onder de voormalige DDR-burgers. Deze gevoelens zijn volgens het Wissenschaftszentrum Berlin fur Sozialforschung te vergelijken met die van typische probleemgroepen in het westelijke deel van Duitsland, zoals werkelozen, alleenstaande ouderen of chronisch zieken.

Uit het onder leiding van het WZB door meerdere instituten uitgevoerde vergelijkende onderzoek blijkt dat er een groot verschil bestaat tussen het welvaren van de mensen in de twee tot in 1990 gescheiden Duitslanden. Ruim 12 procent van de burgers in de nieuwe bondsstaten is niet tevreden met zijn leven, terwijl bijna 17 procent zegt zich ongelukkig te voelen. Ruim een kwart (28 procent) van de bevolking in het oostelijk deel van Duitsland is bang en maakt zich zorgen. De overeenkomstige percentages in de voormalige Westduitse Bondsrepubliek zijn 3, 5 en 19.

VERSCHILLEN

De inkomens en de levensstandaard in 'oost' en 'west' zijn duidelijk verschillend, zo ook de wijze waarop men daarover in beide voormalige Duitslanden denkt. In het oostelijk deel van het land zijn er viermaal zoveel mensen niet te spreken over het huishoudelijk inkomen en driemaal zoveel die ontevreden zijn met de levensstandaard. Bijna de helft (43 procent) van de ondervraagden in de nieuwe bondsstaten vindt het inkomen te laag tegenover 11 procent in het westelijk deel van Duitsland. De levensstandaard is voor 7 procent van de bevolking in de voormalige Bondsrepubliek niet aanvaardbaar, in de oude DDR ligt dat percentage op 21. Veel meer dan hun landgenoten in het westelijk deel van het land voelen de voormalige DDR-burgers zich teneergeslagen. Ruim de helft van de ondervraagden (52 procent) zegt daar dikwijls last van te hebben. Angst en zorgen komen telkens terug bij 28 procent van de bevolking in de nieuwe bondsstaten.

Eenzaamheid, vervreemding bij de arbeid en stuurloosheid zijn volgens het onderzoekinstituut duidelijke symptomen van de algehele onvrede. Het aantal mensen in het voormalige Oost-Duitsland dat zich vaak eenzaam voelde en geen plezier in het werk had, is sinds de afbraak van de muur alleen maar toegenomen. Het percentage steeg in de afgelopen drie jaar van 14 naar 20 procent.

GECOMPLICEERD

Meer dan een derde van de Oostduitse bevolking vindt het leven thans zo gecompliceerd dat zij haar weg niet kan vinden. De gelatenheid is groot. Driekwart van de mensen in dit deel van het land meent dat zij aan de huidige problemen niet veel kunnen veranderen.

Ondanks deze negatieve houding geloven de meeste voormalige DDR-burgers in de toekomst. Van de ondervraagden zegt 61 procent dat zij over vijf jaar meer tevreden zullen zijn. Hun landgenoten in het westelijke deel van het land hebben minder hoge verwachtingen. Daar geeft slechts 22 procent aan zich de komende vijf jaar beter te voelen in hun leefsituatie.

Niet iedereen in de nieuwe bondsstaten ziet dat zich sinds de hereniging van beide Duitslanden positieve ontwikkelingen hebben voorgedaan. Een kwart van de bevolking ziet geen verandering, terwijl een derde vindt dat de situatie er slechter op is geworden. Dit neemt niet weg dat 42 procent wel enige vooruitgang ziet. De ontevredenheid over hun welzijn en welvaart brengt vele voormalige DDR-burgers ertoe hun heil in het westelijk deel van het verenigde vaderland te zoeken. Ook de nog steeds voortdurende onrust in andere Oosteuropese landen zal vele ethnische Duitsers naar de oude bondsstaten doen terugkeren.

Door deze ontwikkelingen zal het demografisch karakter van het verenigde Duitse volk de komende jaren veranderen. In welke richting het zal gaan, valt volgens het internationale instituut voor toegepaste systeemanalyse Iiasa in Laxenburg (Oostenrijk) moeilijk te voorspellen, mede door de verschillen tussen de voormalige DDR-bevolking en die van het voormalige West-Duitsland. Sinds de Tweede Wereldoorlog hebben beide bevolkingsgroepen zich in verschillende richtingen ontwikkeld.

ANDERE WEGEN

Huwelijk, vruchtbaarheid en sterfte volgden sinds de scheiding van Duitsland ruim veertig jaar geleden andere wegen. In Oost-Duitsland had bijna iedere vrouw minstens een kind, terwijl de Bondsrepubliek vrij veel kinderloze echtparen telde. Oostduitse jongens en meisjes waren eerder dan hun soortgenoten in West-Duitsland geneigd te trouwen, maar deden dat ook op jongere leeftijd.

Ook wat de betaalde arbeid betreft waren er grote verschillen tussen de DDR en de Bondsrepubliek. Terwijl 83 procent van de vrouwen in het voormalige Oost-Duitsland tussen de 15 en 59 jaar buitenshuis werkzaam was, had niet meer dan de helft van de vrouwen in West-Duitsland een baan.

Na de scheiding liep de levensverwachting van beide Duitse bevolkingsgroepen steeds verder uiteen. Een Westduitser leeft gemiddeld ruim twee jaar langer dan zijn landgenoot in het oostelijk deel van het nu verenigde land. Het verschil in levensverwachting tussen de vrouwen is nog groter: bijna drie jaar.

Het Oostenrijkse onderzoeksbureau verwacht dat de samengevoegde Duitse bevolking van 79 miljoen de komende jaren kleiner wordt. Het vruchtbaarheidscijfer in het westelijk deel van het land ligt ongeveer 35 procent beneden het vervangingsniveau. Het feit dat de Oostduitsers met hun hoger geboortecijfer erbij zijn gekomen zal echter weinig aan de situatie veranderen. Het vruchtbaarheidscijfer van de gehele Duitse bevolking zal komen te liggen op 1,5 kind per vrouw. Dat is ver beneden het vervangingsniveau van 2,1 kind.

De totale Duitse bevolking zal sterk vergrijzen, zo voorspelt Iiasa. Het percentage mensen boven de 65 jaar zal toenemen van 15 procent in 1990 tot ongeveer 25 procent of zelfs meer dan een derde van de bevolking in het jaar 2035. Tegelijkertijd zal het aantal werkende Duitsers (15 tot 64 jaar) teruglopen van 68 procent in 1990 tot ongeveer 60 of zelf 55 procent in 2035.

Berlijn, een stad waar 'Oost' en 'West' samenkomen bruist van de economische en culturele aktiviteiten. Op deze foto het centrum van de stad met in het midden de historische 'Gedänckniskirche' ofwel de Keizer Wilhelm Kerk die in de Tweede Wereldoorlog nagenoeg geheel werd verwoest en als monument is blijven staan, temidden van moderne wolkenkrabbers.

Seksuele moraal in Nederland

De **seksuele moraal in Nederland** is sinds 1981 nauwelijks veranderd. Onder invloed van aids is er geen sprake van meer behoudende opvattingen over seksualiteit onder de nederlanders. Dit blijkt uit een onderzoek waarvan de resultaten maandag in de Rai in amsterdam zijn gepresenteerd. De komende dagen wordt in het congrescentrum het "World congress of sexology" gehouden.

Het onderzoek "seksualiteit in Nederland. Seksueel gedrag, risico en preventie van aids" is uitgevoerd door onderzoekers van het Nederlands instituut voor sociaal sexuologisch onderzoek (Nisso) en de interfacultaire werkgroep homostudies van de rijksuniversiteit in Utrecht.

Bij de steekproef werden 1001 vrouwen en mannen tussen de 18 en 50 jaar mondeling gemiddeld anderhalf uur ondervraagd over hun feitelijk seksueel gedrag en relaties in het afgelopen jaar tegen de achtergrond van mogelijke verspreiding van het HIV-virus (aids). In september 1988 startten drs. G. Zessen en dr. T. Sandfort dit grootste onderzoek naar seksualitiet sinds 1981.

Volgens de beide onderzoekers is de kans op een snelle verspreiding van het aids-virus (een epidemie) onder de Nederlandse bevolking, op basis van het geconstateerde gedrag, klein geacht. Wel aannemelijk is een langzame, moeilijk traceerbare verspreiding via heteroseksueel contact. Het bevorderen van veilig vrijen blijft, zo stelt het tweetal, onverminderd van belang.

De feitelijke kennis over de ziekte en de preventie is goed maar toch houdt twaalf procent van de volwassen Nederlanders zich niet aan de "vrij-veilig-adviezen". "Zij vertonen dus seksueel gedrag waarmee men in principe kans loopt op een aidsbesmetting. Omgerekend gaat het hierbij om een miljoen Nederlanders in de groep van 18 tot en met 50-jarigen"

In het jaar dat zij werden geïnterviewd heeft 28 procent van de mannen en 19 procent van de vrouwen wel eens een condoom gebruikt. Meestal was dit met het oog op de anti-conceptie. Slechts 21 personen (2 procent van de respondenten) geven aan het condoom te hebben gebruikt in verband met aids. Zelden, zo concluderen de onderzoekers, wordt dit middel consequent als voorbehoedmiddel gebruikt, binnen 6 procent van de duurzame heterorelaties en door 15 procent van de mensen met "losse" heterorelaties. Als grootste bezwaren worden "minder gevoel bij het vrijen" en "een hinderlijke onderbreking" genoemd.

Federaal Europa blijft heet hangijzer

Grote verdeeldheid over Europese politieke unie

DE LUXEMBURGSE minister van Buitenlanse Zaken, Jacques Poos, heeft zijn EG-collega's in Luxemburg een nieuw ontwerpverdrag voor een Europese politieke unie voorgelegd. Dit ontwerp werd in de extra ingelaste ministersvergadering vorige week zondag verder bijgeschaafd en aangepast voor het in de Europese top van dit weekend ter tafel komt.

In deze top moet, aldus minister Van den Broek, de balans worden opgemaakt van de stand van de dan een half jaar oude onderhandelingen over een EPU en een economische en monetaire unie (EMU). Het is de bedoeling dat de twaalf regeringsleiders dan de grote lijnen uitzetten langs welke de onderhandelingen in de top van Maastricht, begin december, kunnen worden besloten. Volgens minister Van den Broek zal zo men zo "met een vliegende start het nieuwe halfjaar van het Nederlandse voorzitterschap kunnen ingaan".

De Britse minister van Buitenlandse Zaken, Douglas Hurd, hier samen met de Duitse bondskanselier Helmut Kohl is een fervent tegenstander van het nu al vaststellen van een federaal Europa als einddoel bij de besprekingen over de toekomst van de EG.

De EG-landen zijn verdeeld over de toekomstige opbouw van de politieke unie. Het Verenigd Koninkrijk, Portugal en Denemarken zijn tegen het nadrukkelijk noemen - zoals in het Luxemburgse ontwerp gebeurt - van een federaal Europa als einddoel van de EPU, en een gemeenschappelijk defensiebeleid als een later te bereiken doelstelling en een enkele munt als het einddoel van een EMU.

De Britse minister van Buitenlanse Zaken, Douglas Hurd, was in Luxemburg ondubbelzinnig in zijn afwijzing. Hurd vindt dat het streven naar een Europese unie zoals dat in het huidige EG-verdrag wordt omschreven ver genoeg gaat: "het is goed dat anderen voor Europa een federale roeping in het verschiet zien, maar het Verenigd Koninkrijk wil dat niet". Hurd suggereerde dat zijn land een EPU-verdrag niet zal ondertekenen wanneer niet aan de Britse bezwaren wordt tegemoet gekomen. Ook minister Van den Broek heeft nog bezwaren tegen het ontwerp zoals dat nu ter tafel ligt, al gaat het meer in de richting van de Nederlandse opvattingen dan het vorige.

Nederland hecht zeer aan de communautaire samenwerking, dat wil zeggen samenwerking volgens EG-regels met een rol voor de Europese commissie in het Europees parlement. Waar dagelijkse samenwerking nog niet mogelijk is, bijvoorbeeld op het terrein van de buitenlandse en veiligheidspolitie, moet in elk geval de mogelijkheid worden opengelaten dat het in de toekomst tot communautaire samenwerking zal komen. Ook heeft hij kritiek op de tekst in zoverre de toekomstige Europese parlementaire controle op de besluitvorming zijns inziens nog 'onvolkomen' is.

GROEI

In het door Luxemburg ingediende ontwerp wordt als een van de doelstellingen van de Europese samenwerking 'duurzame groei' genoemd, een zaak die Nederland na aan het hart ligt.

'Op den duur' zal het buitenlandse en veiligheidsbeleid ook een gemeenschappelijk defensiebeleid moeten omvatten. Het verband tussen een gemeenschappelijk defensiebeleid en de Westeuropese Unie - die volgens president Mitterrand en bondskanselier Kohl met de uitvoering van zo'n beleid zou moeten worden belast -komt tot uitdrukking in de zinsnede dat 'later' een nieuwe conferentie zal worden belegd om te onderhandelen over een versterking van het federale karakter van de unie. Frankrijk wil dat 'later' wordt ingevuld als 'niet later dan 1996', dat wil zeggen wanneer het WEU-verdrag afloopt.

De WEU is een militair bondgenootschap van negen van de twaalf EG-landen - Ierland, Denemarken en Griekenland niet - dat een verdergaande bijstandsverplichting kent dan de NAVO. Maar in tegenstelling tot de Noord Atlantische Verdrags Organisatie kent de WEU niet een geïntegreerde militaire samenwerking die tot uitdrukking komt in een gemeenschappelijk opperbevel.

Bronwaters opnieuw onder de loupe

De consumentenbond heeft bij een onderzoek naar de kwaliteit van **bronwaters** in diverse merken stoffen ontdekt die er niet in horen. Een woordvoerder van de bond wilde geen namen noemen omdat de desbetreffende bedrijven nog moeten antwoorden op een schrijven van de bond.

In totaal werden 35 watertjes onder de loep genomen. Volgens de woordvoerder van de bond zijn in "een klein deel" daarvan sporen gevonden van stoffen die er niet inhoren.

De consumentenbond is bezig met een vergelijking van bronwaters met leidingwater. De organisatie was niet van plan om daar nu al mee naar buiten te treden maar werd daar afgelopen maandag toe gedwongen door het levensmiddelenconcern Albert Heijn.

Dit haalde maandag de bronwaters van het huismerk AH Bron uit de handel nadat de consumentenbond in een partij flessen die in februari waren afgevuld, sporen van de stof cis 1,2-dichlooretheen had gevonden.

De consumentenbond zegt verrast te zijn door deze reactie. "De merken waarin wij iets hebben gevonden, hebben alle een brief van ons gehad met daarin een verzoek om te dingen en een verzoek om te reageren. Wij hebben de leveranciers tot aanstaande vrijdag de tijd gegeven. Tot onze verbazing heeft Albert Heijn het nu zelf in de hand genomen."

De vondst van de stoffen in AH Bron heeft ook tot beroering geleid in het plaatsje Chaudfontaine in de Belgische Ardennen. Het bedrijf Chaudfontaine levert het mineraalwater aan Albert Heijn maar haast zich te melden dat met het eigen merk Chaudfontaine niets aan de hand is.

"Het water komt uit een andere bron die toevallig ook binnen de gemeentegrenzen van Chaudfontaine ligt", zegt woordvoerder Paul Gerard. "Wij zijn ontzettend geschrokken, dat wel."

= door Nel Casimiri =

Proefschrift over invloed Guene op het Nederlands

Frank Martinus: 'Onze politici zitten op de troon der onwetendheid'

ANK MARTINUS is al lange tijd bezig met de staansgeschiedenis van het Papiamentu. Het ucht gaat dat hij nog dit jaar zal promoveren op proefschrift over de invloed van Guene op het erlands. Dat gerucht was de eerste aanleiding tot vraaggesprek. Die promotie gaat wel door, maar op zo'n korte termijn als aanvankelijk gedacht d. Maar Frank Martinus heeft meer pijlen op zijn . Hij werkt op het ILA, het Instituto Lingwistiko ano, een wetenschappelijk instituut dat de bestu- ng van het Papiamentu in al zijn facetten tot doel t. Daarnaast is hij begonnen met de eerste Papia- tstalige basisschool op Curaçao, Colegio Erasmo, school die nu al vier jaar loopt. Hij heeft de nen die velen al vele jaren koesteren maar tot nu nooit in daden omzetten tot werkelijkheid aakt.

Al is er al lange tijd geen uwe roman van hem ver- nen, Frank Martinus bli- k creatief schrijver. Ten- e heeft hij ook zijn e liefde, de Nederlandse atuur, niet helemaal ver- en.

ar eerst het proefschrift. staat het daar nu mee? Is nu klaar of niet?

'et was wel de bedoeling dit jaar te promoveren. ar ik heb daar geen erva- mee. Ik bepaalde mijn n data, maar dat lukte . De universiteit heeft bepaald schema en ik me niet zo veel vrij- en. De studie is afge- . Ik heb alleen nog twee anden nodig om alles uit schrijven. Om de promotie zeker te stellen, heb ik sproken dat ik de tekst zal opsturen. In oktober l ik dan een maand college en in Leiden om verbete- gen aan te brengen en de ratuur af te maken. Vol- nd jaar moet het dan luk- n. Voor de zekerheid zeg ik eptember. Het kan even- eel wat eerder, maar ik oet nog eerst een stuk schrijven.'

Frank Martinus gaat pro- moveren in Leiden bij de eidse professor Jan Kooy (Algemene Taal Wetenschap) n bij professor Peter uyskes uit Amsterdam. Deze laatste geeft ook Creo- tiek in Leiden. Het onder- erp is *De Guene en de ontstaansgeschiedenis van het Papiamentu*. Guene is een taal die ontstond voor of gelijkertijd met het Papia- mentu. Ik heb het Guene ook aangewend om aan te tonen dat een groot deel van de reoolse liedjes, van de Neder- landse, de Engelse kinder- liedjes en van folkloristische liedjes een Guene-karakter hebben. Het artikel naar de lezing 'Creoolse kinderrijmen in het Nederlands en de oor- sprong van de limerick', dat gepubliceerd wordt in 'Home- nahe Raul Romer' vormt, omgewerkt, een van de hoofd- stukken van mijn proef- schrift. Guene is belangrijk. Het vormt het sluitstuk van het bewijs voor de Afroportu- gese ontstaansgeschiedenis van het Papiamentu. Guene heb je. De rest van de ont- staansbewijzen is slechts theorie. Pater Brenneker heeft heel veel verzameld. Die verzameling lag klaar om te gebruiken en het werd steeds dringender om die te ontcijferen. Woorden worden in de SEU gebruikt, maar de mensen weten niet wat ze betekenen. Ik ging achter de betekenis aan.'

SLEUTEL

Maar je kunt niet in het wilde weg gaan zoeken.

'Er is een soort sleutel. Die heb ik eerst gezocht in de Afrikaanse talen. Dat lukte niet. Toen ben ik gaan kijken naar de Creoolse talen voor de kust van Afrika. Daarbij maakte ik gebruik van dezelfde soort instrumenten die je gebruikt bij vergelij- king en bestudering van bij- voorbeeld de Europese talen. Er is bijvoorbeeld een fami- lieverband tussen de het Nederlands en de Skandina- vische talen. Ook is er een verband met het Engels. Er zijn verhoudingen en vertak- kingen tussen verschillende talen. Je kunt het tekenen als een soort boom. Je hebt het Latijn, waaruit de tak van het Portugees ontspruit. En daaruit ontspruiten weer de Creoolse talen. Het Papiamentu is een neef of nicht van al die talen die uit het Portugees zijn voortgekomen. Creoolse talen zijn de nieuwe talen die gedurende de slavernij ontstaan op de westkust van Afrika en in de koloniën. Dat ontstaan is een evolutionair proces. Guene is er een van. Ook het Indonesisch is door het Guene beïnvloed, evenals het Sranang, het pidgin-Engels, het Saramaccaans en volgens sommigen ook het Zuidafrikaans. Er zijn dingen in het Papiamentu die niet zijn op te lossen met het Guene. Maar die zijn weer wel op te lossen als je bekijkt hoe in de Afrikaanse talen de Portugese woorden worden vervormd. Een voorbeeld. Een Portugese oo-klank krijgt in de Afrikaanse talen en ook in het Guene een w ervoor. Als je dat eenmaal weet, begrijp je heel veel woorden die je eerst niet herkende.'

Wordt deze theorie algemeen erkend?

'Het is interessant dat er juist op Curaçao mensen zijn die deze theorie niet aanhangen. Zij denken dat er een veel grotere invloed is uitgegaan van de Portugese Joden. Dus dat het Papiamentu is ontstaan door het contact van de Joden met hun slaven. Het is een heel interessant gevecht. De uitkomst hiervan is belangrijk voor de opvatting over het ontstaan van het Papiamentu. Ik kan me niet indenken dat er een taal kan ontstaan uit het weinige contact dat een slavenmeester of een slavenhouder met zijn slaven heeft. Dat zijn vaak bevelen als: 'Kom hier'. Uit dat weinige taalaanbod zouden de slaven hun taal moeten oppikken? Ik ben tegen die voorstelling van zaken. Dat komt neer op contacten als bij toerisme naar Italië bijvoorbeeld. Je pikt een paar woorden op, maar geen taal! Volgens mij ontstaat er geen taal zonder samenwonen. Taal is het gevolg van een heel intens samenwonen. En dat samenwonen gebeurde wel op bijvoorbeeld de Kaapverdische eilanden. In Portugal geboren mannen kwamen daar wonen, zo omstreeks 1560, maar ze brachten hun vrouw niet mee. Die konden daar niet aarden of ze werden ziek en stierven. De Portugezen woonden samen met inlandse vrouwen. Daar kwamen kinderen van. Die Portugezen waren zeevaarders, ze trokken van de ene kustplaats naar de andere. Overal hadden ze een vrouw en nakomelingen. Zo krijg je een leuke samenwoning op de kust van Afrika, een mengvorm van Portugees en inlands en op die manier ontstaan in die samenwoning de Creoolse talen.'

Zijn er nog andere opvattingen mogelijk?

'Iedere andere opvatting, zoals van dat Schreeuwen, is onmenselijk naar mijn idee. We hebben veel te lang geleefd met het vooroordeel dat we zelf over slaven hebben gehad: heren en landhuizen, denk maar aan Hoetink en de gedragspatronen die hij beschreven heeft over heren en slaven. Dat gedrag was er ook, maar er was ook een ander patroon, namelijk dat der vermenging. Daar ontstonden kinderen die op een natuurlijke manier een mengsel van hun ouders maakten. Die van beiden wat overnamen. Op de Kaapverdische eilanden is een echt mengvolk ontstaan. En met de nieuwe Portugezen die weer naar Afrika gingen, ontstond een Lingua Franca. Zo is die taal ook naar de Antillen gekomen. Het Papiamentu heeft alle kenmerken van Afrikaanse invloeden. Die zouden langzamerhand zijn verdwenen en zo zou ook langzamerhand het Papiamentu zijn verdwenen en plaats hebben gemaakt voor het Nederlands of Engels bijvoorbeeld, als het Papiamentu niet gered was door de komst van de Potugese Joden. Die joden konden met de slaven communiceren. Zij begrepen elkaar, waardoor het Papiamentu bewaard kon blijven. Want geen Nederlander sprak Portugees. Daarom is het op de Antillen niet zo gegaan als in Zuid-Afrika, waar ze een soort verbasterd Nederlands spreken. Bij ons kon het romaanse winnen.'

ECONOMISCHE INVLOED

'De sociologie is bij het ontstaan van een taal een veel beter instrument dan die afstandelijke slavenmeesters. Dat geeft ook de commercie te veel invloed. Taal wordt maar voor een gedeelte bepaald door de commercie, er spelen ook andere dingen een rol. En het is door ons, het is een modern vooroordeel, dat we denken dat zwart en blank zo ver van elkaar liggen. Dat is niet altijd zo geweest. Noch de witte, noch de zwarte mensen zijn op een natuurlijke manier bevooroordeeld. Racisme heeft te maken met economische wisselingen. Denk eens aan de prachtige manier waarop men in de middeleeuwen in Europa tegen negers aankeek. Toen kwamen er eerst witte slaven bij de moren en later ging het precies andersom. Opvattingen van mensen over rassen hebben geen prioriteit. Het is de economische situatie die racisme bepaalt.'

Het Instituto Lingwistiko Antiano is een afdeling van het Departement van Onderwijs. Daarnaast bestaat Sede di Papiamentu, een eilandelijke instelling. Beide instituten geven werk in het Papiamentu uit. De laatste tijd komen echter weinig boeken uit van het ILA. Hoe komt dat?

'Wij hebben een andere doelstelling. We zijn een tijd meer bezig geweest met de status van het Papiamentu. Daarvoor hebben we een aantal publicaties gemaakt. We hebben Cicero en Hemingway vertaald in het Papiamentu en ook Pinokkio. We wilden een aantal klassieken toevoegen aan wat al bestond in het Papiamentu. Soms hebben we eraan meegewerkt om het Papiamentu meer te populariseren. Daarvoor hebben we bijvoorbeeld een boek over baseball uitgegeven, louter om daarin goed Papiamentu naar voren te brengen. Wij zijn tegen een verspaansing of verengelsing die zonder controle plaatsvindt. Maar daar zijn we wat van teruggekomen. We zouden zonder meer goede verhalen in het Papiamentu uit willen brengen, maar dat is nu door Sede di Papiamentu ter hand genomen. Die hebben daar meer geld voor, een groter budget. Dat is een reden voor ons om het op dat terrein wat rustiger aan te doen. Wel hebben we een aardig succes geboekt met het boek van Dinah Veeris. Dat is opgezet met een index, e.d. Het kan bijna wetenschappelijk gebruikt worden, terwijl het toch een volksuiting is. Het uitgeven van boeken en verhalen heeft nu geen prioriteit meer, zeker niet voor er een betere distributie wordt opgezet. We hebben hier nog kasten vol exemplaren liggen. De distributie loopt niet, daardoor wordt het product veel te duur.'

Wat zijn de prioriteiten van het ILA? 'Allereerst de afronding van de normalisatie van het Papiamentu. Wij hebben het gevoel dat we daarmee al erg ver zijn gevorderd. De spelling is klaar, de standaardisering e.d. is voor de basisschool voldoende. Er wordt voorts gewerkt aan een verklarend woordenboek in het Papiamentu. Dat is nu bijna klaar. Ook zijn we bezig met het Papiamentu voor de hogere opleidingen met daarnaast Nederlands als vreemde taal. Dat zal over ten hoogste twee jaar klaar zijn. Alle betrokken partijen zien dat echt als noodzaak, zowel hier het ILA als Nederland als geldschieter.'

FRANK MARTINUS .
...op veel terreinen bezig...

En hoe denken de Antilliaanse politici erover?

'Politici hebben een soort besluiteloosheid. Er bestaat een grote kracht van mensen die het verkeerd hebben. Die zijn bang. Er heerst bij hen een angst dat wij via een slimme methode het Papiamentu op de troon willen helpen en het Nederlands weggooien. Toch zie je overal in Nederland dat je de eerste taal kunt bijhouden en een tweede erbij leren. Hier zit men gewoon op de troon der onwetendheid. Men is bang voor een coup. Er heerst een groot wantrouwen. En zo worden de politici in toom gehouden. In dat wantrouwen blijft alles hangen. De vakbonden zijn voor het Papiamentu. De schoolbesturen twijfelen. En de politici, die durven niet. In feite staat het R.K. Schoolbestuur heel sterk. Zij hebben veel meer scholen dan de overheid. Zij zouden de beslissing kunnen doordrukken als ze willen. We willen een cursus Nederlands als vreemde taal beginnen. Een soort l.o.-akte, om de mensen te laten zien, hoe prettig en hoe leuk het is en hoeveel succes zo'n methode heeft. Dus hoe goed je een taal op zo'n manier kunt leren. Er bestaat ook een methode: *Nederlandse Taal in Aktie*, speciaal voor kinderen die hun mond niet open durven doen. Met die methode durven ze het wel. Het ILA heeft voor het nieuwe BVO het leerplan ontwikkeld. Eigenlijk is dat door ons als persoon gedaan, maar in feite toch als instituut.'

SKOL HUMANISTIKO

U hebt ervaring met onderwijs, waarbij het Papiamentu als voertaal wordt gebruikt. Hoe lang bestaat de Skol Humanistiko nu?

'We sluiten straks de vierde klas af. De kinderen leren al vanaf de eerste klas Nederlands als vreemde taal. Dat gebeurt eerst mondeling in het tweede of derde trimester, als het aanvankelijk schrijven is afgelopen. In de tweede klas leren ze ook schrijven en lezen in het Nederlands. Dan beginnen ze 'input' te krijgen. Dat wordt steeds meer en gaat steeds beter, als de wetenschappelijke voorspellingen bewaarheid worden. Eerst wekte deze methode de wanhoop op van de leerkrachten. Het is een nabootsing van de moedertaal. De kinderen krijgen aanvankelijk zinvolle input in een stressloze omgeving. Heel veel input. Dat gebeurt door middel van video's, met cassettebandjes, computerprogramma's, e.d.: een soort *Desert Storm*. Dat kan niet fout gaan: 's maandags krijgen ze een soort totaliteit, dinsdag de video, woensdag een verwerking, donderdag begrijpend lezen en vrijdag lezen voor hun plezier. Tenslotte moeten we wachten tot de bloemen opengaan. Dat is moeilijk, want ze zitten niet in een omgeving om passieve kennis los te maken. Maar de input is correct. We merken dat de kinderen erg goed technisch lezen. Misschien doen ze het zelfs iets te veel.'

Is er ook belangstelling van de andere scholen? Of van de inspectie of van Sedukal?

'We werden eerst genegeerd, zelfs tegengewerkt in het begin, maar nu gaat het beter. Gisteren heb ik nog gepraat met het R.K.Schoolbestuur. Ook zijn we uitgenodigd door de politici die nu bezig zijn een bestuurscollege te vormen. Ze zeiden dat het in de bedoeling lag ons meer te erkennen. Men is hier te halfslachtig. Ze houden het Nederlands aan en willen niet verder zoeken om dat zo goed mogelijk te doen. Ik wil wel het allerbeste Nederlands geven op onze school.'

Zouden de huidige onderwijzers na de bijscholingscursussen zo over kunnen gaan op Papiamentstalig onderwijs?

'Ze zouden zeker een bijscholing van zes maanden moeten krijgen. Anders vallen ze toch weer terug op het Nederlands als moedertaal.'

U bent begonnen met het schrijven van een biografie van Jean Girigorie. Hoe staat het daarmee?

'Ik kan er niet zo regelmatig aan werken als ik wel zou willen. Dat komt door allerlei andere dingen, zoals de school en het ILA. Maar die biografie is een heilige opdracht. Het wordt minstens een korte schets. Ik denk dat ik eerst die afmaak en dan later een uitgebreide biografie. Dat eerste levensbericht zal zo'n tien pagina's omvatten. Later als ik dan naar Santo Domingo en naar Haïti ben geweest, kan ik meer schrijven. Ik vind het heel leuk om haar werk een echte dimensie te geven. Die woeste kinderen die ze schildert. Waar heeft ze die gezien? Hier? Neen, op Santo Domingo en op Haïti. Het zijn jeugdindrukken die ze schildert, hoewel ze met woorden verwijst naar onze gemeenschap. En Jean heeft het nu meer dan ooit nodig na al die nare ervaringen die ze pas gehad heeft.'

Hebt u uzelf een tijdslimiet gesteld?

'Het zal eind juli zeker klaar zijn.'

MULTATULI

Op 21 mei j.l. heeft Frank Martinus een lezing gehouden in Parijs voor het Institut Neerlandais. Die lezing had als titel 'Multatuli, est-il tombé du ciel?' (Is Multatuli uit de hemel komen vallen? In de Nederlandse literatuur uiteraard.) Multatuli is volgens veel literatuurhistorici een uniek figuur in de Nederlandse literatuur. De andere sprekers op die studiedag, Jaques Leclerc, Annemarie Kets-Vree en J.J.Oversteegen gingen ook van dat standpunt uit. Frank Martinus kan het daar echter niet mee eens zijn. En hij kwam met verschillende voorlopers aandragen, waarvan Nicolaas Beets, de schrijver van de *'Camera Obscura'* wel de bekendste is.

"Sociologie beter instrument dan slavenmeesters bij taal"

'Beets heeft twintig jaar gezwegen. Men noemt dat zijn grote zwijgen. Maar niemand vraagt zich af waarom hij zo lang zweeg. Beets was lid van de *'Sociëteit voor de afschaffing van de slavernij'*. Dat is bij bijna niemand bekend en niemand ziet het belang ervan in. Oversteegen was eerst historicus. Hij zou het moeten weten. Ze willen de *'Camera Obscura'* tot de verplichte literatuur laten behoren. Dat kan niet. Het is zo niet te lezen. Je moet de sociale context kennen. Dan pas kun je literatuur lezen. Dan begrijp je pas waaraan de schrijver in zijn werk refereert. In Suriname heb ik dat veel gedaan: literatuur plaatsen in de sociale context. In Amsterdam ben ik er ook aan begonnen. Het is leuk om daar weer mee door te gaan. Het werkt relativerend. Je staat eerlijker t.o.v. literatuur. Ik sta er ook anders tegenover, ik ben vrij van vooroordelen naar de Nederlandse literatuur toe. Ik pleit soms voor Nederlandse dingen, waarvan de Nederlanders zelf zeggen: 'Dat hebben we niet.' Ik stond daar tegenover die anderen gewoon te zeggen dat hun verhaal niet klopte. Ik daagde iedereen uit. Zij vinden Multatuli een uniek figuur, ik niet. Het zou veel erger zijn als Multatuli alleen stond. Als dat zo is, maakt dat de figuur zelf zo waardeloos. Maar ik blijf volhouden: je had overal van die mensen. Ook Putman bijvoorbeeld en pater Den Oever.'

'De KLM wil niet....'

Vervolg van pag. 1

hier de komende 5 jaar te wonen.'

Op wat voor soort toerist moeten wij mikken?
(O): 'Siegfried Loeper van de Tourism Foundation wil zich op de *upper market* richten, de meer kapitaalkrachtige toerist. Ik denk dat dat een goede keuze is. Als je het massa-toerisme hier naar toe haalt kan dat schadelijk zijn voor het eiland.'

Dat we een soort tweede Spanje worden ....
(O): 'Ja, en daar hebben ze desastreuze gevolgen van gehad. Ik zou daarnaast een pleidooi willen houden voor de economische ontwikkeling en ontwikkeling van het investeringsklimaat door capabele lokale mensen. Verder moet men hier als het kan wat volwassener tegenover het syndroom van 'kolonialisatie' gaat staan. Dat is het niet: die Hollander (die hier komt) wil gewoon geld zien. Die is net zo'n entrepreneur als de Antilliaan. Maar je ziet de ontwikkeling om je heen groeien, niet alleen in de luchtvaart.'

Het hangt allemaal toch een beetje met elkaar samen en van elkaar af...
(O): 'Het is erg positief dat niet op één pijler wordt gesteund.' beginnen nu ook te komen. Die worden goed bewerkt, daar ligt een gigantische markt.'

Verwacht u hier een moeilijke baan te zullen hebben?
(G): 'Het zal veelzijdig zijn; het staat voortdurend in de belangstelling. Door de samenwerking met de ALM staat het ook binnen de KLM in de belangstelling. Het is daarnaast ook een van onze drukke grote lijnen.'
(O): 'Ik kan uit ervaring spreken: het is een moeilijke baan.'

(G): 'Ik heb in verschillende landen gewerkt in het Verre- en Midden Oosten en Afrika en heb me altijd kunnen aanpaassen. Dit is de eerste keer dat ik in het Nederlands kan opereren en het is een stukje bekendheid met Nederland.'

Het leeftijdsverschil tussen de komende en de gaande man is nogal groot. Is daar een reden voor?
(G): 'Als u naar onze huidige topdirectie kijkt: daar zitten mensen die zjn jonger zijn dan ik. Jong is relatief. Het totale bedrijf maakt een verjonging door. De na-oorlogse mensen gaan met pensioen.'

(O): 'Deze vestiging wordt als een zware vestiging bescho-

Antillen in combinatie aantrekkelijke bestemming

De Antillen, zeggen ze, is zo attractief omdat alle eilanden een eigen gezicht hebben, iets eigens te bieden hebben. Ik zal niet vragen welke u het mooiste of leukste vindt...
(O): 'Je mag dat gerust doen en ik geef eerlijk antwoord. Als het me allemaal een beetje te veel werd ging in naar Bonaire voor de rust. Het is daar lekker rustig. Vorige week hebben we een waarschuwing laten horen aan de overheid van Bonaire; als je dat imago hebt moet je het proberen te behouden. Dat staat lijnrecht tegenover de ideeën van anderen, dat het een *Bonaire-express* moet worden. (G): 'Aruba en Bonaire waren nieuw voor mij. St Maarten kende ik al. Ik denk dat de eilanden in combinatie attractief zijn.'

Is er in de rest van Europa ook toenemende belangstelling voor de Antillen?
(G): 'Met name de Duitsers en de Scandinaviërs uwd en je moet er de beste mensen neetzetten. Wij hebben het niet met leeftijd maar met geschiktheid verbonden.'
(G): 'Je ziet hier een beetje in een glazen kastje. Men heeft toch wel grote belanstelling, intern, extern en in het bedrijf. Ook voor onze eigen mensen is het een populair gebied.'

U gaat nu met pensioen?
(O): 'Ja, we hebben een huis in Haarlem. Ik vind het hier erg leuk geweest. Ik heb de mensen erg leren waarderen. Ik schat ze hoog in; soms lijden ze, lijkt wel, een beetje aan een minderwaardigheidscomplex; ze zijn veel capabeler dan men denkt. Ik zal af en toe weer terugkomen. Toch heb je na twee jaar een beetje dat 'dushi Kòrsou-gevoel'.

VREES DUIDT OP WANTROUWEN IN POLITIEK BESTEL

Uit een ander vaatje getapt...

Kritiek op telefoontap blijkt alsnog voorbarig

= door mr H.A. v.d. Wal en mr M.J. van Zandvoort =

DE VOORGESTELDE strafbaarstelling van de telefoontap houdt de gemoederen bezig. Helaas worden in de discussies over dit onderwerp verschillende zaken door elkaar gehaald. Ook het artikel van mevr. mr drs H.B. van Aller in de zaterdagbijlage Ñapa van 18 mei jl geeft daarvan blijk en zal zeker belangstellende niet-juristen in verwarring kunnen brengen. Waar gaat het nu eigenlijk om?

In Aruba bestaat sinds 1 januari van dit jaar de situatie dat het aftappen van telefoons en ander gegevensverkeer door de inwerkingstreding van artikel I.16 van de Staatsregeling van Aruba niet is toegestaan, maar dat in het Wetboek van Strafrecht van Aruba een strafbaarstelling ontbreekt. Met andere woorden: het heimelijk afluisteren van telefoongesprekken en het aftappen van gegevens, die niet voor degene die afluistert zijn bestemd, is nu niet strafbaar.

Tegen personen die zich hieraan zouden schuldig maken, kan op grond van het Wetboek van Strafrecht van Aruba niet worden opgetreden. De ontwerplandsverordening, die in december 1990 bij de Staten van Aruba is ingediend, dient ertoe om dit manco te verhelpen: het heimelijk aftappen van telefoongesprekken en gegevensverkeer wordt strafbaar gesteld.

Tot zover lijkt men over het algemeen geen bezwaren tegen het ontwerp te hebben. De kritiek richt zich vooral op het feit dat de strafbaarstelling twee uitzonderingen kent. In de eerste plaats zondert het ontwerp de zogenaamde strafvorderlijke tap van strafbaarheid uit. Bij bestrijding van zware criminaliteit, zoals de handel in drugs, kan het afluisteren van telefoons een zeer effectief middel zijn om verdachten op te sporen, bewijs te verzamelen en gegevens over mogelijke toekomstige deals te verkrijgen.

Omdat elke verdachte van een strafbaar feit bescherming geniet van de waarborgen die het Wetboek van Strafvordering van Aruba hem biedt, moet de uitwerking van de strafvorderlijke tap in dat wetboek worden opgenomen. Hiertoe is in samenwerking met de Nederlandse Antillen een ontwerp gemaakt, dat inmiddels ter bespreking in de Ministeriële Samenwerkingsraad aan de orde is geweest. Vanwege de verplichte eenvormigheid van het strafprocesrecht van beide landen, was het dus niet mogelijk deze regeling tegelijk met het ontwerp voor de strafbaarstelling van de telefoontap aan de Staten van Aruba aan te bieden (de eenvormigheid houdt in dat, omdat beide landen een Gemeenschappelijk Hof van Justitie hebben, alle rechterlijke procedures gelijk moeten zijn en wijzigingen van bij voorbeeld het Wetboek van Strafvordering van beide landen in nauw overleg moeten plaatsvinden). Juist omdat het eerder genoemde artikel I.16 van de Staatsregeling van Aruba per 1 januari jl. in werking is getreden, is het begrijpelijk dat met de indiening van het ontwerp tot strafbaarstelling van de telefoontap de uitwerking van de strafvorderlijke tap niet is afgewacht.

SPECULATIE

Een tweede uitzondering op de strafbaarheid vormt het aftappen van telefoongesprekken en gegevensverkeer als dit gebeurt in het belang van de veiligheid van het land, de zogenaamde veiligheidstap. Hoewel er voorbeelden genoeg zijn van landen waar stelselmatig 'big brother-praktijken' worden toegepast, is dergelijke kritiek op het ontwerp op dit moment voorbarig. In de eerste plaats is Aruba geen totalitair land en schrijft de wet en niet een individuele minister voor wat onder veiligheid van het Land moet worden verstaan.

In de tweede plaats, en dat wordt tot nu toe door iedere criticus over het hoofd gezien, voorziet het voorgestelde ontwerp beslist niet in de *regeling* van de veiligheidstap. Zoals hierboven vermeld, biedt het ontwerp slechts de *mogelijkheid* tot een strafvorderlijke- en een veiligheidstap. Hoe deze in de praktijk worden toegepast, moet voor de strafvorderlijke tap worden geregeld in het Wetboek van Strafvordering (zowel van Aruba als van de Nederlandse Antillen) en moet voor de veiligheidstap in een aparte regeling worden vastgelegd. Zolang de inhoud van deze regelingen niet bekend is, komt kritiek slechts neer op speculatie.

WAARBORGEN

Geen van de critici lijkt zich zorgen te maken over de regeling van de strafvorderlijke tap. Het feit dat over de toepassing van dit middel een rechter, in de persoon van de rechter-commissaris, zal oordelen, biedt blijkbaar voldoende garantie dat van de tap geen willekeurig gebruik zal worden gemaakt. Gezien de fase waarin het opsporingsonderzoek zich op dat moment bevindt en de snelheid waarmee de rechter-commissaris vaak moet beslissen over zaken als het toepassen van dwangmiddelen (zoals der telefoontap er ook een is), is dit nog maar de vraag. Niet voor niets is het voor de BVD, de veiligheidsdienst in Nederland, soms aantrekkelijker en gemakkelijker om — via de officier van Justitie (de 'terreur-officier') — via de rechter-commissaris een 'tapvergunning' te vragen, dan te pogen hiervoor vier ministers op één lijn te krijgen.

Waar de kritiek zich met name op richt is het mogelijke misbruik van de veiligheidstap, door de ruime interpretatie die zou kunnen worden gegeven aan het begrip 'veiligheid van het Land'. Dat de bevoegdheid tot de veiligheidstap in het ontwerp wordt gegeven aan een drietal ministers, is in de publieke discussie daarbij extra reden om het ontwerp als zodanig af te keuren.

GEEN VERTROUWEN

De telkens terugkerende argumenten tegen de bevoegdheid om in verband met de veiligheid van het land telecommunicatieverkeer af te tappen, kunnen als volgt worden samengevat. Men is bang voor misbruik van bevoegdheden door de desbetreffende ministers. De kleinschaligheid van het Land leent zich niet voor dergelijke praktijken, is een ander gehoord argument. Het gebrek aan rechterlijke tussenkomst impliceert volgens anderen per difinitie een gebrek aan waarborgen.

Daarnaast wordt als gemis ervaren dat er geen mededelingsplicht bestaat aan derdenafgeluisterden (anderen dan de verdachte persoon, die ook van dezelfde telefoonaansluiting gebruikmaken).

De geuite vrees voor het feit dat de veiligheidstapbevoegdheid aan drie ministers wordt gegeven, duidt op een grote mate van wantrouwen ten opzichte van het Arubaanse politieke bestel. Blijkbaar genieten de ministers alhier niet een breed vertrouwen wat betreft de uitoefening van hen bij de wet verleende bevoegdheden. Wat hier ook van zij, om op grond van dit algemeen gevoelen af te zien van het verlenen van die bevoegdheden (en wellicht van élke bevoegdheid aan een of meer ministers), is een conclusie die niet lichtvaardig mag worden getrokken. Het zou immers tot gevolg hebben dat vele landsverordeningen en daarop gebaseerde uitvoeringswetgeving gewijzigd zouden moeten worden.

De vraag is dan aan wie de bevoegdheden dan wel moeten worden gegeven. Duidelijk is dat dit geen verbetering van de bestaande bestuurs(rechtelijke) verhoudingen zal opleveren.

Ook in het geval van een veiligheidstap zal deze vraag tot grote problemen aanleiding geven. Om de beslissing tot de veiligheidstap als zodanig aan de rechterlijke macht over te laten, is naar de aard van de materie niet juist: zoals Van Aller in haar eerder genoemde artikel reeds opmerkte, past zo'n bevoegdheid niet bij de taken en bevoegdheden die de rechter in het strafproces heeft; net zo min verdraagt zich hiermee het geheime karakter dat inherent is aan de activiteiten van de Veiligheidsdienst.

'ORWELLIAANS'

Gelet op de kleinschaligheid van Aruba, zou — aldus de critici — het ontwerp kunnen leiden tot Orwelliaanse toestanden. Die vrees is volgens ondergetekenden volstrekt ongegrond. Ten eerste bieden de ontwerplandsverordening en de (nog op te stellen) uitvoeringsbesluiten voldoende waarborgen tegen een willekeurig gebruik tegen bij voorbeeld politieke tegenstanders. Hoewel omtrent de toepassing van de veiligheidstap nog niets is geregeld (en toepassing dus ook nog niet mogelijk is) zien de critici over het hoofd dat niet alleen de regeling van de strafvorderlijke tap, maar *ook* die van de veiligheidstap onderworpen is aan de strenge regels die het Europese Hof- en de Europese Commissie voor de Rechten van de Mens in diverse zeer recente uitspraken hebben geformuleerd.

Indien na aanbieding aan de Staten het ontwerp voor de strafvorderlijke tap een openbaar stuk wordt, zal duidelijk worden dat daarin de recent geformuleerde vereisten en waarborgen zijn verwerkt. Ten tweede kan de veiligheid van het Land ook in het geding zijn als gevolg van activiteiten van niet-ingezetenen. Indien bij voorbeeld een groep buitenlanders alhier een militaire coup tegen de Arubaanse regering of tegen de regering in het eigen land beraamt, is het duidelijk dat hier de veiligheid van het Land op het spel staat: in het eerste geval de zogenaamde interne veiligheid, in het tweede geval de externe, in de vorm van buitenlandse betrekkingnen. Het argument van de kleinschaligheid gaat in zo'n geval niet op.

Hierboven is reeds gewag gemaakt van de kennelijk levende ideeën over de rechterlijke macht: zolang bevoegdheden maar aan de rechtercommissaris worden verleend, houdt dat voldoende waarborgen in voor een juiste toepassing van die bevoegdheden.

Deze stelling willen wij niet betwisten (hoewel wij hierboven wel een kritische kanttekening hebben geplaatst), echter, voor de veiligheidstap moet worden gewezen op de afweging van belangen die hier een rol spelen. Hoezeer de rechtercommissaris tot die afweging in staat is tijdens het strafproces, hij is niet de aangewezen persoon om te oordelen over maatregelen in verband met de veiligheid van het Land.

MEDEDELINGSPLICHT

Een ander gehoord bezwaar vormt het feit dat ook gesprekken van anderen dan de verdachte worden getapt, als zij van dezelfde telefoonaansluiting gebruikmaken. Dat is inderdaad een bezwaar, maar wanneer sprake is van zware criminaliteit of van inbreuk op de veiligheid van het land, mag, zoals hiervoor gesteld, onder omstandigheden een inbreuk worden gemaakt op de individuele rechten van de mens.

Bij de regeling van de strafvorderlijke tap in Nederland is overigens bepaald dat de toestemming voor het tappen wordt beperkt tot één telefoonnummer, hoewel zware criminelen meestal niet thuis, maar verspreid bij buren, werkgever en openbare gelegenheden bellen.

Deze beperking is opgenomen om zo min mogelijk anderen dan de verdachte ongewild af te luisteren. De Arubaanse regeling voor zowel de strafvorderlijke- als de veiligheidstap zal een dergelijke bepaling moeten bevatten, om niet in strijd te komen met de mensenrechtenverdragen. Daarnaast zullen de regelingen moeten voorzien in een mededelingsplicht: zodra de stand van het onderzoek dit toelaat, moet de verdachte worden bericht dat hij is afgetapt. De mededelingsplicht is één van de eisen die uit het Europese Verdrag voor de Rechten van de Mens voortvloeien en is bedoeld om een te vergaand gebruik van de telefoontap tegen te gaan. Op grond van dit verdrag zal ook de regeling voor de veiligheidstap een dergelijke plicht moeten bevatten. Tevens is door de Europese Commissie voor de Rechten van de Mens bepaald dat de verdachte integraal kennis moet kunnen nemen van het verzamelde geluidsmateriaal, zodat hij weet wat men over hem te weten is gekomen en hij een kans krijgt om een en ander te weerleggen.

CONCLUSIE

Is de kritiek dan helemaal onterecht? Nee, niet voor mensen die niet op de hoogte zijn van de verplichtingen die voortvloeien uit internationale mensenrechtenverdragen en uit de beginselen van behoorlijk bestuur. Een regeling van zowel de strafvorderlijke- als de veiligheidstap moeten die toets kunnen doorstaan.

Ook als er discrepantie bestaat tussen 'Sein' en 'Sollen', tussen wat er in de praktijk gebeurt en wat zou behoren te gebeuren, staat de burger niet met lege handen. Overheidsoptreden, of dit nu in de rechtmatige wijze, veroorzaakt soms schade aan een individu. De overheid is gebonden om deze schade, mede door het maken van goede regelgeving zoveel mogelijk te beperken, en deze in bepaalde gevallen ook te vergoeden.

De Memorie van Toelichting bij het bekritiseerde ontwerp geeft een indicatie van de verantwoording die de regering in deze op zich voelt rusten: daar wordt melding gemaakt van het voornemen een college in te stellen, dat het voornemen tot het instellen van een veiligheidstap zou moeten toetsen. Het woord is nu aan de Staten van Aruba om te bepalen op welke wijze, met welke snelheid en met welke inhoud zij een regeling voor de veiligheidstap vorm wil laten krijgen.

Politie Veendam: Allochtoon op nieuwe fiets is altijd verdacht

De fracties van PvdA en Groen links in de Tweede kamer hebben verontwaardigd gereageerd op **discriminerende uitlatingen** van een lid van de leiding van **het politiekorps van Veendam**. In schriftelijke vragen dringen beide fracties er bij minister Dales van Binnenlandse zaken op aan ervoor te zorgen dat dergelijke uitlatingen in de toekomst niet meer voorkomen.

De kwestie betrof de aanhouding van een Somalische asielzoeker, die op een splinternieuwe fiets door Veendam reed. De man werd aangehouden op verdenking van diefstal, maar bij nader inzien bleek de fiets wel degelijk zijn eigendom te zijn. Een lid van de Veendamse korpsleiding liet zich naar aanleiding van dit incident tegenover een journalist ontvallen, dat in Veendam in principe iedere allochtoon op een nieuwe fiets verdenking van diefstal op zich laadt.

Tijdens een commissievergadering maandag over het minderhedenbeleid spraken ook andere fracties hun verontwaardiging over deze uitlating uit.

Werk Rosetta Loy nogal stroef vertaald

'Wegen van stof': verhaal van Italiaanse familie

IN DE SERIE Meulenhoff Kroniek verscheen in de loop van vorig jaar de roman 'Wegen van Stof' van de Italiaanse schrijfster Rosetta Loy. Volgens de informatie op de achterflap van het boek Ontving 'Wegen van Stof' vier prijzen en stond het bijna een jaar Lang op bestsellerlijsten in Italië.

In haar roman vertelt Rosetta Loy het verhaal van drie opeenvolgende generaties van een Piemontese boerenfamilie in de periode tussen de Napoleontische oorlogen en de eenwording van Italië. Al verlaten enkele van de hoofdpersonen gedurende korte of langere periode hun geboortedorp om elders hun geluk te beproeven, de gebeurtenissen in de roman spelen zich allemaal af in en om het huis dat Gran Masten, de stamvader van de familie, aan het eind van de 18-de eeuw bouwde toen hij de status van hereboer bereikte. De band, die zijn kinderen en kleinkinderen hebben met het familiebezit, wordt zo door de schrijfster extra benadrukt.

Zoals te verwachten valt van een familiekroniek, die meerdere generaties omvat, maakt de lezer kennis met talloze familieleden. Daaronder zijn er avonturiers en dromers, romantici en nuchtere geesten, losbandige types en religieus ingestelden. Geboorte en dood wisselen elkaar bijna seizoensgewijs af. Als kinderen niet jong door ziekten of tragische ongevallen sterven, volgt de lezer hen in hun ontwikkeling tot volwassen individuen, ieder met zijn eigenaardigheden. En zelfs na de dood blijft een enkeling in het huis ronddolen... Maar niet alleen de familie van Gran Masten komt aan bod: ook verschillende onlosmakelijk aan de familie verbonden kindermeisjes, dienstmeisjes en trouwe bedienden bevolken het verhaal.

NIET FLAMBOYANT

De personages in 'Wegen van Stof' zijn geen flamboyante figuren, zoals die in vergelijkbaar werk van Gabriel García Márquez, Isabel Allende, André Brink of --om dichter bij Piemonte te blijven -- Guiseppe Tomasi di Lampedusa zijn te vinden. Niet dat Rosetta Loy's figuren dimensieloos of saai zouden zijn. Het lezen van hun geschiedenis boeit zeker wel, maar toch ontbreekt er iets aan hen. Na lezing verdwijnen zij, verworden tot stof. Misschien is dat ook de bedoeling van de schrijfster, maar als lezer zou je toch graag al is het maar één indrukwekkende gebeurtenis willen onthouden, één bijzondere handeling, of één aangrijpende emotie. Hiermee is niet gezegd dat er helemaal niets overblijft na lezing van het boek. Natuurlijk zijn er hier en daar scènes die je bij blijven, alleen: het zijn er zo weinig. Een mooie uitzondering is de beschrijving van de littekens, die Pidren opliep tijdens zijn zwerftochten in het leger van Napoleon: *Zijn lichaam was bedekt met littekens en allemaal hadden ze namen van bossen, rivieren, legerkampen en bivakken waarvan hij de herinnering op zijn huid meedroeg. Maar er was geen enkel litteken dat aan Rusland herinnerde, het was alsof hij dat land ongedeerd was gepasseerd, als een duivel door het vuur.*

STROEVE VERTALING

Ik heb geen idee van het Italiaanse origineel, maar naar mijn gevoel laat de Nederlandse vertaling van 'Wegen van Stof' te wensen over. En niets is zo storend als het lezen van stroeve zinnen of onduidelijke passages (met uitzondering misschien van het geluid van een wekker op zondagochtend). Wat bijvoorbeeld te denken van een alinea als: *Luis, zijn vader, had na de koorts die hij in mei door zijn schuld had opgelopen weer opnieuw last van zijn been gekregen en toch was hij iedere morgen voor dag en dauw al buiten. Zonder antwoord te geven liep Pietro Guiseppe verder de oprijlaan op en toen hij langs hem liep probeerde Gavriel hem bij zijn arm te pakken, hij rukte zich los en bleef verderop stilstaan terwijl hij hem met zijn grote, grijze ogen aankeek. Gavriel voelde hoe zijn stem in zijn keel stokte, hij vloekte in dialect en hij had het gevoel dat hij deze onverschillige, grote jongen haatte. Schiet op, zei hij tegen hem, jij hoort niet bij ons, jij bent van het geslacht van Maturlin.* Volgens de tekst op achterflap is een van de bijzonderheden van de schrijfster de manier waarop zij omgaat met de tijd, maar het gaat er bij mij niet in dat in het origineel werkelijk iets stond dat er in het Nederlands zo uitziet: *Gavriel was zeventien en had totaal geen zin om verder te leren, maar ook niet om met het eerste hanegekraai op te staan en achter zijn vader door de vochtige, bedauwde velden te lopen. De honden waren zich nog aan het schudden om wakker te worden en zijn lege maag rammelde. Want Sacarlott wil vlug en met heldere geest doorstappen zoals alleen maar kan als men nog niet gegeten heeft; hij loopt met gezwinde pas, trots dat hij de stappen van zijn zoon achter zich hoort, alsof zijn zoon en zijn land één zijn, een kwadraat in de tijd.* Het kost moeite om door dergelijke passages te komen, zonder de sfeer van het verhaal te verliezen.

Al met al is Wegen van Stof (in Nederlandse vertaling) niet het meest indrukwekkende boek dat men zich kan voorstellen. Toch moet gezegd worden dat het ondanks alle op en aanmerkingen, die erover te maken zijn, niet een boek is, waar je halverwege genoeg van krijgt en weglegt: eenmaal begonnen lees je het tot de laatste bladzijde uit, al was het maar uit nieuwsgierigheid.

Rosetta Loy WEGEN VAN STOF Meulenhoff Kroniek ISBN 90 290 3959 0

"Taal duldt geen dubbelzinnigheid"

UTRECHT - "Ik geloof niet in synonymie. Absolute synonymie bestaat gewoon niet. Er zijn altijd verschillen. Een fiets en een rijwiel zijn hetzelfde, toch zal een handelaar op zijn winkel zetten dat hij rijwielhandelaar is. Dat staat toch beter." Dat zegt prof.dr. P.G.J. van Sterkenburg, eindredacteur van het Groot synoniemen woordenboek. Dat verscheen vorige week bij Van Dale. "Taal duldt geen dubbelzinnigheid. Van alle woorden voor iets wordt er uiteindelijk een gefavoriseerd, de rest komt min of meer aan de rand te staan en wordt bij voorbeeld schertsend gebruikt", aldus de hoofdverantwoordelijke van het ruim 1.200 bladzijden tellende naslagwerk.

Van de professor hadden het er best een kleine driehonderd mogen zijn, dan had hij de synoniemen ook in allerlei contexten kunnen geven. Dat is de methode om de verschillen te laten zien. Maar van dale had natuurlijk een bepaald budget en drie jaar voor de totstandkoming uitgetrokken. Het boek moet bovendien verkoopbaar blijven, het groot synoniemen woordenboek kost nu al 150 gulden.

Van Sterkenburg, directeur van het instituut voor Nederlandse lexicologie, heeft niettemin met veel plezier aan het groot synoniemen woordenboek in de huidige opzet gewerkt. Hij spreekt er met zichtbaar genoegen over. "Het heeft een nieuw concept, dat is van mezelf. Het laat zich horizontaal en verticaal gebruiken."

Hij slaat het woord 'apparaat' op. Het synoniem is 'toestel' en het is verstandig om ook even 'installatie' op te slaan. Deze woorden staan erachter, dus horizontaal. Maar onder 'apparaat' staan allerlei soorten apparaten opgesomd, zoals de haardroger, de computer, de fax en de televisie. Voor de kantlijn staat dan weer wat een haardroger, een computer, een fax en een televisie doen. Zo kun je dingen ook vinden als je niet op de naam kunt komen. Achter de verschillende apparaten, dus weer horizontaal, staan ook weer de eventuele synoniemen. Bij televisie van 'beeldbuis' tot het schertsende 'treurbuis' toe. 'Zo is dat in ons taalgebied nog niet eerder gedaan', aldus Van Sterkenburg.

Het boek geeft aan of iets schertsend, formeel, archaïsch, vulgair of wat dan ook is. "Dat is vooral voor buitenlanders een gemak, voor hen is het niet altijd even gemakkelijk om de juiste toon te treffen." Zelf keek Van Sterkenburg ook wel eens op van de kwalificatie die zijn drie full-time medewerksters aan de woorden gaven.

Spreekwoorden hebben bepaalde charme

Mario Dijkhof verzamelt Arubaanse zegswijzen

door Carel de Haseth

OP DE EEN of andere manier hebben spreekwoorden een heel bijzondere charme voor de mens. Waar er taal is zijn er ook: die (meestal korte) uitdrukkingen, die op kernachtig en voor een ieder insider begrijpelijk wijze kunnen uitdrukken. Het is dan ook niet vreemd dat er voor alle mogelijke talen speciale spreekwoordenboeken bestaan.

In de loop der jaren publiceerden verschillende personen over Papiamentse spreekwoorden: vorig jaar nog verscheen *'Spreekwoorden en zegswijzen Nederlands-Spaans-Portugees-Papiaments'* van Antoine Maduro. Kortgeleden bracht Mario Dijkhoff een specifiek Arubaanse verzameling zegswijzen uit onder de titel *'Proverbio y dicho di Aruba'*.

OOK BIJ MADURO

'Proverbio y dicho di Aruba' bevat 250 alfabetisch geordende uitdrukkingen, elk voorzien van een korte uitleg. Verschillende van de gezegden zijn, zoals te verwachten was, ook te vinden in eerder verschenen werk van o.a. Maduro. Maar er zijn ook enkele bij, die ik zo gauw niet bij andere auteurs heb kunnen terugvinden, zoals bijvoorbeeld *'chinani cu cuné'*. Daarnaast zijn er vaak tussen de Arubaanse gezegden van Dijkhoff en die van Maduro kleine verschillen. Dijkhoff geeft bijvoorbeeld *'banana a muri, tipo t'ei'*, bij Maduro vindt men *'banana a muri, ma vipé t'ei'*. Bij Dijkhoff vinden we *'combito di Chonoi ta fiesta di cachó'* en bij Maduro *'combito sin noi ta fiesta di cachó'*. In een ander geval geeft Dijkhoff *'cachó no ta come cachó'*, terwijl Maduro naast deze uitdrukking ook opneemt *'cachó ta come cachó'*. Zo staat bij Dijkhoff *'pushi ta hunga cu su yiu te ora e saca su wowo'*; bij andere auteurs is het geen poes, maar een aap. Verschillen, die wellicht een nadere studie waard zijn.

ALFABETISCH

Terwijl de meeste andere auteurs voor een ordening naar thema kiezen (bijv. alle spreekwoorden waarin een hond voorkomt samen onder het trefwoord hond) heeft Dijkhoff gekozen voor een zuiver alfabetische opsomming. Persoonlijk ben ik van mening dat dit het hanteren van het boek niet vergemakkelijkt. Om maar een voorbeeld te noemen: in *'Proverbio y dicho di Aruba'* vindt men onder de E: *'e no a perde pa gana'*, onder de M: *'mi buchi a yena'* en onder de N: *'no hiba, no trese'*. Voor hetzelfde geld zou gekozen kunnen worden voor een geheel andere volgorde: *'mi no a perde pa gana'*, *'su buchi a yena'* en *'e n' hiba, e n' trese'*. Maar goed, elke indeling heeft zijn pro's en cons!

Voor de Arubaanse lezer heeft *'Proverbio y dicho di Aruba'* het additionele voordeel dat het geschreven is in de Arubaanse spelling van het Papiaments; voor de Curaçaose lezer is dit wel even wennen.

'Volwassenboek' voor kinderen

Paul Biegel wint prijs met 'Anderland'

= door Sandra Jongenelen =

"MIJN LEZERSGROEP is onlangs treffend getypeerd door de tekenaar Peter van Straaten in het Parool. Je ziet een geile meid, die naar beneden roept: 'Pa, is de Donald Duck er al?'. Zo'n lezer leest bij de bibliotheek Kuifje samen met een roman van Jan Wolkers. Mijn boekt past precies in die leeftijdsgroep.' Aan het woord is de bijna 66-jarige Paul Biegel, schrijver van het boek 'Anderland, een Brandaan mythe', dat hij eigenlijk voor volwassenen schreef. Toch werd zijn boek deze week bekroond met de Libris Woutertje Pieterse prijs 1991,de hoogste literaire onderscheiding voor jeugd- en kinderliteratuur, die Nederland kent.

Het lijkt hem niet te deren dat zijn 'Volwassenboek' een prijs voor het beste kinderboek heeft gekregen. 'Ik denk nooit, nu ga ik speciaal voor kinderen schrijven. Ik schrijf, en het blijkt dan geschikt te zijn voor kinderen.' Het belangrijkste verschil dat Biegel tussen een kinder- en een volwassenboek maakt, is dat hij bij het schrijven van een jeugdboek minder feiten als bekend veronderstelt acht. 'Je past de woordkeus een beetje aan', meent Biegel.

PRIJZEN

Het meer dan 35 titels tellende oeuvre van Biegel bestaat voor het grootste deel uit kinder- en jeugdboeken. Zeker 15 daarvan zijn vertaald en uitgegeven in meer dan tien verschillende landen. Voor zijn jeugdboeken werd hij meerdere malen bekroond met gouden en zilveren griffels, de staatsprijs en de Nienke van Hichtumprijs. Het schrijven van *Anderland* (Uitgeverij Holland) is volgens Biegel niet makkelijk geweest. Hij deed er zeven jaar over. Biegel: 'Ik ben nog nooit zolang met een boek bezig geweest als met dit boek, hoewel ik er ook niet continu aan heb gewerkt. Soms lag het werk een jaar stil.'

'Wat erg veel tijd in beslag heeft genomen is het denken over de structuur, de opbouw en de kleur van het boek. Er moet een chemische reactie tot stand komen, het moet pruttelen in een pan.' Pas daarna begint het eigenlijke schrijven. 'Hoewel het schrijven heel langzaam gaat, met zorgvuldige precisie, heeft het schrijfproces maar een paar maanden gekost', aldus Biegel. Het boek is anders geworden dan de schrijver had gedacht. 'Voordat je begint heb je een idealbeeld van het boek in je hoofd, maar het uiteindelijke resultaat verschilt daar altijd van. Vergelijk het met de vrouw op wie je verliefd bent. Daar heb je dan ook een idealbeeld van. Na zeven jaar huwelijk, ik noem maar wat, blijkt ze toch anders te zijn dan je dacht.'

VERSCHIL

Het verschil tussen het idealbeeld en het uiteindelijke resultaat is volgens Biegel bij *Anderland* veel groter dan bij eerdere boeken. 'Hoe het komt? Ik weet het niet.' 'Vaak weet ik ook niet hoe ik aan bepaalde ideeën kom. Met het begin van het boek, de eerste pagina, ben ik bijvoorbeeld erg lang bezig geweest. Het is een verhaaltje op zich, over een jongetje dat pas thuis mag komen wanneer hij de golven heeft geteld. 'Hoe ik aan dat golventellen kom weet ik niet, maar ik moet er slechts voor zorgen dat het goed op papier komt. Eigenlijk ben ik dan een ambachtsman.'

Het boek is gebaseerd op het verhaal van de oude Keltische mythe van de Brandaantocht. Verhalen over deze tochten werden van generatie tot generatie doorverteld, steeds aangepast aan de mode van de tijd, de denktrant van de toehoorders, en aangevuld met eigen fantasiën. Slechts twee van deze wonderreizen, waaronder het verhaal van de christelijke monnik Brandaan, zijn in latere eeuwen op schrift gesteld. Biegel: 'Severins boek laat zien hoe de fantasie uit de werkelijkheid ontstaat. Hoe het fantastische uit de verhalen in werkelijk op realiteit berust. Toen ik het las, wist ik een beetje hoe mijn boek moest worden.' Thema van het boek werd het zoeken naar het paradijs, dat overigens niet wordt gevonden.

SCHEEPSTOCHT

In *Anderland* vertelt de schipbreukeling Bran over zijn scheepstocht westwaarts. Zijn verhalen worden door de toehoorders verder verteld, waardoor ze spannender, sterker en paradijselijker worden. De drenkeling wordt, al vertellend een held, met goddelijke proporties. De mythe, de Brandaan mythe ontstaat. Het is voor de tweede keer dat Biegel een boek schreef naar een vastaand gegeven. In 1972 zette hij op verzoek van zijn uitgever *'Van den Vos Reinaerde'* in modern Nederlands om, en ruim tien jaar later, in 1983, vroeg de uitgever of hij ook iets met de Brandaan mythe wilde doen. Biegel: 'Al lezend raakte ik erin verstrikt, of beter, door gebiologeerd. Ik vond het wel een uitdaging om vanuit zo'n vaststaand gegeven te werken.' Met de bekroning van het boek is Biegel zeer gelukkig. 'Het is een grote eer, en als je Multatuli's Woutertje Pieterse leest, besef je pas wat een eer het is.' Of het terecht is dat juist dit boek is bekroond? 'Ach, ik weet ondertussen dat mijn oordeel altijd mis is.'

UIT VIJF CONTINENTEN AFKOMSTIG

Ruim helft kardinalen door Johannes Paulus benoemd

Conservatieve vleugel in Amerika's versterkt

ROME - Paus Johannes Paulus II heeft de traditie van de laatste pausen doorgezet bij het benoemen van nieuwe kardinalen, namelijk deze te kiezen uit een grote verscheidenheid van landen. Bij de benoeming van 22 kardinalen in mei dit jaar koos hij zijn kandidaten uit alle vijf continenten. De koers van het kardinalen-college is door deze benoemingen weer verder bijgesteld in conservatieve richting. Van de drie Latijnsamerikaanse nieuwe kardinalen is van twee zeker bekend dat zij zeer behoudend zijn. Hetzelfde kan op doctrinair gebied gezegd worden bijvoorbeeld van de twee Noordamerikaanse bisschoppen die benoemd werden.

Het is nog niet zo lang geleden dat het college van kardinalen een voornamelijk Italiaanse zaak was. Tot aan het Tweede Vaticaanse concilie vormden de Italiaanse kardinalen de meerderheid. Het was dan ook niet verwonderlijk dat er sinds eeuwen alleen maar Italianen gekozen werden tot het pausschap. Onder het laatste concilie in de jaren zestig ging dit veranderen. En op het ogeblik heeft de Rooms katholieke kerk dan ook een Pool als paus.

AMERIKA'S

Onder de nieuwe kardinalen zijn er drie van Latijns Amerika: de aartsbisschoppen van Santo Domingo, Buenos Aires en Guadalajara. Dit zijn respectievelijk Nicolas de Jesus Lopez Rodriguez, Antonio Guarracino en Juan Jesus Posadas Ocampo. De aartsbisschop van de hoofdstad van de Dominicaanse Republiek mag zich de primaat van de Amerika's noemen. De katholieke kerk van de Verenigde Staten kreeg er twee kardinalen bij: Anthony J. Bevilacqua van Filadelfia en Roger M. Mahony van Los Angeles.

De paus maakte verder bekend dat hij in 1979 'in pectore' had benoemd mgr Ignatius Gong Pinmei van Shangai. Dit wilde zeggen dat de benoeming toen niet bekend gemaakt is. Deze werkwijze wordt meestal aangewend om de betrokkene niet in gevaar te brengen omdat in zijn land de kerk vervolgd wordt. Deze nieuwe 89-jarige Chinese kardinaal woont nu in de Amerikaanse stad Stamford na dertig jaar in de Chinese gevangenissen te hebben gezeten. Hij werd gevangen gezet op beschuldiging van landverraad. In 1985 werd hij op ere-woord vrijgelaten.

CATACOMBEN

De paus benoemde ook twee kardinalen uit het voormalige Oostblok, die allebei onder het Communistische juk gezucht hebben; het gaat om bisschoppen, die indertijd in het geheim tot bisschop waren gewijd: aartsbisschop Alexandru Todea van fagaras en Alba Julia van Roemenië en mgr Jan Chryzostom Korec van Nitra in Tsjecho-Slowakije. Zij waren actief in wat het Vaticaan aanduidde als 'de kerk van de Catacomben'.

Kardinaal Korec is Jezuiët. Hij zat acht jaar gevangen (1960-68) omdat hij zich inzette voor de werklozen. Todea werd al in 1951 gearresteerd, werd ter dood veroordeeld maar kreeg in 1964 amnestie. Hij was het slachtoffer van de onderdrukking van de oost-Byzanthijnse ritus. Hij heeft zich ingezet voor de legalisatie van de katholieke kerk, welke in 1990 werd bereikt.

CASSIDY

Onder de nieuwe kardinalen bevindt zich verder de aartsbisschop van Kinshasa in Zaire: Frederic Etsiu-Nzabi-Banungwabi. Ook werd de van Australië afkomstige Vaticaanse diplomaat Edward Cassidy tot het kardinalaat verheven. Hij volgde kardinaal Willebrands op op het secretariaat voor de eenheid van de kerken. Hij was voorheen pro-nuntius in het op kerkelijk gebied roerige Nederland.

De RK kerk van de VS kreeg er ook twee nieuwe kardinalen bij: aartsbisschop Anthony J. Bevilacqua van Filadelfia en Roger M. Mahony. Zoals het geval is met de meeste andere Amerikaanse kardinalen: zij zijn aangesteld in een (aarts)bisdom waarvan de geestelijke leider min of meer automatisch tot het kardinalaat wordt verheven. Mgr Mahony (55) jaar is geboren in Hollywood. Hij is aartsbisschop van het meest dichtbevolkte aartsbisdom van het land met 3.4 miljoen katholieken.

BEHOUDEND

Hij is wat doctrine betreft behoudend maar heeft zich wel het lot aangetrokken van de illegalen en de landbouwarbeiders in de tijd dat hij hulp-bisschop was van Fresno en Stockton. Hij heeft een grote belangstelling voor de problematiek van de Spaanssprekenden. Ook de andere nieuwe Amerikaanse kardinaal, Bevilacqua, is op doctrinair gebied behoudend. Hij is 34 jaar geweest in het bisdom Brooklyn in zijn geboortestad New York. Daarna werd hij bisschop van Pittsburh en nu is hij aartsbisschop van Filadelfia. De VS kennen nu acht kardinalen: twee van hen zijn rustende, vier andere kardinalen zijn buiten het land werkzaam.

Van de 163 kardinalen die de RK kerk nu kent zijn er 87 door de zittende paus Johannes Paulus benoemd in de dertien jaar dat hij nu paus is.

TEKEN WAND

Met de benoeming tot kardinaal van aartsbisschop Antonio Quarracino van Buenos Aires en Nicolas Lopez Rodriguez van Santo Domingo heeft Latijns-Amerika er weer twee conservatieve kardinalen bij. Bij de 22 nieuwe purperdragers bevindt zich geen enkele Braziliaan, hetgeen ook een teken aan de wand is. Verder werd mgr Pio Laghi, nuntius in Argentinië tijdens de militaire dictatuur, tot kardinaal benoemd.

De benoeming van mgr Quarracino werd verwacht omdat de aartsbisschop van Buenos Aires in principe een kardinaal is. Quarricino staat bekend als een conservatief kerkleider. Hij onderhoudt goede betrekkingen met de Argentijnse president Carlos Menem, hoewel hij de laatste tijd kritiek heeft geuit op de corruptie in regeringskringen en om overheidsplannen om in het kader van de AIDS-preventie gratis een miljoen condooms uit te delen.

Mgr Pio Laghi tenniste als nuntius elke veertien dagen met admiraal Emilio Massero, een van de drie leden van de militaire junta. Hij kreeg verder veel kritiek van mensenrechten-organisaties nadat hij legereenheden die in de provincie Tucuman tegen guerilla-eenheden vochten, de pauselijke zegen had gegeven. Juist in die tijd werd bekend dat het leger zich op grote schaal schuldig maakte aan de schending van mensenrechten. Kardinaal Laghi is nu president van de Vaticaanse congregatie voor Katholieke educatie.

Ook de nieuwe voorzitter van de conferentie van Latijnsamerikaanse bisschoppen (CELAM), aartsbisschop Nicolas Lopez Rodriguez van Santo Domingo, is tot kardinaal benoemd. Tijdens de vierde algemene vergadering van de CELAM, volgend jaar op het Caribische eiland Santo Domingo, herdenkt de Rooms-katholieke kerk in aanwezigheid van de paus officieel het feit dat vijfhonderd jaar geleden de evangelisatie van dit continent begon.

TRIOMFALISTISCH

De benoeming van mgr Lopez Rodriguez tot kardinaal is volgens waarnemers een zoveelste aanwijzing dat deze paus volledig achter de triomfalistische opzet van deze herdenking staat. Indianen, mensenrechten-organisaties en basisgemeenten menen dat er niet gesproken kan worden van een begin van de evangelisatie, maar van het begin van de kolonisatie en onderdrukking van Latijns-Amerika.

Roemeense hervormde bisschop Tokes

Op beste ogenblikken werkt kerk ook aan vernieuwing mens

DEN HAAG - De progressieve tradities vormen volgens bisschop Tokes het wenselijke gezicht van de kerk. "Op haar beste momenten vertegenwoordigde de kerk niet alleen de continuïteit van Christus' eeuwigheid, maar ook de zaak van vernieuwing van mens en wereld."

Dit schreef Laszlo Tokes, bisschop van de Hervormde kerk in Roemenië, in de Vredeskrant 1990 van het IKV (Interkerkelijk Vredesberaad). De kerk wordt vaak gezien als burcht van het conservatisme: als versteend instituut van het verleden of in het beste geval als symbool van het bewaren van traditie. "Slechts heel zelden associeren we haar naam met het begrip verandering."

HERVINDEN

De transformerende rol die het christendom in het Romeinse rijk vervulde, of het belang van de hervorming die een nieuwe samenleving vorm gaf, verleende de kerk in die dagen een aanzienlijk maatschappelijk en politiek gewicht. Het ziet er volgens Tokes naar uit dat in onze tijd de kerk na een langdurige crisis zichzelf hervindt.

"Ze neemt -- en dat herinnert aan haar beste tradities -- een gewichtige rol van historisch belang op zich in het leven van de wereld. Dankzij de oecumenische beweging gaan de kerken voorop bij het vormgeven van een betere toekomst voor de wereld en voor Europa en bij het verwerkelijken van een omvattende politieke ordening waarin vrede en gerechtigheid heersen."

Gods woord en de christelijke waarden kunnen als een werkzame kracht -- levendiger dan wat voor ideologie ook -- tot hun recht komen bij de realisering van een nieuw Europa. De kerk van de oecumene kan naar de mening van Tokes een morele dimensie verlenen aan een politiek die zijn geloofwaardigheid heeft verloren.

DORRE WOESTENIJ

"De kerk heeft de taak de moraal weer in de politiek te brengen. Het is haar roeping de dorre woestenij van het maatschappelijk leven vruchtbaar te maken en de samenleving met het geloof te doordrenken. Aldus de boodschap van de Roemeense bisschop Tokes voor de Nederlandse Vredeweek.

ZORG OVER SECULARISATIE

Prof Sanneh op studiedag moslims en christenen:

Kracht van Islam zwakte Christendom en omgekeerd

AMSTERDAM - De kracht van de Islam is de zwakte van het christendom en omgekeerd. Terwijl in de Islam de profeet Mohammed, de Koran en de heilige plaatsen Medina en Mecca centraal staan, is het christendom door nationale en culturele verschillen onderling zeer verdeeld. Anderzijds is het de kracht van het christendom dat de Openbaring zich in alle talen en culturen heeft geuit. De Islam is niet in staat die diversiteit te aanvaarden.

Dit is de mening van de uit Gambia (West-Afrika) afkomstige dr. Lamin Sanneh, hoogleraar aan Yale University, een van de voornaamste Amerikaanse universiteiten. Hij sprak op een studiedag te Amsterdam over de dialoog tussen moslims en christenen. Met de andere spreker, de Canadese emeritus-hoogleraar dr. Wilfred C. Smith van Harvard University, toonde Sanneh zich bezorgd over de secularisatie. Hij verwees naar de uitspraak van president Havel van Tsjechoslowakije, dat er een geestelijk reveil nodig is voor de sociale en politieke vernieuwing.

SECULARISATIE

De negatieve vorm van secularisatie (de afwijzing van de religie) komt volgens Smith steeds meer in de problemen omdat het niet meer is dan een aanbidding van het materialisme. "Een echte atheïst is iemand die van niemand houdt en zelf geen liefde ervaart."

Smith noemde het een van de grootste fouten van de academische wereld dat de transcendente werkelijkheid wordt ontkend. Hij sprak de hoop uit dat het nadenken over God weer een van de hoofdstromen van het Westerse denken wordt.

ANDERE VORMEN

Nodig is een theologie die erkent dat God niet alleen christelijke, maar ook joodse en Moslimkinderen heeft. We hebben geen enkel belang bij een christelijke theologie over de Islam. Het is volgens Smith het fundamentele tekort van de drie monotheïstische religies dat ze niet willen inzien dat de Openbaring zich ook in andere vormen heeft geuit.

Hij werd hierin weersproken door emeritus-hoogleraar dr. J. Verkuyl van de VU, die dit een 'Esperantotheologie' noemde. Christenen hebben ook de opdracht anderen ertoe over te halen volgeling van Christus te worden. Aldus Verkuyl.

Tjechoslowaakse predikant Dus:

Kerken Oost Europa in gebreke gebleven

BILTHOVEN - De Europese kerken zijn tekort geschoten, zo meent de Tsjechoslowaakse hervormde predikant Jan Dus. Dus leefde de afgelopen jaren in conflict met zowel het communistische regime als met de in zijn ogen veel te volgzame leiding van zijn kerk.

Dus hekelde vooral de houding van de protestantse kerken tegenover de nu verdwenen communistische regimes in Oost-Europa. "In de zestiende eeuw was de Rooms-katholieke kerk zeer gezagsgetrouw en ijverden de protestantse kerken voor democratie, maar na het tweede Vaticaanse concilie was de situatie omgekeerd. De protestantse kerken bevorderden het communistische totalitarisme en de katholieke kerk vocht voor de democratie".

Ook de Wereldraad van Kerken, de Lutherse Wereldfederatie en de Wereldbond van Hervormde en gereformeerde kerken deden niets tegen de vervolging van de kerk in Oost-Europa. "De zonden van de Renaissancepausen waren kinderspel vergeleken bij het verraad dat zij tegenover de kerken in Oost-Europa pleegden", zei Dus.

Volgens de Tsjechoslowaakse predikant zijn de Wereldraad en de andere overkoepelende protestantse organisaties gemanipuleerd door een klein groepje uiterst linkse figuren. Deze mensen stonden niet alleen kritiekloos tegenover de communistische regimes in Oost-Europa, maar "verpestten ook de Derde wereld met het ideologische opiaat van de theologie van de revolutie, die het totalitaire Marxisme bevorderde". Als voorbeeld noemde dus de Namibische beweging SWAPO, die alle steun kreeg, hoewel zij zich schuldig maakte aan terreurdaden.

Oud katholieken:

Voor wijden van vrouwen

GENEVE - In de oud-katholieke kerken moeten in de toekomst vrouwelijke priesters worden toegelaten. Dit hebben de deelnemers aan het internationale congres van deze kerken in Genève uitgesproken.

Vanwege de grote tegenstand van de oud-katholieke bisschoppen uit Polen en de Verenigde Staten namen de vijfhonderd afgevaardigden een compromisvoorstel aan, waarin elke kerk de gelegenheid wordt gegeven vrouwen tot het priesterambt toe te laten. De wijding van vrouwelijke priesters is al lange tijd onderwerp van scherpe discussies in de oud-katholieke kerken, die in Europa en de VS ongeveer vijfhonderdduizend leden hebben. De synoden in de Bondsrepubliek en Zwitserland hebben zich al uitgesproken voor toelating van vrouwen, in Nederland en Oostenrijk zal deze beslissing niet lang op zich laten wachten.

Humanisten: reactionaire beweging gaande

UTRECHT/ANTWERPEN - De Franse revolutie overtuigde mensen ervan, dat een rechtvaardige samenleving moet zijn gebaseerd op de humanistische waarden van vrijheid, gelijkheid en broederschap. Maar er zijn tekenen van een reactionaire beweging. Kerken proberen weer een grotere invloed te krijgen in het onderwijs en bij ethische kwesties als abortus en euthanasie.

Bof: sekten geven ruimte zich te uiten

LEUVEN - De Braziliaanse bevrijdingstheoloog Leonardo Boff ziet in een aantal sekten ook wel positieve zaken. Boff verdedigde dan ook de ook in Brazilië snel groeiende sekten.

Sommige sekten die met grote financiële steun van de Verenigde Staten opereren wijst hij af, maar hij waardeert het in de andere sekten, dat zij mensen ruimte bieden zich te uiten en zich met elkaar verbonden te voelen. Hij meent, dat de sekten zijn ontstaan, omdat de kerken te weinig oog hebben gehad voor de mystieke dimensie van het geloof en de behoefte van mensen aan bij voorbeeld muziek en dans. Alleen een kerk die bang is haar macht te verliezen, bestrijdt de sekten, zei de Braziliaanse bevrijdingstheoloog.

Onderzoek jongeren in Nederland:

Vervreemd van geloof en kerk

DEN BOSCH - "Jongeren zijn in hoge mate vervreemd van geloof en kerk. Zij weten weinig van fundamentele zaken rond levensbeschouwing. In de kerk missen zij warmte en uitstraling." Deze conclusies trekt de werkgroep Katholieke jongeren (WKJ) in Nederland uit een enquete die zij onder ruim achtduizend jongeren tussen veertien en 25 jaar heeft gehouden. De resultaten werden in Den Bosch aangeboden aan bisschop J. ter Schure, voorzitter van de bisschoppelijke contactcommissie voor jeugd en jongeren.

Van de ondervraagde jongeren twijfelt 42 procent aan het bestaan van God terwijl veertien procent het bestaan van God ontkent. Ruim de helft (52 procent) voelt zich niet met een kerkgenootschap of religieuze groepering verbonden. Een op de drie jongeren bezoekt zelden of nooit kerkdiensten en 41 procent slechts bij uitzondering.

MOEILIJK

Volgens de onderzoekers hebben jonge mensen grote moeite open te staan voor zaken die niet waarneembaar of bewijsbaar zijn. Indien er wel belangstelling is voor geloof of levensbeschouwing, dan krijgt dit niet altijd gestalte in betrokkenheid bij een kerk. Tot de jongeren die zich moeilijk in de kerk thuisvoelen, behoort ook de groep die kerkdiensten bezoekt. Deze jongeren missen daar uitstraling en inspiratie, zowel van voorgangers als van gelovigen. Hun vragen worden nauwelijks serieus genomen. De kerk is hun ogen "iets voor oude mensen". Een derde van de ondervraagden zegt niet te weten wat de zin van kerkdiensten is.

Veel jongeren hebben een gebrekkig inzicht in de geloofscontext waarin ethische kwesties door de kerk worden geformuleerd. Tevens werd "nogal wat kritiek en misverstand" geregistreerd "over de wijze waarop de kerk dergelijke kwesties presenteert". Aan de enquete, waarvan de formulieren via parochies, jongerenkoren en middelbare scholen werden verspreid, namen 8.354 jongeren deel, ongeveer 21 procent; 85 procent van de reacties was afkomstig van jongeren tussen de veertien en zeventien jaar.

Friendship was opvolger van DC-3

Fokker F-27 deed kwart eeuw trouwe dienst

AMSTERDAM - Bijna 25 jaar heeft de Fokker f-27 'Friendship' gevlogen bij de NLM, later NLM Cityhopper en nu KLM Cityhopper, toen dit type vliegtuig vorige week bij de KLM zijn laatste vlucht maakt. In 1966 betrok de KLM voor haar dochter NLM twee 'Troopships', de militaire uitvoering van de Friendship, bij de Koninklijke Luchtmacht.

Eerst werden er binnenlandse diensten mee gevlogen, vanaf 1973, met de start van de lijndienst Eindhoven-Hamburg, werd de Friendship ook op het Europese routenet van de KLM ingezet.

Dat het vliegtuig zo lang bij de KLM heeft gevlogen, komt omdat het al die jaren een betrekkelijk modern vliegtuig is gebleven. Dertig jaar lang werd het gebouwd en verkocht, nog lang nadat de produktie was gestaakt van vliegtuigontwerpen die gelijk met de Friendship waren gelanceerd, zoals de Franse Caravelle (282 gebouwd tot 1972), de Britse Vickers Viscount (444 gebouwd tot 1964) en BAC 1-11 (228 gebouwd tot 1980). Van de Friendship zijn zelfs honderden gebouwd in de Verenigde Staten, bij Fairchild-Hiller.

DAKOTA

Begin jaren vijftig moest de Friendship de opvolger worden van de legendarische DC-3 waarvan er na de oorlog duizenden in de militaire uitvoering C-47 'Dakota' tegen dumpprijzen uit legervoorraden werden verkocht. Concurrenten van Fokker wilden ook Dakota-opvolgers bouwen maar probeerden daarbij vaak de Dakota exact te kopiëren waardoor nogal ouderwetse ontwerpen uit de bus rolden, voorgaans vliegtuigen met zuigermotoren in plaats van de toen nog experimentele schroefturbines waar Fokker voor koos.

In de Verenigde Staten waren in de jaren veertig al twee Dakota-opvolgers ontworpen: de Martin 202 en de Convair 240, beiden laagdekkers met twee zuigermotoren. In Groot Brittannië bouwde men in 1946 de Vickers Viking (een ontwikkeling van de Wellington bommenwerper) eveneens met twee zuigermotoren en bovendien een ouderwets staartwieltje, zoals de Dakota. De Britse firma airspeed bouwde de ambassador met twee zuigermotoren en, net als de Friendship, als hoogdekker.

CURIOSA

Het meest op de Friendship leek nog de Britse Handley Page 'Dart Herald'. Van deze vliegtuigtypes werden echter niet meer dan enkele tientallen gebouwd en ze zijn nu hooguit vliegende curiosa in uithoeken van de wereld. Van de Friendship vliegen er nog honderden in totaal bij zo'n 170 luchtvaartmaatschappijen. Dat Fokker vanaf het begin van plan was haar propellorvliegtuig uit te rusten met schroefturbines (straalmotoren in plaats van vertrouwde zuigermotoren om de propellor aan te drijven), boezemde met name de potentiële kopers in de Verenigde Staten vrees in.

De klanten werden bovendien ook nog afgeschrikt door het feit dat het vliegtuig grotendeels met lijm in elkaar werd gezet in plaats van met klinknagels.

Dankzij het lijmen en de lichte, krachtige, schroefturbine werd de Friendship lichter en dus economischer ten opzichte van de geklonken, door zuigermotoren aangedreven concurrenten.

Fokker ontwikkelde een duurzaam lijmprocede door de te verlijmen oppervlakken eerst te voorzien van een goede corrosiebescherming. Het oppervlak van de platen werd als het ware op een chemische manier 'dichtgeroest' waardoor aantasting door vocht onmogelijk is.

De levensduur van de Friendship is daardoor veel langer dan verwacht. Nu is twintig jaar heel normaal, maar toen werden vliegtuigen gebouwd voor hooguit tien jaar. Het dertig jaar oude prototype van de Friendship vliegt echter nog steeds. Dat heeft deze Fokker een reputatie van robuustheid gegeven.

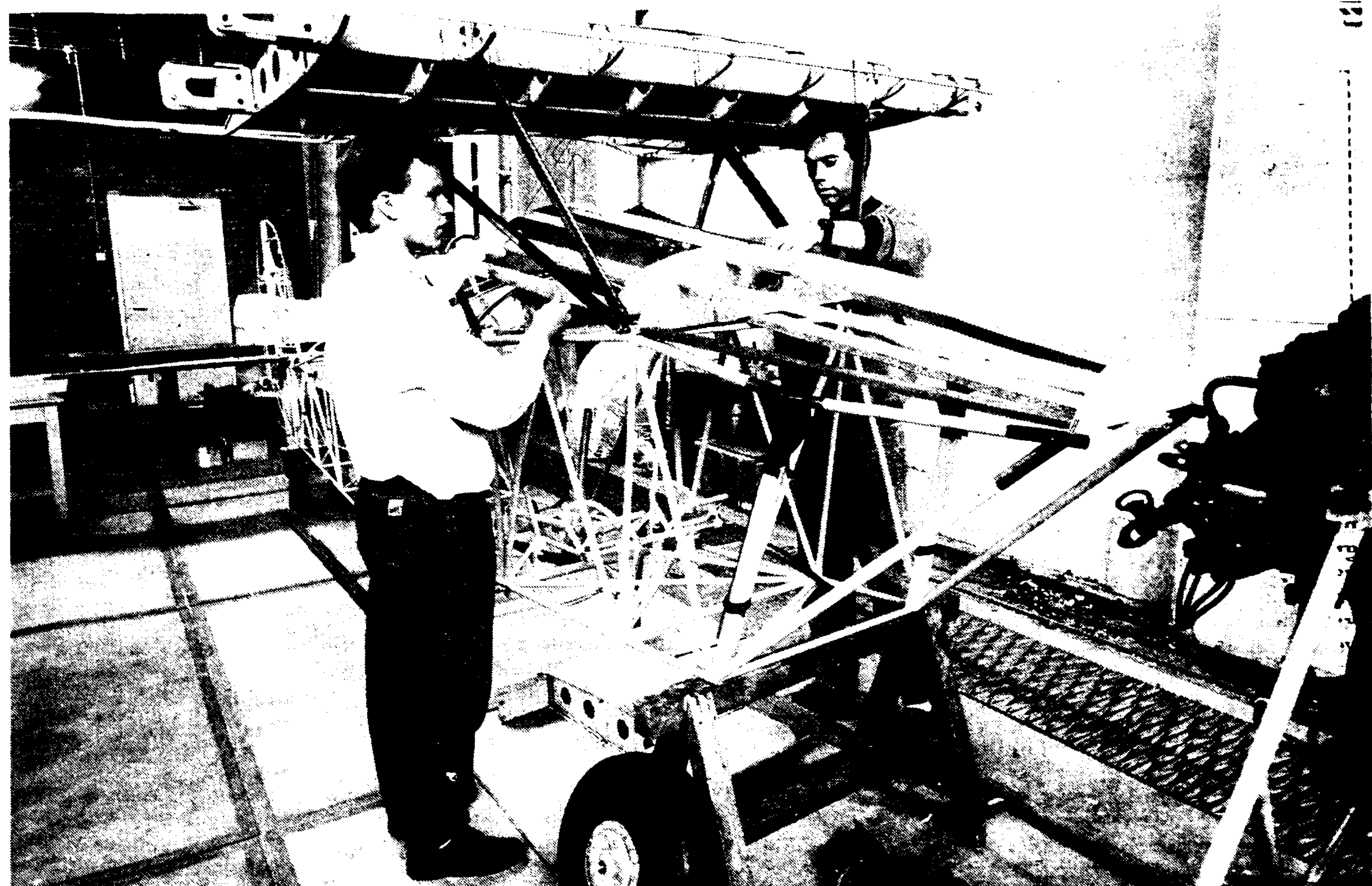
BOM

In Korea sloeg ooit een bom, die aan boord van een Friendship was gesmokkeld, een stuk weg uit de zijwand van de drukcabine. De kist landde netjes op een strand. Plaatselijke vertegenwoordigers van Fokker in die landen maakten daar reclame mee, dat een vliegtuig een bomexplosie in de lucht kon doorstaan.

Veel Nederlanders hebben hun luchtdoop gekregen in de Friendship. Tijdens weekeindes placht KLM-Cityhopper het toestel te gebruiken voor rondvluchten. Het vliegtuig uit de jaren vijftig met zijn grote ovale panoramische patrijspoorten is daar bij uitstek geschikt voor.

Zakenmensen die dagelijks of wekelijks moeten vliegen hechten meer aan rust dan aan uitzicht. De opvolger van de Friendship, de Fokker 50, heeft dan ook een veel lager geluidsniveau in de cabine, maar heeft ook de piepkleine standaardraampjes die elk ander vliegtuig heeft.

De KLM Friendships zijn echter allerminst al rijp voor de sloop. Fokker koopt ze terug en vindt er ongetwijfeld een andere klant voor. De marktwaarde van tweedehands Friendships ligt doorgaans aanzienlijk boven de nieuwwaarde van destijds.

Studenten van de Technische Universiteit Delft bouwen in eigen beheer een vliegtuig dat de naam 'Appelzuurtje' meekrijgt. De bouw van het vliegtuig biedt de studenten luchtvaart- en ruimtevaarttechniek een unieke mogelijkheid hun kennis van vliegtuigbouwkundig-ingenieur in praktijk te brengen.

Na overleg met het nationaal luchtvaartmuseum Aviodome werd besloten de Lambach HL II na te bouwen. De HL II, bijnaam 'Appelzuurtje' door de registratie PH-APZ, was een aërobatic tweedekkertje uit 1937. Het enige exemplaar ging in de Tweede Wereldoorlog ter ziele. De Lambach II werd ontworpen door de Delftse ingenieur Hugo Lambach. Voor het nabouwen van dit vliegtuig werd gekozen omdat vrijwel alle tekeningen nog aanwezig zijn.

Ook de hoofdconstructeur is nog in leven.

De vijftig studenten die meedoen zijn, om zo efficiënt mogelijk te werken, georganiseerd in een verband dat veel lijkt op een kleine vliegtuigfabriek. In november 1989 werd begonnen met de bouw van het Appelzuurtje, dat eind augustus klaar moet zijn.

Uitbarstingen ontstaan door scheuring zeebodem

Vulkanen beschouwd als 'moeder van alle leven'

HAMBURG - Vulkanen bepalen sinds onheuglijke tijden het aanzien van de aarde. Uit hun vurige schachten stamt niet alleen het grootste deel van onze dampkring, ook de wereldzeeën stroomden eens uit het binnenste van onze planeet. Maar deze vuurhaarden gelden nu vooral ook als bron van het ontstaan van alle leven. In hete, mineraalrijke bronnen moeten zich meer dan 3,4 miljard jaar geleden de eerste eenvoudige cellen hebben gevormd, die in staat waren tot voortplanting, opnemen van voedsel en een eenvoudige vorm van stofwisseling - basisfuncties van alle leven.

Op de lange weg van de eerste gloeiende oceanen van de aarde tot de blauwe wereldzeeën van thans waren vulkanen de permanente begeleiders. Zij zijn het oudste natuurverschijnsel op onze 4,5 miljard jaar oude planeet. Geen van de acht andere planeten van ons zonnestelsel heeft eenzelfde levendige geschiedenis. Water en leven danken niet alleen hun bestaan aan vulkanen, maar zij beïnvloeden zelfs hun gedrag.

Het karakter van een vulkaan hangt totaal van de samenstelling van zijn magma af. Water, koolstof en siliciumgehalte (in de vorm van kwarts) spelen daarbij een belangrijke rol. Weinig gas en kwarts bevattende lava is meestal dunvloeiend en vormt nauwelijks een gevaar. Zoals op Hawaii vloeit zij rustig voort en vormt zij meestal slechts een vlakke kegel. Taaie en gasrijke lava kan zeer explosief zijn. De explosies van hun vaak steile bergen vergen steeds weer talrijke slachtoffers, zoals bij de Vesuvius in 79 na Christus.

Men kent grof gezien drie verschijningsvormen van vulkanisme. Twee hangen samen met het verschuiven van de talrijke aardschollen, de derde vindt zijn oorzaak op grote diepte in de aarde. Wetenschapsmensen hebben de oorzaak van de vuurbergen gemeten met behulp van golven die door aardbevingen worden veroorzaakt, net zoals artsen het inwendige van de mens onderzoeken met behulp van ultrasoon geluid of röntgenstralen.

Wanneer de schollen bewegen, dan stoten zij samen of bewegen zich uit elkaar. Waar zij botsen duikt een schol - meestal de zwaardere oceaanschol - onder de lichtere, continentale plaat. Dat is om de hele Stille Oceaan het geval. Water en sedimenten van de zee worden in de diepte meegetrokken en smelten gedeeltelijk. Het magma stijgt in grote bellen naar de aardoppervlakte en ontlaadt zich in vulkanen. Op de naden leidt een drukontlasting tot smelten.

UITBARSTINGEN

Uitbarstingen vinden meestal plaats uit lange scheuren in de zeebodem. Soms bereiken zij - zoals in IJsland - de zeespiegel.

De derde vorm van vulkanisme doet zich onder meer voor bij de eilandengroep van Hawaii. Deze rust op een zogeheten hot spot. De wortels van deze 'hete plek' reiken volgens de jongste bevindingen van vulkanologen tot vele honderden kilometers diep in de onderste mantel van de aarde. Hun lokatie is vast, alleen de platen glijden er langzaam overheen. Daardoor ontstaat een lange rij van vulkanen. Hot spots bestaan vele miljoenen jaren lang, terwijl de vuurverschijnselen aan de scholranden veel korter duren.

Electriciteitsvoorziening op Curacao

Aansluiting op Venezolaans net biedt toekomstperspectief

DOOR HET eilandelijk karakter is het op Curaçao niet mogelijk gebruik te maken van een uitgebreid hoogspanningsnet om zodoende de betrouwbaarheid van de electriciteitsvoorziening te vergroten, zoals dat b.v. gebeurt in Europa en in de Verenigde Staten. Deze belemmering vormt een beperking voor de toekomstmogelijkheden tenzij gebruik gemaakt wordt van een onderzeese hoogspanningskabel naar Venezuela die wordt aangesloten op het Venezolaanse net.

Zo'n DC-verbinding kan zonder meer worden aangemerkt als een betrouwbare stroomleverancier. En onmogelijk is het niet; een soortgelijke oplossing is gevonden om b.v. de eilanden Corsica en Sardinië van electriciteit te voorzien via het Westeuropese hoogspanningsnet. En zelfs een groot eiland als Groot Britannië is verbonden met de DC-kabel van het vasteland. Opmerkingen gemaakt door de minister van Ontwikkelinssamenwerking, drs.J.Giskus, tijdens een symposium dat korte tijd geleden werd georganiseerd door de Technische faculteit van de UNA over 'Betrouwbaarheid bij de electriciteitsvoorziening op Curaçao'.

VOORDELEN

Een DC-verbinding tussen Curaçao en Venezuela heeft bijkomstige voordelen. Wij zouden daardoor gebruik kunnen gaan maken van de mogelijkheden van hydro-electrische energie die het Venezolaanse vasteland biedt. Een dergelijke diversificatie van energiebronnen leidt eveneens tot grotere betrouwbaarheid. Curaçao heeft wat dat betreft zelf ook mogelijkheden zoals b.v. zonne- en windenergie. Hoewel niet op dezelfde grote schaal als de Venezolaanse krachtbronnen, kunnen ook deze lokale alternatieven zeer nuttig blijken. Curaçao heeft volop zon en wind, goedkope en schone energiebronnen die omgezet kunnen worden in electriciteit, waardoor de belasting van het bestaande net kan worden gereduceerd. Gebruik van deze alternatieve bronnen moet niet blijven bij goede intenties. De voor- en nadelen ervan moeten echter eerst worden afgewogen. Voor wat betreft de hoogspanningsverbinding met Venezuela moeten de additionele kosten worden gezet naast de toegenomen betrouwbaarheid. Maar ook aan milieu-aspecten moet worden gedacht. Hetzelfde geldt voor zon- en windenergie, waarbij ook sociale aspecten een rol spelen.

Er is een duidelijk verband tussen economische ontwikkeling, energieverbruik en de betrouwbaarheid van de electriciteitsvoorziening. De verwachte economische groei van Curaçao verlangt een betrouwbaar aanbod van meer electrische energie. Er liggen al enkele investeringsplannen klaar voor de electriciteitsdistributie over het hele eiland, waarover momenteel wordt gediscussieërd. Een betrouwbare electriciteitsvoorziening is niet de enige voorwaarde voor economische groei. Ruime aandacht moet ook worden besteed aan b.v. telecommunicatie en transport, hoewel ook deze niet mogelijk zijn zonder een degelijke en betrouwbare electriciteitsvoorziening.

IBM helpt Wang

NEW YORK - Het in moeilijkheden verkerende Amerikaanse computerbedrijf Wang Laboratories krijgt een financiële injectie van 25 miljoen dollar van grote broer IBM en gaat producten van die computergigant verkopen.

De hiertoe gesloten overeenkomst kan ertoe leiden dat IBM een flink belang verwerft in de branchegenoot, zo heeft Wang dinsdag bekendgemaakt. IBM neemt voor 25 miljoen dollar schulden over en krijgt daarvoor obligaties die kunnen worden geconverteerd in gewone aandelen Wang. In een later stadium wordt mogelijk op dezelfde manier nog 75 miljoen dollar meer geïnvesteerd als alle bepalingen in de overeenkomst tussen de twee bedrijven worden nageleefd. In dat geval kan IBM bij het converteren van alle obligaties in het bezit komen van vijftien tot twintig procent van de "B"-aandelen Wang.

Afgesproken is dat Wang de IBM-computers Risc system/6000 en Personal system/2 onder het eigen logo op de markt gaat brengen.

Nu schone alkaline batterijen

DE MODERNE *heavy duty, long life, alkaline* batterijen zouden volgens de 'Europese richtlijn voor het kwikgehalte van consumentenbatterijen' niet langer gescheiden opgehaald behoeven te worden met het huisvuil. Dit is het gevolg van technische verbeteringen aan de batterijen.

Toen enkele jaren geleden de alkaline batterij op de markt kwam, sloegen milieu-organisaties alarm, omdat dit nieuwe type een zeer hoog kwikgehalte had. Vooral door de grote aantallen waarin dit type werd gebruikt (voor walkman's) en radio's) vormde dit kwik een bedreiging voor het milieu.

In 1985 bevatten alkaline batterijen gemiddeld 1 procent kwik. Dit is nu teruggebracht tot 0,02 procent kwik zonder de effectiviteit van de batterij te schaden. De cijfers zijn bekend gemaakt door de Nederlandse Vereniging van Fabrikanten en importeurs van batterijen.

Het bereikte kwikgehalte ligt onder de norm van de Europese richtlijn voor gevaarlijke stoffen bevattende batterijen en accu's. Deze schrijft voor dat batterijen met een kwikpercentage van 0,025 procent en hoger een speciaal merkteken mnoeten dragen en dat de EG-lidstaten verplicht zijn deze batterijen apart in te zamelen.

Het kwikgehalte van de moderne alkaline batterij is nu beneden dit percentage gekomen en behoeft volgens de EG dus niet apart verzameld te worden.

In 1990 werden in Nederland werden in Nederland 39 miljoen alkaline batterijen verkocht, voornamelijk van het pen light type. Gezamenlijk bevatten deze batterijen 370 kg kwik. Zonder het reductieprogramma zou deze hoeveelheid circa 12.500 kg bedragen.

Een ander type batterij, de kwikoxyde-knoopcel, bevat nog wel teveel kwik. Het is technisch niet mogelijk dit drastisch te verminderen. Gelukkig blijkt vervanging mogelijk door de zinkluchtknoopcel, die niet milieubelastend is.

Nog steeds worden ook op grote schaal de 'ouderwetse' zink-bruinsteen batterijen verkocht, die niet milieubelastend zijn.

Algemene Rekenkamer reageert (3)

Setel en Landsradio ruziën om de centjes

= door Harry Sannen =

ALS EEN VAN DE mogelijkheden om tot aanzienlijke besparingen te komen in de overheidssfeer wordt de integratie genoemd van de Landsradiodienst en Setel N.V., het telefoonbedrijf van het Eilandgebied Curaçao. Als voordelen van dit samengaan noemt de Rekenkamer: gezamenlijk gebruik van het abonneebestand, de gebouwen, het equipment en de infrastructuur, gezamenlijke planning, inkoop, personeelsbeleid en scholing, gezamenlijke aanwending van expertise, administratie, automatisering en incasso en een gezamenlijk commercieel beleid.

Ruim drie jaar geleden is er voor de integratie veel werk van gemaakt door beide partijen, maar vanaf deze datum zit de zaak eigenlijk muurvast. Iedereen is van goede wil, maar er gebeurt momenteel totaal niets.

En waarom niet? Omdat alles vastzit op de grote inkomsten van het internationale telefoonverkeer, dat een goudmijn lijkt te zijn voor het Land. Hoe slecht de eilandgebieden bedeeld worden uit deze inkomstenbron moge uit dit artikel blijken.

In het verslag van de Rekenkamer wordt over de jaren 1982 tot en met 1987 een verkorte resultatenrekening gegeven van de Landsradiodienst. Om dit verslag leesbaar te houden wordt geen overzicht gegeven van het interessante cijfermateriaal maar worden alleen de eindresultaten vermeld: In deze zes bedrijfsjaren heeft de minister overgehouden van de Landsradiodienst:

in 1982	f.11.000.000
in 1983	f. 6.900.000
in 1984	f.17.800.000
in 1985	f.12.800.000
in 1986	f.13.200.000
in 1987	f.17.100.000
in totaal dus:	f.78.800.000

Deze bedragen zijn de landsbegroting ten goede gekomen. Dat met ingang van 1986 Aruba 'buitenland' werd merk je eigenlijk niet aan deze cijfers. En dat de minister sedert enige jaren 15% opslag op zijn maandelijkse notas legt is elke keer wel een hinderlijk verschijnsel, omdat het de notas met 15% verhoogt, maar hij hield er kennelijk niet genoeg aan over. Het is ons allemaal via de landsbegroting ten goede gekomen zullen we maar zeggen.

AFREKENEN

Met de Setel is ruzie ontstaan over de afrekeningen. Want wat gebeurt er eigenlijk als je de telefoon pakt en b.v. met je studerende zoon of dochter in Nederland belt. Stel dat je automatisch tien minuten gebeld hebt, dan zegt de Landsradiodienst: 10xf.4.50 per minuut dat is dan f.45,-- en via de Setel wordt dat bedrag van je gevorderd. Met een Setelcentrale, een Seteltoestel en Setellijnen en Setelincasso. En daarvoor geeft de minister dan tot en met heden exact 40 cent per gespreksminuut, dus f.4,-- voor een gesprek met een opbrengst van f.45,--

Omdat de Setel op dit bedrag niet kon draaien werd besloten met ingang van 1985 46 cent voor een gespreksminuut dus f.4,60 voor een gesprek als hierboven aangegeven met een opbrengst van f.45,--

Als je dus twee minuten met Japan belt vangt de Landsradiodienst f.20,-- waarvan de Setel f.0,80 krijgt en met ingang van 1985 f.0,92 pakt. En daarom is de zaak een beetje fout gelopen. Noch van de Landsradiodienst noch van Setel kunnen de controlerende accountantsgoedkeurendeverklaringen afgeven zegt de Rekenkamer want het tarief per verrekenminuut staat tussen partijen niet vast.

In zes jaar heeft de minister geen krimp gegeven en de Setel houdt bij een officieel tarief van f.0,40 vanaf 1985 46 cent achter. Wordt het nu zes jaar later geen tijd dat het Bestuurscollege van het Eilandgebied Curaçao en de minister van Verkeer en Vervoer het eens worden over een redelijk tarief voor het gebruik van centrales, toestellen en lijnen van de Setel?

VERGELIJKING

In 1979 startte Setel met een aandelenkapitaal van f.60.000.000, welk kapitaal in de loop van elf bedrijfsjaren groeide naar f.62.529.632. In dit bedrag zit een herwaarderingsreserve van f.2.129.262 zodat het bedrijf in totaal in elf bedrijfsjaren een winst maakte van f.400.370.

Terwijl de minister in zijn landsbegroting in zes jaar, waarvan twee jaar zonder Aruba, bijna 79 miljoen overhoudt heeft de direktie van Setel na elf jaar intensief ploeteren, uitbreiden en verbeteren f.400.000 overgehouden.

Het ligt voor de hand dat de enige aandeelhouder van Setel N.V., het eilandgebied Curaçao voor zijn investering van zestig miljoen nog nooit een cent dividend heeft gezien. Met deze investering van 60 miljoen in de Setel heeft evenwel de minister kans gezien in zes jaar 79 miljoen overschot te kweken, welk bedrag je wel mag verdubbelen als je eveneens tot elf jaar door zou rekenen.

In dat opzicht zijn de cijfers van de landsbegroting voor 1991 illustratief. Deze begroting is goedgekeurd en men mag toch aannemen dat de daarin opgenomen doelstellingen min of meer zullen worden gerealiseerd.

De minister raamt de inkomsten van de Landsradiodienst op de vijf eilanden van de Nederlandse Antillen op f.116.814.700,- en de uitgaven inclusief alle personele en materiele uitgaven op f.66.386.600. Er is dus een geraamd overschot van f.50.428.100 verdeeld als volgt:

van Bonaire	f. 2.841.400
van Curaçao	f.23.617.400
van Saba	f. 62.100
van St. Eustatius	f. 681.800
van St. Maarten	f.23.225.400
totaal	f.50.428.100

GROEI

De formidabele groei van het internationale telefoonverkeer laat zich aflezen uit deze cijfers. In 1987 ongeveer 17 miljoen winst en voor vijf jaar later raamt de minister al f.50 miljoen winst.

Het overschot van de Landsradiodienst maakt circa 10% uit van de totaal geraamde ontvangsten van het land voor het dienstjaar 1991 en draagt dus aanmerkelijk bij tot het overschot op de gewone dienst van f.21.088.400.

Dat wil zeggen dat de minister zijn poot niet zo stijf hoeft te houden voor de verhoging van f.0.40 naar f.0.46 per gespreksminuut voor de eilandelijke telefoondiensten.

In dit geval evenwel moet niet alleen de niet-rechtvaardige verdeling van de opbrengsten van het internationale telefoonverkeer tussen land en eilandgebieden de aandacht hebben, maar het gehele patroon van verdeling der inkomstenbronnen, maar daarover een andere keer.

Veel belangrijker is de voordelen van de integratie zoals eerder genoemd te realiseren, omdat dit bij handhaving van de huidige tarieven voor het telefoonverkeer de gehele Nederlandse Antillen, zowel Land als Eilandgebieden ten goede kan komen.

Miljoenen voor homo-ontslag

OAKLAND - Een farmaceutische dochteronderneming van Shell in de Verenigde Staten Triton biosciences is veroordeeld tot een schadevergoeding van omgerekend bijna elf miljoen gulden aan een homoseksueel personeelslid.

Dit personeelslid werd in 1985 geschorst na de ontdekking in zijn beeldscherm van een persoonlijk document over een homoseksueel avondje. Volgens de rechter werd Jefferey Collins "alleen ontslagen omdat hij homoseksueel was" en had Shell redenen verzonnen om hem te ontslaan.

WAAROM ZO ANGSTVALLIG VASTHOUDEN AAN ERICSSON ?

Beleid Setel leidt tot doublures en inefficiency

Antillen verdienen kans op goede telecommunicatie

DE SCHRIJVER van het artikel over de Landsradio en Setel elders op deze pagina, doet voorkomen alsof de veel meer kapitaalkrachtige Landsradio gedurende de onderhandelingen over de onderlinge afrekening met Setel NV geen duimbreed heeft willen toegeven om tot een blijkbaar meer terecht geachte verdeling van internationale telecommunicatie-inkomsten te komen. De strekking van zijn verhaal onderbouwt de schrijver met concreet cijfermateriaal. Een voorbeeld welke hij aanhaalt is het tarief van f.4,50 per gespreksminuut welke Landsradio aan de cliënt in rekening brengt van welk bedrag slechts f.0,46 naar Setel NV vloeit. Schandelijker is de situatie in het geval van telefoneren met een bestemming in Japan waarvoor Landsradio immers f.10,-per gespreksminuut vangt en Setel nog steeds hetzelfde luttele bedrag van f.0,46 (sinds 1985).

= van een medewerker =

De auteur vergeet echter het algemene publieke van de volgende bijkomstigheden op de hoogte te stellen:

a. Van alle inkomsten welke Landsradio genereert dient ongeveer de helft te worden afgedragen aan het telecommunicatiebedrijf van het land van bestemming. Een gespreksminuut met Nederland levert Landsradio dus maar f.2,25 op waarvan f.0,46 door Setel wordt ingehouden;

b. Uit de helft van het tariefbedrag moet Landsradio eveneens de kosten betalen voor transit-verkeer naar bestemmingen waarmee ons land geen rechtstreekse verbindingen onderhoudt. De telecommunicatiebedrijven van de landen waarlangs een transitverbinding loopt krijgen ook voor het gebruik van hun netwerk een vergoeding, de sg. transitrechten;

c. De tarieven voor internationale gesprekken zijn altijd bilateraal vastgesteld en worden dus nimmer eenzijdig door één telecommunicatiebedrijf vastgesteld. Zo ligt het gesprekstarief voor Japan hoog omdat Japan het verkeersaanbod vanuit de Nederlandse Antillen uiterst gering vindt in vergelijking met de ontstellend grote volumes vanuit de USA en Europese landen. Het overeengekomen tarief is dus het resultaat van onderhandelen. Zo werd voor bestemmingen in de USA een eindaandeel van US$ 0.46 per gespreksminuut overeengekomen zijnde f.0.82 Antilliaans. Hiervan vloeit f.0.46 naar Setel NV zodat Landsradio slechts f.0.36 overhoudt. Aan gesprekken tussen de USA en Curaçao verdient Setel dus meer dan Landsradio.

d. Setel krijgt het tarief van f.0,46 per gespreksminuut uitbetaald voor zowel INKOMEND- als UITGAAND verkeer. D.w.z. dat Setel ook inkomsten via Landsradio verwerft van gesprekken welke niet vanuit Curaçao origineerden.

e. Van het interinsulaire tarief komt Landsradio zelfs een gering gedeelte toe. Als wij uitgaan van een gemiddeld tarief van f.0,92 per gespreksminuut (gemiddelde tussen het hoog en laag tarief), dan vloeit daarvan f.0,46 naar Setel (voor gesprekken naar- of vanaf Curaçao) en f.0,35 naar het telefoonbedrijf van het andere eiland. Dat betekent dat Landsradio voor de dure interinsulaire verbindingen binnen het land per gespreksminuut maar f.0,11 ontvangt, minder dan 1/4 deel van het bedrag wat Setel daarvoor incasseert!

f. Behalve de internationale afrekening met de buitenlandse telecommunicatiebedrijven betaalt Landsradio uit haar inkomsten eveneens de kosten voor lidmaatschap van internationale telecommunicatieorganisaties zoals de ITU en INTELSAT. Deze kosten worden niet aan de eilandelijke telefoonbedrijven doorberekend.

DISCREPANTIE

Nu de discrepantie van het onderlinge verrekeningstarief tussen Setel en Landsradio weer enigszins in verhouding is gebracht en aangetoond is dat Landsradio m.b.t. bepaalde bestemmingen, Setel zelfs subsidieert, rest de vraag waarom Landsradio die immers hoe dan ook toch veel meer inkomsten dan Setel genereert, toch een blijkbaar starre houding heeft aangenomen in de onderhandelingen voor een gunstiger afrekeningstarief voor Setel. Dit om diverse redenen die overigens ook niet door de schrijver worden vermeld:

Op de eerste plaats is het niet reëel om de totale inkomsten van Landsradio enkel aan die van het Curaçaose telefoonbedrijf te relateren. Ook de andere eilanden genereren inkomsten uit het internationale telecommunicatieverkeer en zouden dus net als Setel aanspraak kunnen maken op verhoging van hun afrekeningstarief. Niet mag worden vergeten dat het eiland Sint Maarten op zich zelf genomen reeds 40 - 45% (!) van het Antilliaanse internationale telecommunicatieverkeer genereerd. De in het artikel genoemde cijfers omslaan de totale Landsradioinkomsten en niet uitsluitend dat gedeelte dat aan het eiland Curaçao is gerelateerd. Geen oprechte vergelijking dus.

Setel heeft altijd op haar standpunt gestaan dat zij haar claim op een verhoogd afrekeningstarief nimmer behoeft te motiveren aan de hand van hun bedrijfscijfers. Landsradio moest maar genoegen nemen met hetgeen Setel daarover kwijt wilde. Misschien houdt dit laatste verband met het volgende punt.

Al eerder bereikten signalen onze maatschappij dat Setel NV beslist niet op de meest efficiënte wijze wordt bestuurd. Op de eerste plaats valt het eenieder op dat het Curaçaose telefoonbedrijf al haar apparatuur betrekt van slechts één enkele leverancier (Ericsson). Dit Zweedse bedrijf behoeft zich dus nimmer druk te maken over concurrerende prijzen want die zijn er dus niet. Waarom Setel geen andere bedrijven toelaat om systemen te offreren is niet bekend. Het argument van geen aansluitbaarheid (non-compatibility) op systemen van andere leveranciers gaat niet op, over de hele wereld kan men Ericsson-systemen aantreffen aangesloten op systemen van andere leveranciers. Ook de kwaliteit van de Ericsson-produkten is beslist niet beter dan die van merken zoals Siemens of NEC.

LIJNFUNKTIES

Op de tweede plaats is het bekend dat Setel NV reeds jaren aan een stuk door peperdure buitenlandse consultants heeft geplaatst in permanente lijnfunkties. Daar zal dan wel een reden voor zijn maar feit is dat ... dienst zoals Landsra... nimmer externe consulta... in lijnfunkties heeft ... Net als elk ander teleco... municatiebedrijf heeft La... radio wel bij gelegenhe... (bv de installering van ... nieuw type centrale) exp... tise ingehuurd, maar die ... gens deden hun werk, ... gen daarvoor betaald en ... pten weer op.

En dan te bedenken da... moeilijkheidsgraad van ... internationaal werkend ... werk met alles wat daa... komt kijken, aanmerk... hoger ligt dan die van ... slechts lokaal opererend ... communicatiebedrijf. ... schrijver van het artikel ... Landsradio stelt dat in ... jaar de minister geen kr... heeft gegeven en dat n... die tijd het toch wel tere... is dat Setel een redel... tarief ontvangt voor ... gebruik van hun centra... toestellen en lijnen. Als ... Landsradio apparatuur ... de lucht komt vallen.

Bovendien kunnen er ... vraagtekens worden ... bij het investeringsbeleid ... Setel. Zo is het bekend ... dit bedrijf volstrekt no... (althans niet verklaar... vanuit redelijke optiek) ... ratuur heeft aangesch... waar Landsradio reeds ... beschikt. Waarschij... liggen gevoelsmatig... aan een dergelijk beleid ... grondslag. Als dat zo is ... worden deze gevoelsm... heden door de gemeen... wel duur betaald.

Al deze punten ... nou niet bepaald de ind... van een efficiënt- en ... mercieel goed best... bedrijf. De schrijver van ... aangehaalde artikel d... zelf een voorbeeld aan ... stelt dat 'Setel na elf jaar intensief ploeteren, uitbreiden en verbeteren f.400.000,- heeft overgehouden'. Laten wij er van uitgaan dat met dit 'overhouden' de overwinst behaald over die periode, wordt bedoeld.

Onlangs hebben wij in de kranten kunnen lezen dat de gedeputeerde Rudy Ellis van het Eilandgebied heeft kenbaar gemaakt dat Telbo NV

Vervolg op pag. 10

Elke poging om weg te komen geblokkeerd...

In de greep van de Rascals

■ door Michael Jansen ■

TS IS uitputtender dan de gedachte aan slaap. Het de scheefgezakte hoofden links en rechts van mij, is het snurken voor en achter. Het zijn de gelezen, breed verspreide kranten. Soms zijn het plastic glazen van de gratis drank, vaak ook de ele steward of stewardess die de wacht houdt en og de kots opvangt van de luchtzieke dame. Maar al zijn het de ongelukkige stoelen in de economy- met hun reikwijdte van tien centimeter, waarin acht wordt te slapen, maar die het je tegelijker- onmogelijk maken.

o, met die holle ogen, met dat vermoeide lijf sta je ondagmorgen even voor acht uur na een etmaal gen op straat voor het vliegveld van Port-Moresby apua Nieuw-Guinea.

dat gevoel en je bagage stap je tien, twintig nden binnen waarin de omgeving verdwijnt en de ste taxi zojuist is weggereden. Het zijn de nden van een kringetje Rascals die niet meer tijd ig hebben om je te ontdoen van geld en bezit- en.

k had de kleur van de dag niet in me opgenomen, omgeving nog niet ken. Nog maar nauwe- wist ik hoe vochtig en m het was, ik kende nog s van het lokale geluid. dan dat moment. Die wenk waarin je wordt afge- erd en twee handen bijna ls het mes tonen en acht den een vrijgeleide geven te nemen wat hen is edragen. Welkom in ua Nieuw-Guinea, het d dat voorlopig niet er tot zich laat door- gen...

e drie maanden van voor- eiding op deze reis had ik Rascals via woord en chrift al aardig leren nen. Ik kon geen publi- e openslaan, geen socio- ische verhandeling lezen er stond altijd wel wat r hen geschreven; de Ras- s, illusionisten tussen n en dood. Niets te ver- en, alles te winnen.

ene keer laten zij zich uren voor een georgani- rde opdracht, een ander ment opereren ze op eigen iatief als de honger daar of als de vertwijfeld zoe- de westerling onbedoeld raadt dat de inhoud van schoudertas en rugzak equivalent is van een lf jaar onbezorgd leven or de Rascal en zijn fam- e. Want zo zit dat in Papua euw Guinea in mekaar. et land kermt en gaat geb- t onder een probleem dat zichzelf heeft geschapen: ect na de onafhankelijk- eid van Australië in 1975 ed de regering de belofte t de levensomstandigheden or iedere Papua in afzien- re tijd drastisch zouden rbeteren.

e enorme werkloosheid zou orden teruggedrongen, er uden grootschalige scho- ngs- en alfabetiseringspro- amma's worden ontwik- eld, tal van infrastructuren ouden worden verbeterd, rtom het leven van alledag ou zich niet meer ken- erken door wat nu, ruim ijftien jaar later, de dage- ikse werkelijkheid wel dege- lijk is: al jaren en nog steeds eten de Papua's zich de sago uit de kom eten door vooral Australische en Engels/ Duitse ondernemingen.

VOORBEREID

De bodem van Papua Nieuw- Guinea heeft grote reserves aan onder andere koper, ijzer, zilver en goud, maar tot nu toe heeft het land zich daar- voor geen eigen verwerkings- industrie kunnen creëren. Dat is een van de redenen voor de gigantische werk- loosheid die er heerst en daaruit voortvloeiend de brede periferie van apathie, analfabetisme en misdaad in vooral de grotere steden en plaatsen.

Dat alles wist ik dus en ik was er op voorbereid dat ik op mijn weg door het land mogelijk Rascals zou treffen. Vier volle weken wilde ik diep het land in om een aantal programma's voor de radio te maken: een documentaire over de vluchtelingen-kampen aan de grens met Irian-Jaya en de problematiek van de West-Papua's, een programma over traditionele en eigentijdse muziek. Verder nog een verslag over de berging van inzittenden een neergestorte Dakota van de Koninklijke Luchtmacht, 28 jaar geleden in het hooggebergte van het toenmalige Nieuw-Guinea, het huidige Irian-Jaya. Maar die tien seconden even buiten de poort van Jackson Airport, dat ogenblik waarin het gebeurde, krasten een dik kruis door mijn plannen en mogelijkheden. Bovendien zou het niet de enige attack van de goed gesmeerde Rascal-machine zijn. Na het derde treffen in enkele dagen, waarin steeds duidelijker werd dat ik een ongewenste journalist ben, waarin uiteindelijk ook kwam vast te staan dat het 'gestuurde' Rascals waren die mij telkens weer konden vinden, kon ik niets anders doen dan het moeilijkste besluit uit mijn reizigersbestaan nemen: ik ga naar huis. Wat een verschrikkelijk moment. Elke poging om de stad uit te komen is geblokkeerd door een code in alle computers die daarvoor nodig zijn.

Het is hier nou eenmaal geen kwestie van in een auto stappen en gaan rijden tot de volgende bestemming. Het land heeft geen wegennet. Hier in Papua Nieuw-Guinea, in het land van de zwarte mannen, moeten de afstanden worden overbrugd door binnenlandse vluchten en die vluchten gaan, zoals overal, ook hier via de computer. En als je daarin met de verkeerde code bent terecht gekomen, laat de electronica je nog maar één mogelijkheid: Port Moresby-Singapore-Amsterdam.

Zoals overal ter wereld is ook Port-Moresby niet representatief voor het land. De stad laat zijn sky-line bepalen en betalen door Australische en westerse investeerders. De alom bekende spiegelmonsters vinden elkaar moeiteloos in het gedeelte van de stad dat dus ook automatisch het zakencentrum is geworden: het zijn vooral de scheepvaartkantoren, banken en exorbitant dure hotels die zich in het nieuw hebben gestoken en zich laten bewonderen door niet begrijpende, overdonderde blikken van hen die wellicht voor het eerst de hoofdstad bezoeken. Onwennig zoeken veel binnenlanders hun weg door de grote stad die maar op een enkele plaats ook werkelijk iets stedelijks heeft. Slechts in de omgeving van de hotels kan men Port-Moresby betrappen op enige allure en daarvoor moet onevenredig diep in de buidel worden getast.

Waarom is het toch telkens weer onontkoombaar dat ontwikkelingslanden zich te kijk zetten met prestige-objecten zoals het Travelodge hotel? Waarom kleineert een land zich door z'n inwoners te laten werken in een buitenlandse onderneming waar de goedkoopste overnachting het maandloon bedraagt van de bediende op blote voeten en semi-traditioneel kostuum die 'sreizigers koffer naar de bijna bovenste etage zeult? Wat schiet een land er mee op de eetzaal te laten bewaken door de papua die daar een week waakt voor de prijs van één simpele maaltijd?

Al zo vaak, in zoveel landen heb ik me dat afgevraagd en kan ik dat mechanisme maar niet begrijpen. Welke filosofie hanteert een lokale of centrale overheid om te rechtvaardigen dat het overgrote deel van de geldstroom naar het buitenland vloeit?

KRANKZINNIG

'Het is slikken of stikken', legt een docent economie mij uit. 'In zekere zin is Papua Nieuw-Guinea nog steeds de kolonie die het altijd is geweest. Een enkele keer lijkt het er op dat ons land zich aan de greep van het buitenlandse kapitaal kan ontworstelen, maar dan blijkt ook spoedig weer dat de afhankelijkheid te groot is. Het land kan zich bijvoorbeeld nauwelijks of niet bedruipen met voeding, kleding, machines, bouwmaterialen en noem maar op, terwijl de grondstoffen in grote mate voorradig zijn. Het ontbreekt ons ten ene male aan de industriële infrastructuur om onze grondstoffen, ons hout, onze vis zelf te kunnen verwerken. Er is de krankzinnige situatie dat we de meeste eindprodukten van onze natuurlijke rijkdommen moeten importeren uit bijvoorbeeld Australië en Nieuw-Zeeland die dergelijke industrieën wel hebben...'

En de creditcards zich maar laten autoriseren aan de balie van het Travelodge, want terwijl de Papua in slop of steeg zich tevreden kauwt aan de beetle-nut en dientengevolge na enige tijd met rode mond en tanden voor eventjes in hogere sferen binnentrekt, laat de handelsreiziger in westerse waar- die het land zich eigenlijk niet kan permitteren- zich vergasten op witte bubbeltjeswijn en maar net doorbakken zalm.

In de kleine autobus op weg naar Borokko, een van de satellietgemeenten van Port-Moresby naar Borokko, een van de satellietgemeenten van Port Moresby, realiseer ik me dat ik de Rascals en de soms verschrikkelijke dingen die zij doen, grotendeels kan begrijpen. Dat is een merkwaardig gevoel, sympathie voor de duivel.

Maar als je door de vooroordelen heenprikt en de sociale structuur van het land helder voor je hebt, begrijp je waarom misschien wel enkele duizenden Rascals - jongens van een jaar of twintig - doen wat zij doen: Papua Nieuw Guinea kent geen enkele sociale voorziening en dat betekent voor heel veel mensen die geen werk hebben, dat ze zijn aangewezen op hulp en liefdadigheid van hun familie. Heel vaak heeft de ambtenaar of havenarbeider zijn inkomsten te delen met meerdere mensen in zijn directe omgeving. Het delen van wat je hebt ligt besloten n de cultuur, de onderlinge verhoudingen en zo is het al sinds jaar en dag.

Maar ook hier staat de tijd niet stil en is er in de loop van de jaren behoorlijk gevreten aan cultuurbehoud, normen en waarden. Bovendien ziet het gros van de papua's in de onderste regionen van de samenleving niets van de ideologie terug in het beleid en daadkracht van de overheid.

En als niemand in een gezin of zelfs familie werk heeft, geen vuil baantje voor maar een paar uur per dag, als er niets meer te verdienen is aan de verkoop van al honderd keer gebruikte en telkens weer schoongemaakte plastic tasjes en zakken, als het haak- en naaiwerk niks meer opbrengt en de verkoop van een paar kilo zoete aardappelen stagneert, dan is er maar één mogelijkheid: je schaart je onder het leger der Rascals, je wordt als al duizend anderen trapezewerker op het slappe koord van het criminele circus.

Want waarom zou je langer toezien dat je kind of je vrouw of je vader en moeder niet te eten hebben? Waarom zou je nog langer moeten verdragen dat alles wat hier door zalm etende handelsreizigers wordt binnengedragen en achter de uitstalramen in het centrum ligt te glimmen nooit eens van jou kan zijn?

MACHTELOOS

Dat snap ik dus allemaal best en tegelijkertijd voel ik me ongelukkiger dan ooit door wat me is overkomen in de eerste minuten dat ik mijn weg zocht in Papua Nieuw-Guinea. Het is een beroerd gevoel niet met je klacht, de aangifte, terecht te kunnen bij de politie. Men zegt machteloos te zijn, men beschuldigt ambtenaren en overheden van willekeur, maar men vergeet te zeggen dat het politieapparaat het 'Wantok'-systeem op grote schaal toepast.

Wantok is het Pidgin Engels voor 'één taal' en betekent zoveel als vriend, gelijke. In de dagelijkse praktijk wil dat zeggen dat vrijwel iedere Rascal een wantok bij politie of ambtenarij heeft. Als de buit maar wordt gedeeld. Het vergrijp moet wel heel erg groot zijn, wil de politie in aktie komen en de feiten boven tafel krijgen. Het grootste deel van de aangiften wordt, zoals ook in mijn geval, niet eens genoteerd.

De bus-stop voor het kantoor van Air Niugini maakt een eind aan mijn overpeinzingen. Het is hier waar ik moet zijn om een aantal binnenlandse vluchten te regelen, tenslotte bestaat dit land uit veel meer dan de Rascals en Port Moresby. In de omgeving van Kiungaop drieëneenhalf uur vliegen van de hoofdstad, aan de grens met Irian-Jaya (Indonesië) is een aantal vluchtelingenkampen geconcentreerd waar voornamelijk West Papua's verblijven.

Sinds de overdracht van West Papua (Nederland Nieuw-Guinea) aan Indonesië in 1963 zijn veel oorspronkelijke bewoners tussen de wal en het schip geraakt: Onder kolonisator Nederland hadden de Papua's nog enig recht op cultuur en identiteit, niet hun hele geschiedenis werd ze ontnomen.

Net de komst van Indonesië als nieuwe kolonisator werd het de Papua's echter al heel snel duidelijk dat voor de eigen tradities en verworvenheden geen ruimte, geld en begrip van Indonesië te verwachten zou zijn. Het aantal politieke en culturele vluchtelingen naar het gebied van het toenmalig Australisch Nieuw-Guinea liep in de tienduizenden. Uit angst voor onder andere desintegratie en stammenoorlog stond de overheid niet toe dat de vluchtelingen zich landinwaarts zouden verspreiden, waarbij ze met soms harde hand werden terugverwezen naar de kampen in het grensgebied.

Daar dus, in de wijde omgeving van Kiunga, wil ik terechtkomen bij mensen die weliswaar slachtoffer zijn maar ook boven zichzelf uitgroeien en nu muziek en bescheiden theater maken. Ze krijgen zodoende enige ruimte om hun leed te bezingen en zich gekortwiekt te tonen, zij het voor hen die het eigenlijk al weten. Daarook, langs die grens is het al jaren onrustig en vinden er met regelmaat schermutselingen plaats, soms met afschuwelijke gevolgen.

Nog steeds zijn er mensen die proberen van Irian-Jaya naar Papua Nieuw-Guinea te komen, de zogenaamde 'bordercrossers'. Dat doen ze om aansluiting te vinden bij familie of stamgenoten en om te ontkomen aan de Indonesische levenswijze die zij verplicht zijn zich eigen te maken. De oorspronkelijke gebieden van de Papua's worden nu grotendeels bewoond en bewerkt door honderdduizenden voornamelijk Javanen. De Papua is kampeerder op z'n eigen grond.

Het kon natuurlijk niet uitblijven dat er een verzetsbeweging ontstond die strijdt voor een onafhankelijk West-Papua en die grote aanhangen sympathie heeft onder de bevolking in de kampen en daarbuiten. Het zijn de verzetsstrijders van de OPM die in de confrontaties met het Indonesische leger veelal het onderspit delven en maar niet kunnen geloven dat hun strijd en ideaal tot in het oneindige geen schijn van kans maken tegen bajonetpunten.

'De vlucht naar Kiunga is uitgevallen, mister Jenzen', meldt mij de baliedame bij Air-Niugini. 'De volgende is over zes dagen.' Maar de volgende zou nooit meer komen, althans niet voor mij. Want nu, een aantal dagen later, weet ik dat dit het begin is van een niet te stoppen reeks weigeringen mij te vervoeren naar gebieden buiten de stad.

Elke poging die ik onderneem achter het hoe en waarom te komen, strandt op mededelingen in de sfeer van wachtlijsten, overboekingen en onvoorziene omstandigheden, terwijl mijn tickets allemaal de 'o.k.'-status hebben ik alleen nog maar hoef in te stappen...

Maar wat beweegt een land ertoe mij een visum te verstrekken, 20.000 kilometer te laten reizen en me vervolgens elke mogelijkheid te onthouden de dingen te doen die ik mij voorstelde? Ik kan niet anders concluderen dat dat het angst moet zijn. Angst voor wat ik zou melden over het verzet, over de omstandigheden in de vluchtelingenkampen en de 26 Papua's die er kort geleden dood zijn aangetroffen en vermoedelijk door het Indonesische leger zijn omgebracht?

Daar zou ik natuurlijk over hebben geschreven, maar, met de objectiviteit die dat vereist, de twee kanten van een verhaal. In ieder geval is duidelijk dat men de journalistiek, waarin ik geïnteresseerd ben, op deze reis volkomen heeft onderschat. Men snijdt mij de weg af naar bijvoorbeeld het verhaal over de neergestorte Dakota bij Tembagapura in voormalig Nederlands Nieuw Guinea, het huidige Irian-Jaya. Want ook dáár kan ik maar niet terecht komen. Het heeft weinig zin gehad om vier uur 'smorgens op te staan en mij ruim voor vertrek te melden. Tot schaamte van de familie die mij bijna een week gastvrij onderdak bood na de Rascal-attack, wordt mij voor de zoveelste keer, na veel drukdoenerij met de computer, gezegd dat er bij de boekingen 'vergissingen' waren gemaakt en er geen stoel voor mij beschikbaar is. Hemel en aarde zijn bewogen om mij toch in Jayapura (het vroegere Hollandia) te krijgen, echter zonder enig succes. Mijn gastvrouw heeft zelfs geprobeerd de gouverneur-generaal te bewegen mij met een klein regeringsvliegtuigje naar Irian-Jaya over te brengen, maar natuurlijk ook daar geen schijn van kans.

En daar sta je dan, volkomen ontgoocheld en gedesillusioneerd met wéér een gevoel van onmacht op dat verdomde Jackson Airport, wéér op een zondagochten en wéér om kwart over acht...

'Natuurlijk' beter worden

Van Hernia moet je afblijven...

■ door Rudolf de Wit ■

MENIGEEN HEEFT wel eens van een hernia gehoord en sommigen hebben het helaas al aan den lijve ondervonden. Wat is een hernia precies en kan er wat aan gedaan worden op het gebied van de Natuurgeneeswijze?
Tussen de wervels van de wervelkolom bevindt zich de tussenwervelschijf, bestaande uit:
*** een kraakbeenplaat, de eigenlijke 'schijf',**
*** een bindweefselring (annulus fibrosus) aan de rand,**
*** een gelei- of gel-achtige kern (nucleus pulposus).**
De kraakbeenplaat van de tussenwervelschijf is verbonden met het bot van de wervellichamen en tevens met het beenmerg in het bot van de wervel (niet te verwarren met het ruggemerg, dat door de wervelholten loopt).

Aan de uiteinden gaat de kraakbeenplaat over in een rand die bestaat uit ringen van dicht bindweefsel (annulus fibrosus). In het midden van de tussenwervelschijf bevindt zich een kern van een witachtige half-vloeibare substantie (gel), aan de randen overgaand in het bindweefsel van de annulus fibrosus.

De gel-achtige kern staat voortdurend onder druk, die groter wordt wanneer de wervelkolom in beweging is. Deze druk plant zich voort door de hele tussenwervelschijf. De tussenwervelschijven geven — samen met de (gewrichts)banden of ligamenten — de wervelkolom zijn buigzaamheid.

ONTSTAAN

De tussenwervelschijven hebben in principe veel te lijden, vooral die in het lendegedeelte van de wervelkolom. De functie van de tussenwervelschijven kan op twee manieren worden verstoord:

* Door verandering van het vochtgehalte van de gel-achtige kern (nucleus pulposa),

* door slijtage van de bindweefselring (annulus fibrosus), die gedeeltelijk of geheel kan gaan uitpuilen buiten de rand van het wervellichaam.

Deze twee dingen houden verband met elkaar. De vochtvermindering van de gel-achtige kern kan optreden als de bindweefselring scheurtjes vertoont wat veroorzaakt kan zijn door slijtage (of door letsel).

Meestal is de aantasting van de functie van de tussenwervelschijven dan ook een gevolg van een combinatie van beide oorzaken. Het gevolg is, dat de ruimte tussen twee wervels smaller wordt, als de bindweefselring gaat uitstulpen. Dat hoeft niet tot klachten te leiden, als de uitstulping plaatsvindt naar opzij of naar voren.

Eerst gaan de vezels van de binnenste laag van de bindweefselring geleidelijk rekken. Het uitpuilen wordt dan langzamerhand erger, als gevolg van de druk die wordt uitgeoefend door de belasting op de wervelkolom of door de gel-achtige kern, die steeds dichter bij de rand van de tussenwervelschijf komt te liggen. Deze toestand van uitstulping wordt wel aangeduid als protrusie of prolaps, maar meestal spreekt men van een hernia.

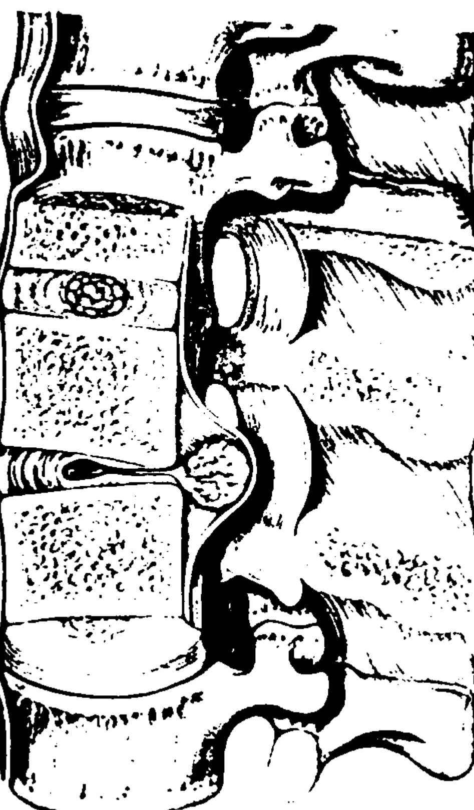
RUPTUUR

Uiteindelijk kan door scheuring (ruptuur) van de tussenwervelschijf (discus) — men noemt dat een discusruptuur — de gel-achtige kern uit de tussenwervelschijf naar buiten komen, wat de hernia verergert. Afgezien van de normale slijtage van de tussenwervelschijven door veroudering, is in de helft van de gevallen de oorzaak van de hernia een letsel, zoals een val.

De hernia zal duidelijk aanleiding geven tot klachten bij een uitstulping naar achteren (hernia posterior). Zo'n hernia komt voornamelijk voor in die delen van de wervelkolom, die het meest blootstaan aan slijtage en letsel: het lage lendegedeelte en het lage borstgedeelte. Vaak komt op verschillende plaatsen tegelijk een hernia voor.

Meestal vindt een hernia plaats iets naast de in de lengte verlopende bindweefselband achter de wervelkolom, de ligamentum longitudinale posterius. Het verloop van de hernia is vaak heel geleidelijk, maar al vrij spoedig gaat men toch pijn voelen.

Als de hernia verder gaat, kan deze op de nabijgelegen zenuwwortel gaan drukken, die daardoor wordt geirriteerd. Vooral na een scheuring van de tussenwervelschijf (discusruptuur) kan de uitpuilende gel-achtige kern

de zenuwwortel ernstig irriteren, wat uiteraard behoorlijk pijnlijk is. De hernia kan ook de nabijliggende bloedvaten dichtdrukken of wegdrukken, die dan gaan uitbochten, net als spataderen. Ook die uitbochtingen irriteren de zenuwwortels, die ter plaatse talrijk aanwezig zijn.

VERSCHIJNSELEN

De eerste pijnaanvallen van een hernia gaan samen met spiersamentrekkingen. In dat geval spreekt men van een ischias, veroorzaakt door het scheuren van de bindweefselring, die zenuwen bevat. Later wordt de pijn erger, door de irritatie van de zenuwwortels, die achter/opzij tussen de wervels lopen.

Het belangrijkste verschijnsel van een uitstulping van de gel-achtige kern (hernia nuclei pulposi H.N.P.) van de tussenwervelschijf is de pijn, die laag uit de rug komt. De pijn kan plotseling (acuut) optreden, maar kan ook in de loop van dagen of zelfs weken geleidelijk erger worden, in overeenstemming met het verloop van de hernia. Bij mensen die hun rug vaak belasten, kan de pijn van tijd tot tijd optreden, beginnend als een geval van moeheid of stijfheid in de lende-streek.

Kenmerkend voor een hernia van de gel-achtige kern is het in aanvallen optreden van de pijn. Deze aanvallen beginnen vrij plotseling en kunnen van enkele dagen tot enkele maanden duren. Tijdens zo'n aanval is de patiënt tot niets in staat. Zelfs in bed liggen veroorzaakt bij de geringste beweging al een hevige pijn. Na verloop van tijd wordt de pijn wel wat minder, maar hij verdwijnt meestal niet helemaal. De patiënt blijft 'een gevoelige rug' houden.

Lijders aan zo'n hernia beschrijven de pijn als: een doffe pijn, een zeurende pijn net als kiespijn, pijn met tussendoor heftige scheuten. De patiënt kan meestal heel goed de plaats aanwijzen waar de pijn vandaan komt. Meestal is dat tussen het heiligbeen en de 5e lendewervel. De pijn kan naar beneden uitstralen, tot in de dij en zelfs nog wel lager.

Meestal wordt bij herniapatiënten de pijn erger bij het omhoogkomen uit een voorovergebogen houding of bij het optillen van iets zwaars. De pijn wordt ook dikwijls erger bij hoesten en niezen of bij het persen op de w.c.

De meeste herniapatiënten hebben in een deel van hun huid (het deel dat wordt 'verzorgd' door de geirriteerde zenuwwortel) het gevoel alsof er mieren overheen lopen. Dat deel van de huid is ook minder gevoelig dan het omliggende gebied en daarvan kan de arts gebruikmaken bij het lichamelijk onderzoek.

BEHANDELING

Over de behandeling kan ik eigenlijk heel kort zijn: n.l. 'afblijven!'. Het is niet mogelijk met enige vorm van manupulaties een hernia te behandelen. Erger nog wil ik stellen (zonder dat ik de manueel therapeuten op mijn dak krijg), dat een manueel therapeut van een hernia moet afblijven.

Bij manupulaties kan er permanente schade aangebracht worden aan de uitredende zenuwen. Wel is het mogelijk om iets te doen tegen de pijn d.m.v. acupunctuur. Toch moet ik dan naar mijn eigen collega's (heel voorzichtig, om deze ook niet op de kast te jagen) een bedreigende vinger uitsteken want elk zelf respecterende en verantwoordelijke acupuncturist weet dat hij/zij geen pijnstilling of pijndemping moet toepassen bij zulke gevallen. Het gevaar is n.l. dat de patiënt geen pijn (of minder pijn) voelt en daardoor meer gaat bewegen, waardoor er verergering kan optreden.

Na de operatie kan er wel acupunctuur toegediend worden, met het doel de nabehandeling te bespoedigen. Oefentherapie (met de nadruk of de juiste werkhouding, zithouding en tilhouding) en fysiotherapeutische behandeling is het meest aan te raden. Resumerend: met een hernia gaat u direct naar de neuroloog en/of neurochirurg.

bindweefselring (annulus fibrosus)

hernia opzij links

wervellichaam

wervelkanaal

hernia (hernia nuclei pulposi)

tussenwervelschijf

zenuwwortel

hernia opzij rechts

hernia in het midden

Antillen verdienen kans

Vervolg van pag. 8

over het boekjaar 1988 een bedrag van f.438.607,-- aan winstbelasting heeft overgemaakt. Als wij uitgaan van een winstbelastingspercentage van 40%, heeft Telbo over 1988 dus een winst behaald van 1.1 miljoen gulden.

Telbo NV beschikt thans over ongeveer 2500 telefoonaansluitingen. Setel om en nabij 40.000! Hoe bestaat het dat een veel kleiner lokaal netwerk zoveel meer opbrengt dan het grotere? Bovendien bestaat er tussen Telbo NV en Landsradio een van Telbo minder gunstig afrekeningstarief in vergelijk met Setel NV, namelijk f.0,35 per gespreksminuut. Dit laatste tarief geldt trouwens voor alle andere eilanden zodat gesteld mag worden dat Setel in vergelijk met de andere telefoonbedrijven elf centen per gespreksminuut méér verdient. Ondanks het mindere aantal telefoonaansluitingen en zonder het hogere afrekeningstarief spelen deze andere bedrijven het toch klaar commercieel gezond te draaien. Waarom Setel dan niet?

In ieder geval doet men er goed aan voor de magere bedrijfsresultaten van Setel eerst naar andere oorzaken te zoeken alvorens zulks in de schoenen te schuiven van onvoldoende subsidiëring vanuit het internationale verkeer. De vraag is of het überhaupt terecht is dat er vanuit moet worden gegaan dat de lokale telefoonbedrijven gesubsidieerd moeten worden vanuit het internationale verkeer. In ieder geval was dat niet de opzet van wetgever bij de overdracht van de lokale telefonie aan de eilandgebieden in 1954.

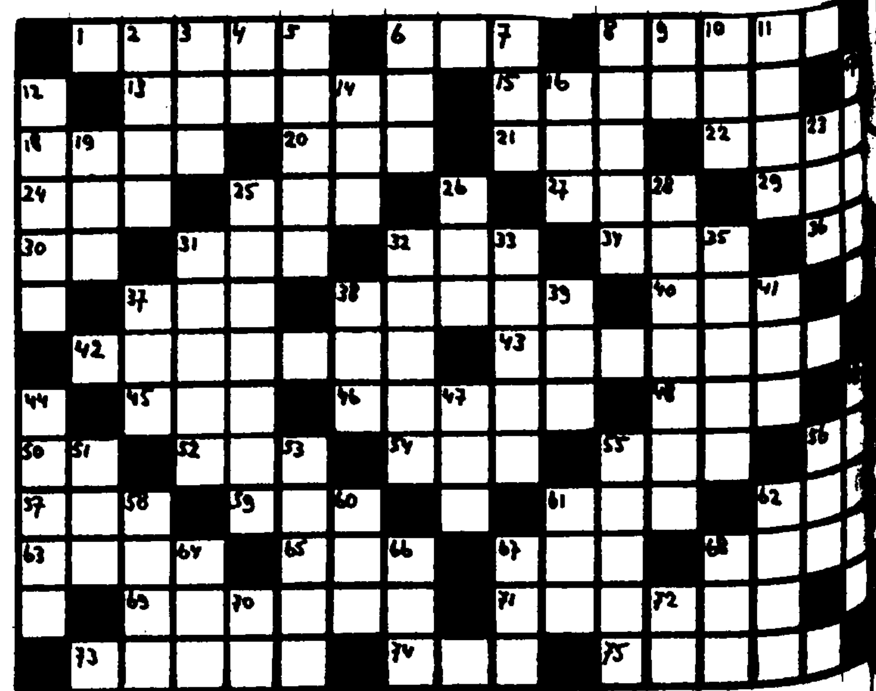
GEKUNSTELD

Misschien was de toenmalige opsplitsing van bevoegdheden tussen land en eilandgebieden m.b.t. het beheer van de telecommunicatie wel té gekunsteld en zoekt men terecht naar nieuwe vormen voor onderlinge omgang. Eén denkwijze daarover welke zich steeds weer opdringt is die van een totale integratie van de Curaçaose afdeling van Landsradio met Setel NV. De voordelen van een dergelijke samenvoeging schijnen volgens de deskundigen er van af te druipen. Dat kan prachtig en waar zijn maar het lijkt ons dat indien al die grote voordelen samen het voornaamste criterium vormen voor de beoogde samenvoeging, de mogelijke nog grotere voordelen van een totale samenvoeging van alle telecommunicatiebedrijven (Setel, Telbo, Telem, Satel, Eutel & Landsradio), eveneens dienen te worden onderzocht.

Het mag niet zo zijn dat de toekomstige structuur van de totale telecommunicatie enkel bezien mag worden vanuit de optiek van staatkundige herstructurering. Sterker nog, het heeft daar niets mee te maken. In geen enkel ander land volgt de telecommunicatiestructuur de lijnen van interne staatkundige decentralisatie, en terecht, telecommunicatie vraagt om een commerciële- en bedrijfsgerichte organisatie die net als bij andere commerciële bedrijven geheel los moet worden gezien van welk staatkundig herstructureringsproces dan ook.

De Nederlandse Antillen en de Eilandgebieden verdienen een eerlijke kans voor het kunnen opzetten van de meest doelmatig gerichte telecommunicatie-organisatiestructuur. De beslissingsbevoegde personen en- instanties zijn aan hun land en volk verplicht zakelijkheid, objectiviteit, dienstbaarheid en vooral doelmatigheid een eerlijke kans te bieden. Tenslotte is de telecommunicatie een té belangrijke zaak voor de functionering en ontwikkeling van ons land om daar enkel of voornamelijk gevoelsmatig mee om te gaan.

KRUISWOORD PUZZEL

HORIZONTAAL: 1. Melkprodukt; 6. Net als; 8. IJskegel; 13. Naar; 15. Prikkelbaar; 18. Floers; 20. Tijdperk; 21. Bindende regel; 22. Lading; 24. Bloeiwijze; 25. Meisjesnaam; 27. Seconde; 29. Gevangenis; 30. Het Romeinse Rijk; 31. Onpersoonlijk voornaamwoord; 32. Titel; 34. Mannelijk dier; 36. Sportterm; 37. Heffing; 38. Indruk; 40. Herkauwer; 42. Spottende nabootsing; 43. Mengsel; 45. Paardje; 46. Plaats op Sumatra; 48. Per; 50. Water in Noord Brabant; 52. Plant; 54. Dierenverblijf; 55. Spinnewebben; 56. Lidwoord; 57. Artikel; 59. Kunstwerk; 61. Elektrisch geladen deeltje; 62. Drank; 63. Venster; 65. Godheid; 67. Enzovoort; 68. Vrucht; 69. Gereed; 71. Een traag verloop hebben; 73. Bloem; 74. Beteuterd; 75. Hoog bouwwerk.

VERTIKAAL: 2. Echt; 3. Grote bijl; 4. Muzieknoot; 5. Gering; 6. Turkse titel; 7. Algemene Kinderbijslagwet; 8. Doopvader; 9. Landbouwwerktuig; 10. Gelatine; 11. Geestdrift; 12. Kleur; 14. Iers Onafhankelijkheidsleger; 16. Zaak; 17. Nadeel; 19. Liefkozing; 23. Kledingstuk; 25. Deun; 26. Havenstad; 28. Kampeerwagen; 31. Vrucht; 32. Wapen; 33. Boek; 35. Onbepaald telwoord; 37. Deel van een boom; 38. Deel van een hengel; 39. Snelle loop; 41. Echtgenoot; 44. Plaats in Utrecht; 47. Boom; 49. Soort; 51. Papegaai; 53. Ziekte; 55. Versiersel; 56. Aanwijzend voornaamwoord; 58. Conisch; 60. Bevel; 61. Inleiding; 62. Aanwijzend voornaamwoord; 64. Dof; 66. Kunstwerk; 67. Boom; 68. Via; 70. Muzieknoot; 72. Rivier in Italië.

WINNAAR VORIGE WEEK

Uit het grote aantal inzendingen van dez Amigoe-kruiswoordpuzzel van verleden week is uiteindelijk als gelukkige winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

J.P. Frouws
Ponton # 44
Aruba

De winnaar kan zijn/haar prijs na identificatie afhalen op het kantoor van de Amigoe. (tot drie uur)
Oplossingen moeten ingediend zijn op Curaçao vóór donderdagmorgen tien uur en op Aruba vóór woensdagmiddag vijf uur en duidelijk en op enveloppe vermelden:
KRUISWOORDPUZZEL

Curaçao: POB 577, Aruba: Caya G.F. Betico Croes 110 en
Bonaire: Kaya Governador Debrot 154 t.n.v. Hubert Linkels

OPLOSSING VORIGE WEEK

HORIZONTAAL: 1. Prediker; 8. Maritiem; 15. Rodin; 16. Reaal; 18. Komma; 19. Idee; 21. Ent; 23. Laar; 24. Een; 25. Erp; 27. Nop; 29. Mil; 30. En; 31. Ingezetene; 35. Le; 36. Ons; 37. Karos; 38. Nok; 40. Are; 41. Ris; 43. Era; 45. Eigen; 48. Net; 50. Ra; 52. Tiengemeten; 55. Re; 56. Ing; 58. Ree; 59. Kip; 60. Nor; 61. Edik; 63. Aal; 65. Rede; 66. Serie; 68. Ellen; 70. Puree; 71. Trombone; 72. Ongewoon.

VERTIKAAL: 1. Prieel; 2. Roden; 3. Eden; 4. Die; 5. In; 6. Er; 7. Ree; 8. Mat; 9. Al; 10. Ik; 11. Tol; 12. Imam; 13. Email; 14. Marken; 17. Ander; 20. Erg; 22. Ton; 25. Ens; 26. Pek; 27. Nes; 28. Pen; 31. Inert; 32. Zalig; 33. Totem; 34. Noren; 36. Ore; 39. Kit; 42. Triest; 44. Air; 45. Ene; 46. Getal; 47. Nek; 48. Nep; 49. Sereen; 51. Ander; 53. Eed; 54. Tip; 55. Rodeo; 57. Giro; 60. Nero; 62. Kim; 63. Ale; 64. Leo; 65. Ruw; 67. Eb; 68. En; 69. N.N.; 70. P.e.